

№ 10 (464) 10 сакавіка 2006

www.nn.by

Наша Ніва

П Е Р Ш А Я Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Э Т А

Заснаваная ў лістападзе 1906. Адноўленая ў траўні 1991. Выдавец: Фонд выданьня газэты «Наша Ніва». Выходзіць штотыднёва, у пятніцы

Перад выбарам

У нумары: фатахроніка 2 сакавіка. А таксама: як робяцца правакацыі — старонка 8.

Сярэдняя працягласць тыраніі

Эсэ Віталя Тараса «Канец тыраніі». Старонка 28. Эсэ Ёсіфа Бродзкага «Пра тыранію». Старонка 32.

Прыгожы парадокс Беларусь

Восем прыгчынаў, каб захапляцца нашай Радзімай. Старонка 20.

Газетка дзеткам: новы праект Алеся Кудрыцкага. Старонка 44.

Наша Плястыянац

палітыка

- Архіпеляг
салідарнасці 4
Палітычна будучыня
Казуліна 7
Грыб: Казулін пераедзе
ў Москву 7
Лукашэнкаўцы
аказаліся
ў меншасці 8
Як робяцца
правакацыі 9
Кожнаму дэлегату
па тэлевізары 11
БНТУ: загад
галасаваць
датэрмінова 11
Чыноўніца адкуаці:
каб усе датэрмінова! 11

грамадзтва

- Борацца проці ўсякага
зброду 11
Зварот вернікаў:
Цемра ахінула
краіну 14
Барыс Гарэцкі.
Дзёнынік
салідарнасці 16
Гісторыя аднаго
старшыні 23

хроніка

- Пастар асуджаны
на 10 сутак 7
Сыціслая хроніка
рэпрэсій і супраціву 12
Шчучынскія баевікі 18
14 крымінальных
справаў 19

з усіх старон

- «Süddeutsche Zeitung»:
Прыгожы парадокс
Беларусь 20

Наша Ніва

мы самі

Шукаем падпісчыкаў
«НН»!!! 22

Падзяki
ахвярадаўцам 22

культура

Жыцьцё й лёс Карласа
Шэрмана 27

Баніфацыно
здымае Беларусь 37

**аўтарскія
рубрыкі**

Павал Севярынец.
Лісты з лесу:
Агнавы сънег 12

Аляксандар Класкоўскі.
Палітычна кухня:
Пакаваць па поўнай! 24

Лёлік Ушкін. Левым
вокам: Гэты дзень
у гісторыі 25

Віталь Тарас.
Іншымі словамі:
Канец тыраніі 28

пішуць чытачы

Давай аб'ём! 26

Слова пра бацьку,
Міколу Латушкіна 27

ЭСЭ

«Жыць стало лучше,
жыць стало
веселей...» 31

Ёсіф Бродзкі.
Пра тыранію 32

Нечужая
Бацькаўшчына 35

наша страва

А цяпер гарбаты! 38

гісторыя

«Бандыты карысталіся
беларускай
гаворкай...» 40

літаратура

Андрусь Храпавіцкі.
Расыцьвітае перамогі
бэз 37

калі б...

Вясёлыя карцінкі 47

50 РАДКОЎ РЭДАКТАРА**Страх як
палітэхналёгія**

На гэтых выбарах апазыцыя
змагаеца не з уладамі, а са
страхам. У сабе больш, чым у
выбарцах.

Запалохалі незалежных сацыёлягаў
— і мы на маем звестак пра
дynamiku rэйтынгаў пасля
тэлевыступаў і ўсебеларускага сходу
лукашэнкаўцаў. Ёсьць вынікі
лякальных апытаўніц, што
дымэтральна розыніца ад
агучаных у дзяржаўных СМИ, а
нацыянальнага перад 8 сакавіка —
апошнім днём, калі можна было
друкаваць вынікі сацыялягічных
дасьледаванняў — так і не
адбылося.

Таму замест dynamікі rэйтынгаў у
аб'ектыве гэтага нумару «НН»
апынуўся страх. Страх як
палітэхналёгія, ягонае
прафесійнае, з халодным разылікам,
кропкавымі акцыямі, нагнітаньне.

Зьбіцьцё кандыдата Казуліна (што
будзе з вамі, калі мы кандыдата
кладзем), пакалечаны журналіст
Улевіч (расправімся з кожным,
нягледзячы на сацыяльны статус),
параднія шэрагі СОБРу і людзей у
цывільным (нас шмат), затрыманыя
Лябедзька й Вячорка (і пляваць мы
хацелі на міжнародных
назіральнікаў).

72 падпольныя арганізацыі
выкрылі. Але не назвалі. Які
беларус ня ўдзельнічаў у нечым
забароненым? Няхай кожны прыме
гэта на свой адрес. Людзей не
канечне арыштоўваць, досыць, каб
яны чакалі арышту.

У рэвалюцыйнай стылі фурмаў
tut.by штатныя пропагандысты
пераключыліся з стварэння топікаў
“Колькі даляраў вам плаціць за
выход на плошчу 19-га” на “Ці
будуть у нас страліць”, не
абцяжарваючы сябе нават зменай
нікаў. Народ гагоча. І прапануе
сродкі ад страху: салідарнасць,
сімех, сон і сэкс.

У Інтэрнэце страху няма. Страху
німа там, дзе досыць інфармацыі.

2 сакавіка. Менск. Плошча Свабоды вітае Аляксандра Мілінкевіча.

Архіпэляг салідарнасьці

Замежжа — за Беларусь. З
Бэрліна піша Алесь Кудрыцкі.

Варшаўскі ды-джэй ставіць кружэлку «Я нарадзіўся тут» падчас раста-
вetchарынкі ў студэнцкім клубе, амэ-
рыканскія кангрэсмэны апранаюць
джынсы, а Вацлаў Гавал запальвае
съвечку ў акне. Паасобку акцыі салі-
дарнасьці зь Беларусью здающа
кропкавымі, аднак, зірнуўшы на іх
разам, разумееш: такую маштабную
падтрымку мы адчуваєм упершыню.

Адна справа — прачытаць у газэце
караценкую нататку пра чарговыя
затрыманыні ў далёкай Беларусі і
зусім іншая — натыкнуцца на вуліцы
свайго гораду на людзей, якія распа-
вядуць табе пра гэтую краіну зь пер-
шых вуснаў. Асабісты контакт зь Бе-
ларусью — вось стрыжаны замеж-
ных акцыяў салідарнасьці.

16

Найбольш систэмнай з усіх, бадай,
ёсьць акцыя «Дзень салідарнасьці»,
што адзначаецца ў 16-га кожнага ме-
сяца. Яна ўдала спалучыла ў сабе два
элемэнты: «салідарнасьць разам»
(пікетаваныні ці канцэрты) ды «салі-
дарнасьць паасобку» (съвечкі ў вок-
нах). Спачатку падтрыманая не-
вялікім колам неабыякавых, акцыя
няўхільна набывае папулярнасьць.
Такога масавага Дня салідарнасьці,
як сёлетнія 16 лютага, яшчэ не было.
Арганізаваная «Міжнароднай амні-

**Акцыя «Аўтастоп салідарнасьці»,
зладжаная галяндзкімі студэнтамі.**
Удзельнікі маюць дабірацца
аўтастопам да беларускае мяжы,
дарогаю распавядоючы пра
ситуацыю ў нашай краіне. Яны
будуць стаяць на аўтатрасах у
кайданках і з шыльдачкамі «Да мяжы
свабоды». www.CANIGETRIGHT.ORG

стыйяй» акцыя пракацілася ад гарадоў Эўропы да ЗША з Канадай. Выспачкі салідарнасці на адзін дзень зрабіліся сусветным архіпэлягам. Удзельнікі — найперш студэнты, палітузекачы, эмігранты маладога пакалення, а таксама іх мясцовыя сябры, неабыакавыя да Беларусі.

У Вашынгтоне дэмманстранты раздавалі мінакам джынсавыя стужкі, на якіх была праштампаваная лічба «16». Да пікетоўцаў выйшаў апрануты ў джынсы кангрэсмен-рэспубліканец з Мічыгану Тэд Макотэр. «Што б ні здарылася, мы ніколі не забудземся на народ Беларусі і не адрачымся яго», — сказаў ён.

Пад пахмурным небам Парыжу ля Эўфэлевай вежы невялікая група пікетоўцаў трymала самаробныя, пісаныя па-француску кардонныя плякаты ды бел-чырвона-белыя сцяяг. У Боне студэнты стаялі, заляпіўшы раты скотчам. У Будапешце съвечкі ляжалі на сьнезе перад чорна-белымі партрэтамі. На фота — надпіс *Eltünt* — «зыніклы». Побач — з два тузіны маладых людзей, захутаных у шалікі.

Суседзі перажываюць

Найвялікшыя акцыі, натуральна, праходзяць у краінах-суседках. У Кіеве пасольства Беларусі завешалі бел-чырвона-белымі ды джынсавымі стужкамі. Падтрымаў акцыю цэлы шэраг украінскіх палітычных арганізацый. Добра прыдалася плястыковая стужка ў чырвоныя ды белыя палосы, якой звычайна агароджваюць будоўлю. Зы яе ўдзельнікі панарабілі сабе пасы ды бандэлькі на галаву.

У Польшчы акцыя салідарнасці праішла ажно ў 10 гарадох, прычым гэта былі ня толькі пікеты.

Салідарнасць робіцца шматузроўневай, з палітыкі пераходзіць у культуру. Адмысловы для канцэрту *Neuro Dubel*'я ў Варшаве польскі гурт *Big Cus* стварыў песнью «Дыктатар».

Постскрыптурмам у Маскве 18 лютага правялі пікет ля МЗС пад называй «Свабоду Беларусі». Акцыі салідарнасці ў Маскве варта вылучыць асобным радком — гэта адзіная краіна, у якой даводзіцца пратэставаць як супраць беларускай, так і супраць уласнай, скіраванай на падтрымку беларускага рэжыму палітыкі ды яшчэ і адбівацца (у літаральнym сэнсе) ад нэафашисты.

Новы імпульс акцыі дадае ўдзел у ёй вядомых асобаў. 16 лютага за-

Эўропа сочыць за Беларусяй. Кнігарні *Franke* ў Вітэнбергу (Нямеччына) выставілі на вітрыну Быкава.

Акцыя салідарнасці ў Парыжы.

палілі ў сваіх вокнах съвечкі Вацлаў Гавал ды многія іншыя эўрапейскія палітыкі — і гэта найлепшая падтрымка тым беларусам, хто, запальваючы съвечку перад шыбаю, спадзяецца пабачыць агенчыкі ў вокнах аднадумцаў, аднак заўважае там толькі съвято тэлеэкранаў.

Журналісты — за сваіх

Цалкам адметныя акцыі салідар-

насці ладзілі журналісты. Летась 23 лістапада найбуйнейшыя польскія газеты выйшлі з чорнымі плямамі, а на вуліцах польскіх гарадоў ды Брушэлю зявіліся плякаты са здымкамі беларускіх журналістаў і грамадзкіх дзеячаў, якія пацярпелі ад рэпрэсіяў. Гэта, бадай, была адна з самых палітэхнілагічных акцыяў — яе канцепцыю

Працяг на старонцы 6.

Архіпэляг салідарнасці

Працяг са старонкі 5.

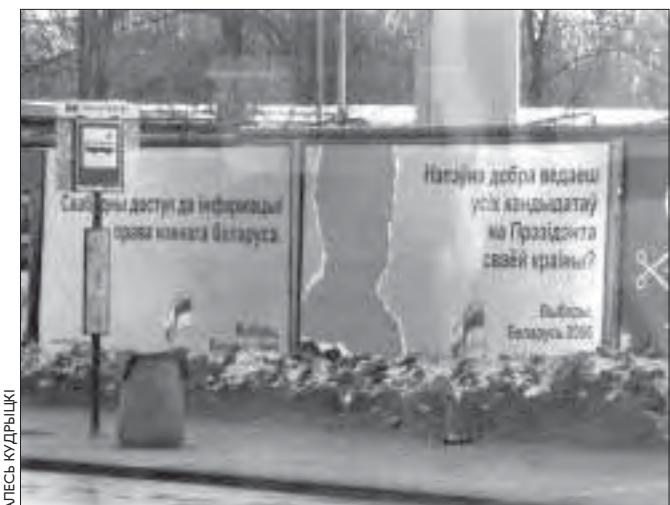
«Міжнародная Амністыя» распрацоўвала сумесна з рэкламнай агенцыяй *Saatchi & Saatchi*.

27 лютага польская *Gazeta Wyborcza*, чэская *Lidové Noviny*, вугорская *Magyar Hirlap* ды вядучая славацкая газета *Sme* надрукавалі карыкатуры на Лукашэнку. Зрабілі яны гэта на знак салідарнасці з беларускімі карыкатурыстамі ды мультыплікаторамі, якія праз сатыру на презыдэнта апынуліся пад пагрозай турэмнага зняволення.

Прастора для імправізацыі

Сябры галяндзкай філіі «Міжнароднай Амністыі» вырашылі дамагаща праўды... на колах. 2 сакавіка яны выпраўліся з Амстэрдаму ў вандроўку аўтостопам да беларускай мяжы. Акцыя мае назуву «Цімагу я атрымаць права?». Яе мэта — прыцягнуць увагу да несправядлівых выбараў ды выказаць салідарнасць сем'ям рэпрэсаваных ды зынікльых. Маршрут студэнтаў пройдзе праз Бон, Гановэр, Бэрлін ды Варшаву, дзе да вандроўнікаў будуць далучацца новыя групы. Скончыцца акцыя вялікай дэманстрацыяй на польска-беларускай мяжы. Вось толькі пакуль не вядома, ці перакінецца яна на іншы бок.

Выбары далі імпульс для імправізацыі. Ня ўсе беларусы замежжа ды замеж-

У памежных раёнах Польшчы зьявіліся бігборды, прысьвеченныя беларускім выбарам. Тымчасам смаленскія юлады паздымалі бігборды з агітацыяй за Мілінкевіча, што стаялі на шашы Менск—Масква і былі аплачаныя беларусамі Рәсей.

ныя аматары беларушчыны змогуць патрапіць 19 сакавіка на Каstryчніцкую плошчу. Каб неяк выпусціць пару, на выбары плюнуетца адчыніць таталізтар у адным з мясцовых клюбаў Дрэздэну. Можна будзе ня толькі папіць піва ды паглядзець апошні выпуск тэленавінаў, але і паставіць на аднаго з кандыдатаў. Калі ўгадаў — атрымлівае свае гроши назад,

калі не — кажы грошыкам «бывай», яны пойдуць на аплату залі.

Калі арганізатары дрэздэнскай вечарынкі найперш немцы, дык імпрэза «Беларусь галасуе ў Бэрліне» пайстала дзякуючы выслікам найперш беларусаў, якія жывуць у сталіцы Нямеччыны. Салідарнасць беларусаў з беларусамі — тэма дужа актуальная. Згуртаваліся яны з дапамо-

гай Інтэрнэту. Вынік: 19 сакавіка а 19-й у памяшканыні былой хлебнай фабрыкі на плошчы Калігары пройдзе вечарына з музыкай, дыскусіяй ды нават прымым уключэннем з рэвалюцынага Менску.

Сіла бессыстэмнасці

Голым вокам бачна: прабеларуская актыўнасць у замежжы рэзка ўзрастасе. Найлепш гэта бачна па дзейнасці такога праваабарончага волата, як «Міжнародная Амністыя». Аднак моц акцыяў салідарнасці не абавязкова ўтым, што яны ладзяцца арганізавана. Бессыстэмнасць, спонтаннасць — таксама важны элемэнт.

Пасьпяшаўся той, хто пастаўіў крыж на новай генэрацыі беларускай дыяспары. Толькі смаленскія юлады прымусілі зыняць рэкламу за Мілінкевіча з шашы Масква—Менск, як у Польшчы паабапал памежных зь Беларусью трасаў зьявіліся білборды зь белчырвона-белымі сцягамі. Абедзьве акцыі — плён працы маладой эміграцыі.

Сайт «Хартыя» зъмяшчае ліст Алесі Флоры, якая сама зладзіла Дзень салідарнасці для жыхароў каліфарнійскага мястэчка Боўлдэр-Крык. Маляваныя ад рукі плякаты, невялічкая правінцыйная кавярня, сябры, якія прыходзяць паглядзець на запаленую ўакне съвечку...

Ці невялічкая кнігарня ў нямецкім мястэчку Вітэнбэрг, якая выставіла на галоўную вітрыну том прозы Быкаў... Колькі яшчэ такіх мікраакцыяў праходзяць незадўважаныя прэсай. Іх галоўны вынік: «маленька» людзі пачынаюць верыць у тое, што могуць нешта зъмяніць. А яшчэ яны даведваюцца, што побач зь імі жывуць такія ж «маленькія», але моцныя духам людзі.

Грыб: Казулін пераедзе ў Москву

Аляксандар Казулін у выпадку пройгрышу на выбарах мае намер працаўладкавацца ў Москве. Пра гэта карэспандэнту расейскага інфармагенцства *Regnum* паведаміў

кіраунік ініцыятыўнай групы Казуліна Мечаслаў Грыб. Зь ягоных словаў, Казулін ня мае шанцаў працаўладкавацца ў Беларусі пры цяпешнім кірауніцтве.

КАМЭНТАР

Палітычная будучыня Казуліна

А.Лукашэнка даў устаноўку Л.Ярмошынай, што сядзела побач зь ім: «Ён атрымае паўтара працэнты галасоў». І атрымае ж! — хто б сумніваўся.

Кандыдат Казулін даказаў сваю съмеласць тэлевыступамі і паходам на «ўсебеларускі народны сход». Ён выбраў нечаканую палітычную нішу радыкала-папуліста. Гэты вобраз цяжка памяняць. Гэта як Жырыноўскі, які зынік бы з палітычнай сцэны, як толькі перастаў быць Жырыноўскім.

Што чакае Казуліна пасля 19 сакавіка? Разгледзім два варыянты: калі ён здымае сваю кандыдатуру і калі ён застаецца ў бюлетеці.

Калі Казулін застаецца — аптытаныні грамадзкае думкі даюць яму большую папулярнасць, чым у Гайдукевіча, але істотна меншую, чым у Мілінкевіча — для лукашыстаў ён спаліў масты і стаў асабістым ворагам, а для демакратычнай апазыцыі застаўся кандыдатам, што ўнёс раскол, тым

самым абнізіўшы шанцы на перамогу над дыктатурай.

Казулін цяпер кроўна зацікаўлены ў перамозе беларускага Майдану. Гэта дало б яму асабістую бясыпеку і лідэрства ў беларускай палітыцы, напрыклад, на чале папуляціяе праразейскай партыі. Выход Казуліна з кампаніі цяпер, калі магчымасці для агітацыі практычна вычарпаныя, павялічыў бы шанцы на перамогу свабоды — праста таму, што галасы праціўнікаў Лукашэнкі не расцяярушваліся б, а выбар стаў бы ясьнейшы.

Але нават калі вулічны ціск на Лукашэнку акажацца беспаспяховым, Казулін захоўвае выгадную пазыцыю чалавека, які рызыкаваў сабой у агітацыйнай кампаніі і ахвяраваў амбіцыям дзеля дэмакратычнасці.

Элегантным выхадам з кампаніі Казулін у кожным разе захаваў бы сябе ў палітыцы пасля 19 сакавіка.

Мікола Бугай

Перадвыбарныя сустрэчы Аляксандра Мілінкевіча

Кандыдат у прэзыдэнты Аляксандар Мілінкевіч распаўсюдзіў графік сваіх заплянаваных сустрэчаў з выбарцамі да 19 сакавіка.

Белаазёрск. 10 сакавіка, пятніца:
16.20 — ДК, вул.Леніна.

Кобрын. 10 сакавіка, пятніца:
18.30 — гарадзкі Дом культуры (вул. Дзяржынскага, 78).

Брэст. 11 сакавіка, субота:

12.00 — Палац прафсаюзаў

Драгічын. 11 сакавіка, субота:

16.00 — ДК, вул. Леніна.

Пінск. 11 сакавіка, субота:

18.30 — ДК, вул. Леніна.

Менск. 12 сакавіка, нядзеля:

12.00 — кінатэатар «Салют»
(пр.Ракасоўскага, 150а).

15.00 — Палац культуры чыгуначнікаў (вул.Чкалава, 7).

18.00 — Менскі лядовы палац спорту (вул. Прывіцкага, 27).

Гомель. 14 сакавіка

Плошча Паўстаньня.

Менск. 17 сакавіка, пятніца:

18.00 — кінатэатар «Электрон» (вул. Казінца, 117).

Менск. 18 сакавіка, субота:

12.00 — кінатэатар «Кіеў» (вул. Каҳоўская, 31).

15.00 — канцэртная зала «Менск» (вул. Каstryчніцкая, 5).

18.00 — кінатэатар «Каstryчнікі» (пр. Незалежнасці, 73, былы пр. Скарыны).

Гэта няпоўны графік. Астатнія сустрэчы будуть анансавацца на сайце www.milinkovich.org па меры ўзгаднення.

Пастар асуджаны на 10 сутак

Пастар царквы эвангельскіх хрысціянаў-баптыстаў «Запавет Хрыста» Георгі Вязоўскі атрымаў 10 сутак арышту за правядзенне «несанкцыяванага» ўладамі набажэнства.

Гэтая пратэстанцкая супольнасць была зарэгістраваная ў 1995 г., але пасля прыняцця закону «Аб

свабодзе сумлення» страціла юрыдычны статус. Прычынай адмовы было тое, што царква была зарэгістраваная па месцы жы-харства аднаго зь вернікаў.

Летам 2004 г. узынклі новыя праўлемы: падчас правядзення багаслоўскай канферэнцыі ў будынку царквы быў учынены ператрус

— міліцыя шукала «амэрыканцаў», якія незаконна пра-паведуюць». Іншаземцаў знайсці не ўдалося, але ў прысутных былі перапісанныя пашпартныя звесткі, а на кірауніцтва суполкі склалі пратакол.

«Улада імкненца запушаць людзей і спыніць рост эвангельскіх цэрквей, — адзначыў перад судом пастар Г.Вязоўскі. — Сённяшняя дзяржава хоча

кантраляваць душы і разглядае царкву як свой ідэалагічны аддзел. Нашае пакліканне — гэта выконваць запавет Хрыста «ідзіце і навучыце ўсе народы», а гэта значыць — працаваць, праводзіць эвангелізацыю».

Некаторыя пратэстанцкія лідэры адзначаюць, што сітуацыя пачынае нагадваць 1970-я гады.

Аляксей Шэйн

РУСПАН ГАРБАЧОУ

Лукашэнкаўцы аказаліся

5 сакавіка «Эўраньюс» кожныя паўгадзіны круціла кадры з баранавіцкага Дому афіцэраў. Мясцовы «Інтекс-ТВ» не згадаў пра падзею ані словам.

Падчас другога прыезду Мілінкевіча ў Баранавічы 5 сакавіка мясцовыя чынавенствы вырашыла рэабілітавацца. Але нарабіла яшчэ большай пагалоскі. На наступны дзень «Эўраньюс» кожныя паўгадзіны круціла кадры з баранавіцкага Дому афіцэраў, дзе адбывалася сустрэча з адзіным. Мясцовы тэлеканал «Інтекс-ТВ», які таксама вёў здымкі, не згадаў пра падзею ані словам.

Найперш людзей абурыла тое, што мясцовыя вэртыкальшчыкі парушылі сваю ж пастанову. Паводле яе, больш за пяць гадоў пікеты і мітынгі

ладзяцца ў Маладым ці Старым парках. Гэтым разам пікетоўцам ад БРСМу дазволілі вольна бегаць з расьцяжкамі вакол будынку.

Некалькі плякатаў былі добра падрыхтаваныя, адна расьцяжка нават па-беларуску: «Моладзь супраць Мілінкевіча». Напачатку БРСМаўцы жартавалі й фатаграфавалі адзін другога на мабільныя тэлефоны.

Шмат хто, праходзячы ўздоўж пратэстуючых, кляў іх ды задаваў знаёмае кожнаму апазыцыянеру пытаныне: «Колькі вам заплацлі?». Зрэдчас чуліся зьдзіўленыя

галасы: «Здароў! Ты што, за Бацьку?» Нейкі чалавек у паштарпанай куртцы са штучнай скуры трymаў шлякат «Предприниматели против Мілінкевіча». Падскочыў знаёмы: «Гэты жыве на суседзкай са мною вуліцы! Апівона апівашаю. Колькі гадоў нідзе не працуе... Калі ж ты прадпрымальнікам стаў?» «Нядайна», — не сумеўся «прадпрымальнік».

Сярод БРСМаўцаў шмат хто апускаў долу очы, калі бачыў сваіх знаёмых сярод тых, хто прыйшоў на сустрэчу з адзіным кандыдатам. Адна справа за чаркай сам-насам клясьці ўладу, а другая —

знайсці мужнасць адмовіцца ад удзелу ў правакаці.

Калі трыццаці пікетоўшчыкай патрапілі ў залю. На пачатку сустрэчы ў Мілінкевіча «раптойна» адключыўся мікрофон, а ў руках «правільнай» моладзі зьявіўся гукаўзмазнільнік. Акрамя воключу «Лукашэнка — прэзыдэнт» тыя нічога згадаць ня здолелі. Кіравала імі некалькі чалавек, сярод якіх пазналі дэканшу ўніверсытэту, што за тыдзень да гэтага прымала актыўны ўдзел у адлічэнні моладзевага актыўіста Сяргея Марчыка.

Мікрофон уключылі пасыля пагрозы вывесыці людзей з

На фота ўверсе: падчас сустрэчы А.Мілінкевіча з жыхарамі Баранавіч, пралукашэнкаўскі пікет стаяў у недазволеным уладаю для іншых пікетоўнікаў месцы.

Як робяцца правакацыі

Гарадзенскія ўлады падрыхтавалі да сустрэчы Мілінкевіча з выбаршчыкамі правакатараў зь ліку студэнтаў. Але акцыя права-лілася.

Калі раней на сустрэчах з адзіным абмяжоўваліся нязручныі пытаннія «незадаволеных пэнсіянэраў» ды прадстаўнікоў вэртыкалі, цяпер да справы далучаюць моладзь. У Горадні да сустрэчы 4 сакавіка падрыхтавалі групу з 25 студэнтаў універсітету імя Янкі Купалы. Зь імі працаваў псыхоляг — вучыў, як пазбавіцца страху перад натоўпам. Кіравала працай групы загадчыца ка-

тэдрай культуралёгіі Натальля Ваўковіч.

Студэнты, паводле сцэнару, мусілі задаваць правакацыйныя пытанні, галёкаць, съвістаць. Адбор у группу адбываўся па-рознаму: адных прымусілі, іншыя адзначыліся ў часе збору подпісаў.

Правакацыі пачаліся з таго, што арганізаторам сустрэчы адмовілі ў правядзеніі мерапрыемства ў ДК абласной філармоніі. Міліцыяны ў форме і ў цывільным разам з студэнтамі заблякавалі ўваход у ДК.

Як съведцаць удзельнікі

Працяг на старонцы 27.

Ў меншасьці

залі на вуліцу і правесыці сустрэчу там. Але міліцыянты ніяк не хацелі ісъці ў залі і спыніць правакацыі. З рацы аднаго чулася: «Паспрабуйце толькі пайсьці...»

Самі маладзёны з БРСМу не разумелі, што іх улада выкарыстала ў сваіх мэтах. Калі б здарылася што ў залі, куды набілася больш за 800 чалавек, дык ад тых трыццаці мала што засталося б. Ня выратавалі б іх нават тры аўтобусы АМАПу, што дзяжурылі за колькі кварталаў, — праходы быті забітыя.

Мілінкевіч здолеў узяць сітуацыю пад кантроль і нават прапаноўваў крыкунам задаваць пытанні кожнаму паасобку.

Тыя, хто прыйшоў паслу-хаць, ушчувалі правакатараў.

Стара настаўніца пазнала ў адным свайго вучня: «Ты ж ледзь 9 клясаў скончыў».

Па нейкім часе правакатары пакінулі залі. Адзін, сыходзячы, штурнуў у залі стос улётак за Лукашэнку. Невядома, дзеля чаго, бо яны ня мелі выходных звестак і адразу ж запікаўлі наглядальнікаў ад АБСЭ.

Па заканчэнні сустрэчы, перад ад'ездам адзінага, ужо на вуліцы поклічы праузамдзяльнік «Лукашэнка, Лукашэнка» прысутнія заглушки плясканнем і воклічамі «Мілінкевіч, Мілінкевіч».

Гэты канфлікт настроіў адзін профі аднаго знаёмых. Шмат хто з быльш сяброў ужо ніколі не павітаецца.

**Руслан Равяка,
Баранавічы**

Выкладчыца ГарДУ Натальля Ваўковіч (справа) ладзіла трэнінгі па зрыве сустрэчы А.Мілінкевіча з выбарцамі.

Невядомы ў цывільным перашкаджае фотакарэспандэнту здымама інцэдэнт з Аляксандрам Казуліным ля менскага Палацу чыгуначнікаў 2 сакавіка.

Як робяцца правакацыі

Працяг са старонкі 23.

сустрэчы, адмова ў памяшканьні адыграла злы жарт з ініцыяタрамі правакацыяў. 2-тысячны натоўп паглынуў купку «агітатару». Іх праста адціснулі ўбок, дзе яны й прастаялі да канца сустрочы. Толькі калі людзі началі разыходзіцца, «правільная» моладзь узбройлася міліцыйскім мэгахонам і начала скардзіцца падасыпелай здымачнай групе абласнога ТВ на натоўп, што «не дазволіў задаць пытаньні кандыдату ў прэзыдэнты».

Грамадзтва адрэагавала на правакацыі разъмяшчэннем у Інтэрнэце фатадымкаў правакатарап, пазначыўшы прозвішчы не-

каторых зь іх. Сталі вядомыя і пытаньні, якія ім загадана было задаваць: «Калі вы ў сваім выступленні заклікалі моладзь выйсьці на вуліцы ў выпадку вашай паразы, то чаму кажаце, што супраць рэвалюцыі і беспарадкаў?», «Навошта вы ідзяце ў прэзыдэнты, калі нават выбаршчыкі Шчучынскай акругі за вас не прагаласавалі на парлямэнцкіх выбарах?».

Рэакцыя ўладаў на публікацыю фатадымкаў была нэрвовая: студэнта 4 курсу гістфаку Сяргея Марозава, што размысляў іх на гарадзенскім форуме, выклікалі на гутарку ў дэканат.

Сямён Печанко

На сустречу з Мілінкевічам у Салігорску прыйшла тысяча прыхільнікаў і каля 15 выканкамаўскіх работніц. Кожная агучыла па адным пытаньні. Залія сустракала іх сёвістам.

Нацыянал-бальшавікам, якія спрабавалі сарваць сустречу з адзіным кандыдатам у менскім кінатэатры «Дружба», гледачы паразыбівали насы. У аднаго з «бальшавікоў» было знайдзена пасьведчанне сябра БРСМ.

ЮЛІЯ ДАРАЦІЕВІЧ

Менск, Няміга. 2 сакавіка.

Кожнаму дэлегату па тэлевізары

Кожны дэлегат так званага «ўсебеларускага народнага сходу» атрымаў каптоўныя падарункі, а таксама пляшку «Зуброўкі», па бляшанцы чырвонай і чорнай ікры. Самым каптоўным падарункам стаў шырокая экранны тэлевіzar. Агульны кошт гэтых падарункаў сягае 1 мільярда 150 мільёнаў рублЁў.

Суму выдаткаў на правядзенне сходу цяжка зылічыць. «Нас кожны дзень кармілі ў рэстаранах, было шыкоўнае мэню, замаўлялі ўсё, што кожны хацеў», — паведаміла радыё «Свабода» адна з дэлегатаў форуму.

Тэлетрансляцыя паказала, што некаторыя дэлегаты падчас сходу драмалі пасыля сытных абедаў. Але большасць шчыра пляскала па-

ведамленню прэзыдэнта, што грошы ад продажу зброй быў вытрачаны сумленна.

Мікола Бугай

БНТУ: загад галасаваць датэрмінова

У Нацыянальным тэхнічным універсітэце выданы загад: усе студэнты мусяць прагаласаваць датэрмінова (у чацвер), у пятніцу й суботу заняткі будуць адмененыя, інтэрнаты зачыняюцца, усе павінны разъехацца па дамах.

МБ

Чыноўніца адукацыі: каб усе датэрмінова!

Начальніца ўпраўлення адукацыі Менаблвыканкаму Таіса Данілевіч падчас сэлектарнай нарады з работні-

камі адукацыі вобласці загадала, каб «працоўныя калектывы школаў, у тым ліку й тэхнічныя работнікі, прагаласавалі датэрмінова» за цяперашняга прэзыдэнта. Нягледзячы на атмасферу тэрору, што пануе ў краіне, адзін удзельнік нарады запратэставаў. Чыноўніца ў адказ мела нахабства паграхаць: «Што гэта за настаўнік такі, я прыеду праверу».

Т.Данілевіч — былая старшыня Салігорскага гарсавету. Як і Лідзію Ярмошыну, яе заўважылі і забралі на павышэнне ў сталіцу.

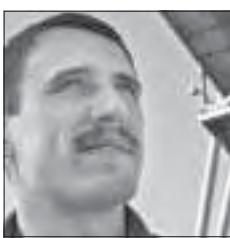
А.Мілікевіч заклікаў выбарцаў любым чынам унікаць удзелу ў датэрміновым галасаванні, бо псыхалігичны ціск на выбарцаў у такой сітуацыі найбольшы, а фальсифікацыі вынікаў датэрміновага галасавання можна ажыццяўіць найбольш сакрэтна.

МБ

Борацца проці ўсякага зброду

Вэртыкальная «Аршанская газэта» перадрукавала перадвыбарную праграму Лукашэнкі. Побач з праграмай, якая, здаецца, павінна быць надрукаваная толькі ў некалькіх рэспубліканскіх газетах, вызначаных ЦВК, зъмешчаны й твор нейкага мясцовага вершаплёта Г.Канцавога «Выберем достойного»:

Он много сделал для народа,
Борется против всякого сброва,
В обществе добился
стабилизации,
Должен отпор дать оппозиции.
Дало народное собрание добро
Оппозиции удар под ребро.
За Лукашенко большинство
голосов,
Кто бы не травил на него псов.
Яўген Жарнасек, Ворша

Павал Севярынец — у 1998—2004 лідэр незарэгістраціі «Маладога фронту». Асуджаны за арганізацыю акцыяў пратэсту пасля рэфэрэндуму 2004 году. Цяпер у высылцы ў Малым Сітне, на поўначы Полаччыны.

ПАВАЛ СЕВЯРЫНЕЦ

Здавалася б, нарыхтоўка лесу. У Беларусі такіх дзялянок сотні. Нічога незвычайнага. І ўсё ж менавіта тут, на лесапавале, і менавіта гэтай зімою, як каліські ў дзяяністве, мне адкрылася безліч сапраўдных пудаў.

Часам, чакаючы тралёвачнага трактара з чарговым пачкам, машынальна пачынаеш падлічаць колы на сыпалах зваленых у штабелі ствалоў. 15. Дубок узросту беларускай незалежнасці. Шкада, дружа: трапіў пад пілу саўковае систэмы нарыхтовак. 29. Альха, маяравесыніца. Прывітаныне! Рыхтуйся на цэплолёзу — магчыма, яшчэ сустрэнемся... на ўлётцы ці на старонцы «Нашае Нівы». 34. Хвайна часоў Машэрава. Рана зрезалі. Мабыць, пойдзе на які слуп лесьнікам, не спарахнене. 52. Асіна, раўня Рыгоравічу. На фанэру... Ого! Чэсыць! — елка узросту БНР! Эўрастандарт, за мяжу па найвышэйшым разрадзе... Вялізная клявіятура машыны часу разгортвае перад тобою юсю панараму эпохі ў канцэнтрычных кодах. Быццам колы на вадзе, на зрэзе фіксуецца рэха падзея. Хіба ня пуд?

Або ў непралазным балотным гушчары трапляеш на вялізную яліну накшталт тых, што ставяць на Каstryчніцкае плошчы ў Менску. Толькі вось на сярэдзіне стала, амаль пазбаўленага галінаў, прыбіты крыж. Ледзь угледзіш надпіс: «Львів. ДМБ 1981». Так, дапусьцім, падчас вучэнняў салдат-украінец

Агнявы

пакінуў па сабе памяць. Але як крыж апынуўся на дзесяціметровай вышыні? Ствол гладкі, як калёна, і абсалютна непашкоджаны. Цуд?

Лесавікі ўсыміхаюцца: крыж прыбівалі ўнізе. За 25 гадоў елка праста вырасла.

Упершыню ў жыцці бачыў ужывую пару ласёў, якія стаяць пры дарозе, аўтодаючы кару з венціця, і зусім не палохаюцца машыны. Або статак дзікоў, калматых, бы тыя маманты, якія сярод белага дня праходзяць за 15—20 мэтраў ад нашае брыгады па сваіх съвінячых справах...

Назіраеш, як на 30-градусным марозе, зваленая на мерзлую зямлю, выбухае з фаервэркам ашклекаў ломкая, бы зь лёду, хвоя — і кожны ўдар сякеры або сук адпугаеца дзіньканьнем каляднага званочкі...

Або ўзяць вогненні сънег... Так, узяць жменяй, каб съцерці руки ад бруду, саліркі ці змазачнага алею (у інтэрнаце ўжо паўгоду ня могуць паставіць рукамынік) — ад пякучага холаду далоні дымяць. Кідаеш запалку на праліты бэнзін, і сънег гарыць зыркім полыем! Адночы, калі нас закінулі на *падсыпку* (дзяўбусыці на ўзбочыне трасы зямлю, каб гружаныя лесавозы маглі ўзыняцца на сілізкіх пад'ёмах), мы з напарнікам гарачага сънегу

СЪЦІСЛА

Правакацыі ў Бялынічах

28 лютага актыўіста ПБНФ **Барыса Вырвіча**, жыхара в. Вялікая Машчаніца, удома затрымалі міліцыянты, завезлы ў Бялынічы, дзе звінавацілі ў нецэнзурнай лаянцы на адрас начальніцтва. Аднак раённы суд справу разглядаць адмовіўся: Вырвіч у ім — народны засядальнік.

Моладзевага актыўіста **Алега Мяцеліцу**, затрыманага ў Менску 16 лютага на акцыі Дзень салідарнасці і асуджанага на 15 сутак арышты, 3 сакавіка адвезлы ў Бялынічы і высадзілі калія рападдзе-лу міліціі. На вуліцы да яго адразу падышлі два чалавекі ў цывільнай вопратцы, якія карцінна паваліліся на зямлю: яны заяўлі, што Мяцеліца пабіў іх. На яго склалі пратакол за дробнае хуліганства. 4 сакавіка (выходны дзень) судзьдзя **Ўладзімер Гуз** прысудзіў актыўісту 15 сутак арышты.

Справа «Партнэрства»

Студэнта Гомельскага дзяржуніверсітету **Дзяніса Залата-**

рова

выклікалі 28 лютага зь лекцыі ў дэканат юрфаку, дзе яго чакаў чалавек у цывільнім, які называўся капитанам КДБ. Кадэбіста цікавіла дзеянісць «Партнэрства».

2 сакавіка затрыманым **Эніры Браніцкай, Мікалаю Астрэйку, Аляксандру Шалайку і Цімоху Дранчуку** прад'явілі абвінавачаныне. Шалайку — паводле арт. 193 ч.2 Крымінальнага кодэску (кіраўніцтва незарэгістраваным грамадзкім аўтадэйствінем, якое замахваецца на права і абавязкі грамадзяна). Абвінавачаныне астаттнім невядомае, бо адвакату Паўлу Сапелку забаранілі яго агучваць.

Мядзел

Зымітра Вінаградава і **Андрэя Абалевіча** 27 лютага выклікалі ў праクтуратуру: за іхнія скаргі на таемнасць фармаваныні участковых камісій актыўістамі патлумачылі, што яны ня ведаюць закону і зневажаюць заявай рабыўканкам.

Гомель

Сцярпраша ў пастарунак, а потым у праクтуратуру завезлы 27 лютага **Андрэя Толчына**, затрыманага падчас агітацыі за Мілінкевіча: міліцыянты шукалі чалавека, які здолеў бы пісменна скласці пратакол за парушэнне выбарчага заканадаўства.

28 лютага яго і **Кацярыну Гаравую** затрымалі ля гарыўканкаму, дзе яны раздавалі буклеты за адзінага. Быў затрыманы і **Юрась Захаранка**, што раздаваў ўлёткі за квартал ад іх. На месца затрыманых прыйшлі **Аляксандар Каротчанка** ды **Марыя Багдановіч**: міліцыянты спрабавалі іх затрымаць, але замірлілі на тым, што агітатары адышлі ад гарыўканкаму.

1 сакавіка затрымалі распаўсюднікаў буклетаў **Леаніда Пліску, Артура Цурбакова, Антаніну і Генадзя Семянцовых**: іх звінавацілі ў распаўсюдзе агітацыйных матэрыялаў у

неналежным месцы.

Пяць разоў 1 сакавіка затрымлівалі **А. Толчына**. На яго склалі

пратакол за тое, што распаўсюджваў буклеты Мілінкевіча ды газету «Товарыщ». Супрацоўніца ідзялягічнага аддзелу Ірына Клімовіч заяўляла, што ён ня меў права раздаваць газету, бо яе няма ў съпісе афіцыйных выданняў, дзе Цэнтрравыбаркам дазволіў друкаваць праграмы кандыдатаў у презыдэнты.

Кобрын

28 лютага міліцыянты падчас распаўсюду буклетаў А. Мілінкевіча затрымалі **Стаса Кучынскага** і **Аляксандра Елісеева**: у пастарунку ў іх вывучылі буклеты, перапрасілі ѹ адвезлы на пікет на службовай машыні.

Віцебск

28 лютага калія гарыўканкаму затрымалі актыўістак АГП **Алену Залесскую** і **Тамару Маркушаву**, якія пасыпелі толькі ўзяць у руکі агітацыйныя ўлёткі. Залескай вынеслі папярэднік, а на Маркушаву склалі пратакол за незаконную агіта-

хроніка

Сънег

пакаштавалі. Вельмі хацелася піць, а з сабой нічога, а вакол нікога, адно запалкі ды жалезны кубак. Развялі вогнішча, растапілі сънегу, і пілі яго па чарзе з агню, гаркавы ад попелу, мацнейшы за любую гарэлку.

Але самы сапраўдны агнявы сънег мне давялося ўбачыць на ўборцы дзялянкі, падчас сънегападу. У вялізным, 4—5 мэтраў вышыні, вогнішчы, дзе спальваліся цэлыя «непрамысловыя» елкі, алешины, бярозавыя рогі, раптам трэнула ўсярэдзіне, выбухнула салютам іскраў на вышыню пяціпавярховага дома — і потым хвілінамі ціха і ўрачыста ў паветры ірдзела, пераблісквала зь белымі съняжынкамі чырвонае й аранжавае, нібы зь неба сыходзіла шматтысячная грамада пад бел-чырвона-белымі сънягамі.

Калі змаўкаюць бэнзапалы й сякеры, калі спыняеца, глухне трактар і зьяжджаюць лесавозы — раптам прыслухоўваецца. У верхавінах дрэваў пад ветрам нараджаеца, расце ўгучыць велична, уладная нябесная сымфонія. Чует сапраўдную літургію, тімі Творцу, дзе мужчынскія басы зыліваюцца з высокімі нотамі жаночага хору — і заміраеш малітўна, бы ў храме. Падымаеш вочы ўгору —

і бачыш, што насамрэч дзялянка — гэта агромністы проруб у неба, прорва ў глыбокі блакіт для тваёй малітвы за ўсю Беларусь.

Насамрэч пуды вакол нас. Госпад даў нам пуд жыцця, падараў пудоўныя пачуцьці і пасяліў у найпудоўнейшай краіне ў съвеце. У такія пуды трэба толькі паверыць — і тады хараство й гармонія сэнсу напоўніць пябе ўсяго.

Палякі сільвалі на плошчах рэлігійныя гімны — і атрымалі праўдзівы пуд. Сэрбы выходзілі на драманстрацыі хросным ходам за сваім мітрапалітам — і ўбачылі пуд. Украінцы штодня пачыналі Майдан з малітвы — і нарэшце дамагліся пуду.

Вы ўсё яшчэ лічыце, што Беларусь у 2006-м выратуе толькі пуд?

Тады надышоў час паверыць у пуды.

Бо — «чалавеку гэта немагчыма; Богу ж ўсё магчыма!» (Мацьвея 19:26).

Гэта ж так проста.

Высыці ў дзень выбараў на плошчу, наступрач съвежасці й волі.

Памаліца Богу за свабоду, праўду і справядлівасць для Беларусі.

І гучна, на ўвесь голас, сказаць тое, што думаеш, што адчуваеш, чаго хочаш усім сэрцам:

— Жыве Беларусь!!!

І калі ўбачыш, як неба па-над шматтысячнай грамадою раптам запальваецца агнявым бел-чырвона-белым — ведай: гэты момант увойдзе ў гісторыю Беларусі як пуд 19 сакавіка.

в.Малое Сітна

Вы ўсё яшчэ
лічыце, што
Беларусь
у 2006-м
выратуе толькі
пуд?

• • • • •

СЪЦІСЛА

цыю (яе затрымліваюць паўторна). Папярэджаныі атрымалі таксама **Арцём Хадыка, Міхail Рухман, Яўген Родзік**, якія раздавалі ўёткі.

Распавясцініка **Зымітра Петрачэнку** затрымалі 1 сакавіка: на яго склалі пратакол за арганізацыю несанкцыянаванай вулічнай акцыі й забралі 36 асобнікаў гэтэты «Народная воля».

Падчас раздачы ўётак 5 сакавіка затрымалі **Вераніку Чыж, Любоў Кузняцаву, Сяргея Парсюковіча**. У іх канфіскавалі каля 1000 буклетаў А.Мілінкевіча і склалі пратаколы за распаўсюд друкаванай працукі без выходных звестак.

Наваполацак

Васіля Храмцова й **Аляксея Трубкіна** затрымалі 28 лютага: яны вывешвалі плякат А.Мілінкевіча ў краме №8 гандлёвага дома «Эканом», вызначанай гарадзкай выбарчай камісіяй як месца агітациі. Міліцию выклікала служба аховы й адміністрацыі крамы.

Палітвязні

Без тлумачэння прычынаў адміністрацыя Івацэвіцкай калёні 28 лютага адмовіла адвакату **Аляксандру Бярылаву** ў супстрэчы з сваім падабаронным — **Валер'ем Леванеўскім**.

Міколу Статкевічу 1 сакавіка беспрычынна ўзмачнілі пакаранье: цяпер ён ня мае права пакідаць памяшканье спэцкамэндатуры ў Баранавічах.

Грамадзкія арганізацыі

Міністэрства юстыцыі за адсутнасць юрадрасу ліквідаваў грамадзкае аб'яднанье «**Саюз праваслаўнай моладзі імя сьв. Георгія Пераможцы**», які ўзначальваў М.Астрэйка.

4 сакавіка апічаталі офіс **Згуртавання беларусаў съвету «Бацькаўшчыны»**: афіцыйная прычына — аварыіны стан электраправодкі.

Крымінал

27 лютага актыўісту АГП, пра-ваабаронцу з Астраўца **Івану**

Круку высунулі адвінавачаныне паводле арт.364 Крымінальнага кодэкса (галтоўныя дзеяньні ці пагроза ўжываныя галтоўных дзеяньняў у дачыненіні да работніка міліцыі). Максымальны тэрмін пакарання — пазбаўленні волі да 6 гадоў.

1 сакавіка кіраунічку РГА «Беларускі Хэльсынскі камітэт» **Тацяну Процьку** абвясцілі падазраванай у крымінальным злачынстве: ёй закідаоць нібыта насплечаныя падаткі за фінансавую дапамогу, якую атрымала БХК у рамках праграмы TACIS. Крымінальная справа была сваім часам закрытая праз адсутнасць складу злачынства.

Бабруйск

Падчас раздачы агітацийных ўётак 26 лютага затрымалі **Аляксандра Чыгіра**. У пастарунку яго хацелі звініваціць у арганізацыі несанкцыянавана пікету, але адпусцілі, як толькі дадзедаліся, што Чыгір — дэпутат гарсавету.

Лоеў

Аўтамабіль **Алега Шабетніка**, прадстаўніка штабу А.Казуліна, затрымалі калі Лоева 1 сакавіка. На Шыбетніка склалі пратакол за парушэнне памежнай зоны супрацоўнікі ДАІ й памежнік, якія знаходзіліся ў машыне хуткай дапамогі. У Лоеве зь яго спатрабавалі штраф у 2 базавыя велічыні (62 тыс.), а калі Шабетнік заявіў пра незаконнасць штрафу, яго выгнали з гораду.

Горадня

1 сакавіка затрымалі **Вадзіма Саранчукова**, на яго склалі пратакол за дробнае хуліганства, загадалі адразу адлучыць мабільны тэлефон, завезлі ў суд. Суд 2 сакавіка асудзіў яго на 5 сутак арышту.

Затрымліваюць загадзя

Каб рэгіянальныя актыўісты ня ехалі ў Менск на супстрэчу з Мілінкевічам 2 сакавіка, іх

Зварот вернікаў: Цемра ахінула краіну

Мы звяртаемся да вас, хрысьціяне: праваслаўныя, каталікі, эвангельскія хрысьціяне, а таксама ўсе людзі добра га сумленьня. У сёньняшні час, няпросты для Беларусі, нам трэба аб'яднацца для паста і малітвы — каб прасіць Божай міласці для ацаленяня нашай нацы.

Час сапраўды складаны. «І суд адступіў назад, і праўда стала здалёку, бо ісъціна спатыкнулася на шлошчы, і сумленина сцінія ня можа ўвайсці. І на стала ісъціны, і той, хто бяжыць ад зла, падпадае пад знявагу. І Госпрад убачыў гэта, і агідна было вачам Яго, што няма суду» (Ісаі, 59:14—16).

Лік разводаў перавышае лік шлюбў, кожнае чацвертае дзіця нараджаецца па-за шлюбам, кожны трэці мужчына крануты алькагалізмам, у адносінах паміж людзьмі пануюць злоба, хамства і хлускія. Многія хрысьціянскія сівятыні зьняважаныя, а хрысьціяну караюць за малітву ля іх сіценаў. Цемра атэізму, ін-апаганства, бязглазду спажывецтва, агресіўнага эгаізму ахінула краіну.

Аднак «шмат можа ўзмоцненая малітва праведнага» (Якуба, 5:16). Менавіта Госпрад, сапраўдны Творца гісторыі, можа дапаць Сваю, так неабходную нам дапамогу, — калі знайдуцца верныя, га-

товыя стаць цвёрда ў малітве за сваю краіну.

Для гэтага давайце разглядаць кожную пятніцу як дзень усеагульнага зымі-рэння, паста і малітвы.

У гэтых дзень, што пятынцы, а 20.00 вечара зьевернем напыя сэрцы да Магутнага Бога і ў адзінстве ўзынясём малітвы аб міласці і ласцы для нашай нацы. Прадметам нашых асаблівых, найбольш старанных малітваў мусіць стаць просьбы аб тым, каб праўда і справядлівасць узялі верх на нашай зямлі, а ўсялякае беззаконье было пасаромлена.

Наша грамадзтва стамліася ад бязвеп-р'я, абыякавасці і страху. Мы хочам, каб стандартам чалавечых узаемадачы-неніяў — ад найвышэйшых уладаў да самых бедных і непрыкметных грамадзя-наў — стала ўзаемная павага, еднасць у Духу Святym, а арыенцірам — Дзесяць Прыказаньняў Божых.

Таму мы прапануем усім людзям, вер-нікам розных канфесіяў, праводзіць гэты дзень згодна з прынятымі формамі іх ве-равызначання, каб аб'яднана наша малітва была пачутая Госпадам і прынесла дабраславенне, ісъціну і свабоду ў нашу краіну.

Як напісана ў Слове Божым: «І

зыміръца народ Мой, які называецца імем Майм, і будуць маліцца, і пачнущь шукаць ablічча Майго, і звернуць з кепскіх шляхоў сваіх... то Я пачую зь нябёсаў, і прабачу грахі іхныя, і ацалю зямлю іх» (2 Кніга Хронік, 7:14).

Будзем маліцца за Беларусь!

Айцец Ян Майсейчык, грэка-каталік, пастар Эрнест Сабіла, эвангельскі хрысьціянін, пастар **Андрэй Сідар**, эвангельскі хрысьціянін, бр. **Аляксандар Пісарук** (OFM), каталік, бр. **Пётра Рудкоўскі** (OP), каталік, бр. **Ангеліна Нік-лаеў** (манах рэдэмптарыст CSSR), грэка-каталік, бр. **Зьміцер Чарнель** (манах-рэдэмптарыст CSSR), грэка-каталік, **Павал Севярынец**, праваслаўны, **Віталь Рымашэўскі**, праваслаўны, **Генадзь Семянчук**, праваслаўны, **Анатоль Трафімчык**, праваслаўны, **Мікалай Арцюхоў**, каталік, **Алесь Аўдзяюк**, грэка-каталік, **Вольга Барок**, эвангельская хрысьціянка, **Людміла Белая**, эвангельская хрысьціянка, **Аляксандар Белы**, каталік, **Антон Францішак Брыль**, каталік, **Сяргак Варабей**, грэка-каталік, **Тацяна Волчак**, эвангельская хрысьціянка, **Эдвард Галустаў**, каталік, **Алесь Гелагаеў**, каталік, **Вольга**

ХРОНІКА

Працяг са старонкі 13.

затримлівалі мясцовыя сілавікі. У Воршы 1 сакавіка атрымаў позыв ў ваенкамат моладзевы актыўіст **Ігар Казьмірчак**. У міліцыю выклікалі прафсаюзнага актыўіста **Васіля Леўчанкава**.

Выклікі ў міліцыю на 2 сакавіка атрымалі таксама актыўісты штабу Мілінкевіча з Горадні: **Сяргей Мальчык**, **Анатоль Хацько**, **Максім Губарэвіч**, **Эдуард Дмухоўскі**. **Віктара Сазонава** выклікалі ў аўтаіспекцыю на ўласным аўтамабілі. Таксама дапытвалі рэдактара часопісу «Magazyn Polski na uchodźstwie» **Андрэя Пачобута** — у справе палітычных графіц, якія з'явіліся на сіценах дамоў у цэнтры Горадні.

Пад Віцебскам 2 сакавіка міліцыянты затрималі мікраўтобус з 11 актыўістамі ПБНФ. На выезьдзе з Наваполацку — аўтамабіль **Сяргея Сідарава**, дзе ехалі таксама **Вячаслаў Крышталёў**, **Аляксей Трубкін** і **Генадзь Вазьміцель**: машыну адправілі ў пастарунак, каб правер-рыць, «ці на ўышку яна».

Маршрутную таксоўку, у якой з Жодзіна ў Менск 2 сакавіка ехалі актыўіст ПБНФ **Аляксей Лапіцкі**, затрималі калія Смалевічы міліцыянты — аўтаматчыкі. Яны паведамілі, што мелі апанімнае тэлефанаванне: у маршруты вя-зучу зброю.

У Баранавічах затрималі аўтамабіль **Юрасія Губарэвіча**, кіраўніка Берасцейскага абласно-

га штабу А.Мілінкевіча. Міліцыянты заяўлі, што ягоны аўтамабіль падобны да таго, што ўчыніў дарожна-транспартнае здарэньне. Тамсама затрималі аўтамабіль, у якім ехалі **Уладзімер Вялічкін**, **Канстанцін Турчынік**, **Ірына Лаўроўская**, **Паліна Пана-сюк**, **Сяргей Вакуленка**.

Прафсаюзы пад наглядам

На агульнym сходзе 1 сакавіка 150 работнікаў гомельскага аўтапарку выказаліся за ўтварэньне прафсаюзнай суполкі незалеж-нага прафсаюзу РЭП. Адміністра-цыя прадпрыемства выклікала міліцыянтаў: яны затрималі **Аляксандра Еўсейчука** і **Віктара Казлова**, з'вінаваціўшы іх у аг-

ітації за ўступленне ў «няісны прафсаюз РЭП».

Суполцы **Свабоднага пра-фсаюзу Беларускага** на заво-дзе «Полацак—Шкловалакно» 1 сакавіка адмовілі ў заяўцы на правядзенне пікету: гарыканкам заяўлі, што калі прахадной пра-водзіць пікет нельга.

Кніга Шушкевіча

У Станіслава Шушкевіча 1 сакавіка беларускія памежнікі канфіскавалі ягоную кнігі «Нэа-камунізм у Беларусі», выдадзе-ную ў Растоў, бо вырашылі, што там можа быць дрэнная інфarma-цыя наконт Лукашэнкі.

Магілёў

2 сакавіка затрималі **Уладзі-**

АНДРЭЙ ГЛІЖКЕВІЧ

Грачова, эвангельская хрысьцянка, Ігар Гурын, эвангельскі хрысьцянін, Зыміцер Дацкевіч, эвангельскі хрысьцянін, Дзымітры Дзегцяроў, эвангельскі хрысьцянін, Георгі Дзымітрук, эвангельскі хрысьцянін, Алеся Жлутка, каталік, Вольга Елісава, эвангельская хрысьцянка, Алена Зяленка, каталічка, Андрэй Катлярчук, хрысьцянін, Алег Крымоўскі, эвангельскі хрысьцянін, Ірина Купуха, эвангельская хрысьцян-

ка, Ірина Лаўроўская, каталічка, Натальля Лаўроўская, каталічка, Юры Лаўроўскі, каталік, Юры Лескавец, эвангельскі хрысьцянін, Сяргей Панасевіч, грэка-каталік, Аксана Радзевіч, эвангельская хрысьцянка, Марыя Савушкіна, эвангельская хрысьцянка, Альбіна Семянчук, каталічка, Юры Сыміроў, эвангельскі хрысьцянін, Ленапід Ульскі, каталік, Міхась Чыжык, эвангельскі хрысьцянін, Капстанцін

Шастоўскі, грэка-каталік, Кастьусь Шытль, каталік, Валянціна Шычко, эвангельская хрысьцянка, Аляксей Шэйн, эвангельскі хрысьцянін, Юлія Янкоўская, эвангельская хрысьцянка.

**Зварот адкрыты да падпісання.
Усе, хто гатовы падтрымаць гэтую
прапанову, могуць дадаць свой
подпіс праз электронную пошту
alaksiejs@yahoo.com**

ХРОНІКА

мера Хаманеева, які налепліваў перадвыбарчыя ўёткі А.Мілінкевича ў пад'ездае ўласнага дому.

Скандалыны чацьвер

Пры спробе зарэгістравацца ўздэльнікам усебеларускага сходу 2 сакавіка быў зьбиты і затрыманы кандыдат у прэзыдэнты **Аляксандар Казулін**. Збітъя таксама быў аднапартыцы Казуліна генэрал **Валер Фралоў**, юрист **Алег Волчак**, карэспандэнт агенцтва «Reuters» **Дзымітры Мадорскі**, карэспандэнт газеты «Комсомольская правда в Беларуси» **Алег Улевіч** (трапіў у бульшыцу), карэспандэнт агенцтва «БелаПАН» **Сяргей Пульша**, журналіст **Іван Лабачоў**, **Уладзімер Севярын**. Карэс-

пандэнта «БелГазеты» **Дзымітрыя Брушка**, **А.Улевіча**, **Уладзімера Казуліна** (брата кандыдата) завезлы ў пастарунак. Ненадоўга затрымалі фотакарэспандэнтаў газэты «Наша Ніва» **Юлію Дарашкевіч**, агенцтва «Associated Press» **Сяргея Грыца** і **Васіля Фядосенку** з «Reuters», супрацоўніка прэсслужбы А.Казуліна **Андрэя Максімава**. Па машыне **Юр'я Радзівіла**, з якой паплечнікі Казуліна фатографавалі затрыманыне, невядомы чалавек у цывільным адкрый агонь з пісталета. Па выніках дня распачатыя крымінальныя справы на А.Казуліна (хуліганства) і Ю.Радзівіла (супрацоў работнікам міліцыі), гвалтоўныя дзеяньні ці пагроза

гвалтоўных дзеяньняў у дачыненні да работнікаў міліцыі). Радзівіла затрымалі, калі ён прынёс заяву ў прокуратуру на чалавека ў цывільным, што страліў па яго-най машыне. У розных месцах Менску быў затрыманы каля 60 прыхільнікаў А.Казуліна.

Увечары на сустэрэчы з А.Мілінкевичам палкоўнік Дзымітры Паўлічэнка, кіраўнік Спэцыяльнага аддзела хуткага рэагаванья, ударыў журналіста радыё «Свабода» **Валер'я Каліноўскага**. Удар дубінай ад АМАПаўца атрымаў журнالіст газэты «Беларусы и рыноку» **Генадзь Барбaryч**. Перад пачаткам сустэрэчы быў затрыманы маладзезвія активісты «Маладога фронту» **Зыміцер Хведарук**, **Настась-**

ся Палажанка і яшчэ 8 чалавек: іх вывезлі за горад і высадзілі.

З аэрапорту «Менск-2» дэпартаўлагі назад ва Украіну кіраўнікі украінскай грамадзянскай партыі «Пора» **Уладзіслаў Касцків**, **Сяргея Еўтушэнку** і прэс-сакратара **Марыяну Пачтар**. Украінцу затрымалі супрацоўнікі ўпраўлення КДБ па бараке з тэрарызмам «Альфа». На афіцыйную ноту украінскага МЗС беларускія дыпламаты адказалі, што ня будуць тлумачыць прычынаў дэпартацыі.

Суд у Ашмянах

2 сакавіка прокуратура Ашмянскага раёну накіравала ў суд спра-

Дзёньнік салідарнасці

Турэмныя нататкі **Барыса Гарэцкага.**

Схапілі нас у чацвер 16 лютага. На Каstryчніцкай плошчы сабралася чала-век 200, у асноўным моладзь, са съвечкамі ды партрэтамі зынікльых. І 200 голеных галоваў у спартовых касыцомах з рацыямі.

Хлопцы і дзяўчата 16—17 гадоў спрабуюць утрымашца на вольнай ад катка пляцоўцы ля нулявога кілямэтру. Гэбешнікі трапнымі ўдарамі выбіваюць у іх з рук запаленыя съечкі ды адіскаюць да Інтэрнацыянальнай...

Нас падхапілі. Цягнуць да аўтобусу, дзе сядзім паўгадзіны. Адзін супра-цоўнік знаёміць мяне з другім:

— Падпалкоўнік...

З раці чуеца мацерная лаянка:

— Адзікаем... Бі!.. Асыцярожна — журналісты! Выбівайце съечкі!

Вечар праходзіць ва ўтульнай дзяжурцы і цёплым «стакане» Цэнтральнага РУУС. Уночы нас завезлы на Акрэсціна, закінулі ў вялікую камэрну на трэцім паверсе. З ранічкі — прыборка, праверка, съяданак... Мы спакойна чакаем суду. Ведаём — будуць суткі. Ва ўсіх 156 артыкул і пэрсанальны загад нэўтралізаўца. Праз гадзіну вязуць-такі на судзілішча да Бычка. Выводзяць па адным.

Першы — Алег — спадзяеца на штраф, віну прызнае: хуліганіў, лаяўся

матам. Вырак: дзесяць сутак адміністрацыйнага арышту. Другі — затрыманы разам са мной Павал. Просіць адваката, а мяне — съведкам.

Іду я. На трэцім паверсе ў калідорчыку шмат паплечнікаў, падтрымліваюць. Хадайнічаю аб адвакаце і заяўлюю съведкам Паўла. Вяртаюць уніз. Міліцыяны лаюцца: «Пасядзіце тут, памерзыніце, будзе вам адвакат». Адвакат прыяжджае праз гадзіну. Выступаю ў Паўлока съведкам, выходжу. Мае съведчаныні судзьдзя адхіляе... Дзесяць сутак. Вядуць мяне. Узгадваюць затрыманыне 26 красавіка. Ну, думаю, усё — два тыдні буду сядзець. Судзьдзя доўга глядзіць мне ў очы, быццам выпрабоўвае, а я — яго. Відавочна, што і ён, і сакратарка разумеюць — справа ліпавая. Запрашаюць амонаўца... Вырак: дзесяць!

Я, нечакана рады, выходжу. Зыміцер пасыпява перадаць Новы Запавет і трохі ежы. Лысагаловыя амонаўцы прыцікаюць яго і некалькі чалавек да съяніны. Чуеца дзяўчоны крикі.

На акрэсцінскую вячэрну не пасыпяваюць. Зь ежы ў нас толькі хлеб, захаваны ад съяданку. Молімся і кладземся спаць.

Субота. Па абедзе — перадача й пераезд да суседзяў-зуброў. Так упяцёх і сядзім да канца. Размаўляем, робім шырокі плян дзяяньняў на наступныя дні. Сённяна на паверсе дзяжурыць малады старшина — шчыры і справядлівы.

Нядзеля — дзень съяты. Молімся,

сынедаем смачнай грэчкаю, чытаем перададзенныя ўчора газэты. Аналізуем асьвятленыне рэгістрацыі кандыдатаў у СМИ. Партрэты некаторых кандыдатаў займаюць пачэснае месца ў камэрны. На абед — халодная поліўка з нейкай дзіўнай травой і каша з «тапачкам» — хлебнай катлетай. У камэрны вельмі цёпла, час ад часу даносяцца з разьбітай шыбы песьні салдацікаў Белпалка. Рабіць нічога ня хочацца. Перад вачыміа успылаваюць вобразы сяброў, родных.

У панядзелак я дзяжжуру па «хаце» — устаю раней за ўсіх, прыбіраю, выношу съмецьце. У сярэдзіне дня доўгачаканы момант — нас вядуць у лазню. Гэта адзіна для нас асяродзьдзе свабоды ў турме. Перакусваем і кладзёмся адпачываць (съягло выключаюць толькі ўдзень). Пасля абеду перачытваю Новы Запавет, і перад вачыміа быццам паўстанці эвангельскія вобразы. Прашу ў Господа, каб нікто болей не патрапіў у турму.

Яўген жартаваў прапануе заўтра пачаць рыць падкоп. Але лыжкі ў нас ужо забраці, і засталася толькі дзяжурная конаўка бяз ручак. Дарэчы, тут гэшты кубкі патрабуюць асобнай узгадкі. Некаторыя з іх выглядаюць, як пасля атамнай вай-

.....
Апэльсін, ледзяны чай — альлаголь.
Баландзён, вертухай — разносчыкі ежы.

Дальнік, трывуна — прыбіральня.
Лавіліся — сядзелі разам.

Луна — ліхтар над уваходам.
Мітынгаваць — хадзіць па сцэне.

Пыхнуч — папаліць.

Рэшка — краты на вонкіх.

Сцэна — ляжак.

Тапачак — хлебная катлета.

Тэлевізар — акенца для ежы.

Хата — камэрна.

Хлёр-галава — санітарка.

Чыфір — энэргетычны напой.

ХРОНІКА

Працяг са старонкі 15.

By **Таціяны Клімовіч**, зьбіраль-ніцы подпісаў за А.Мілінкевіча. Яе вінаваціць у фальсифікацыі: у яе падпісных лістах выявілі подпіс і пащартнага звесткі чалавека, які памёр некалькі гадоў таму. Т.Клімовіч цвердзіць, што гэта права-кацыя.

Яшчэ троє зьбіральникаў з ініцыятыўнай групы А.Мілінкевіча — **Яўген Невядомскі, Вікторыя і Браніслаў Нурчынскія** — атрымалі афіцыйныя папярэ-дканныні ад праукратуры за пару-

шэнныя выбарчага заканадаўства: у некалькіх выпадках сямейнікі ставілі подпісы адзін за аднаго.

Берасьце

З сакавіка міліцыянты з аўтама-тамі затрымалі аўтамабіль, у якім ехалі **Зыміцер Шыманская** і **Дзяніс Турчаняк**: на машыні быў прымацаваны плякат «Берасьце за Мілінкевіча». Активі-стай адпусцілі пасля паўгадзін-най гутаркі. Машыну Турчаняка 5 сакавіка міліцыянты спынілі двойчы, але затрымліваць і скла-даць пратакол не хацелі.

Газэту не пусцілі да чытачоў

З сакавіка ўвечары каля Дуб-роўны (Віцебская вобл.) міліцыянты затрымалі 2 аўтамабілі, якія веззілі з Смаленску 250—тысячны наклад спэцыялісту недзяржайнай газэты «**Народная воля**». Газету даставілі ў Віцебск, дзе яе арыштавалі без складання пратаколаў «за парушэнне выбарчага заканадаўства». Нумар прысыячвячылі падзеям 2 сакавіка ў Менску.

Жлобін

5 сакавіка затрымалі моладзе-

вага актыўіста **Эдварда Зелян-кова** падчас майлявінны графіцы «За свабоду!», «За Мілінкевіча!». На яго склалі адміністрацыйны пратакол.

Рагачоў

6 сакавіка Рагачоўскі раённы суд аштрафаваў агітатора **Уладзіміра Хадасевіча** на 10 б.в. за распаўсюд буклетаў А.Мілінкевіча ў «неналежным для агітації» месцы: 26 лютага агітатора затрымалі каля цэнтральнага рынку Рагачова.

АШ

PHOTO BY MEDIANET

ны. Для сутачнікаў такі кубак — гэта і малаток, і нож, і шмат іншых рэчаў.

Аўторак. Замест учораўняга круглатварага старшыны на павярховую вахту заступае Барысаўна — прафаршчык гадоў сарака. Сябры перадаюць нам книгі. Хата сціхае на некалькі дзён. Міліцыянты гэтаму вельмі дзівяцца. Чытаю седзячы, бо ляжаць немагчыма з-за болю ў бакох. Увечары стала вельмі халодна — зъмяніўся вецер. Прымаем расшэнныне заканапацць газэтамі дзіркі ў разьбітym шкле, што выклікае дзікі прагненіе ахойнікаў. Вывешваем на вонкавыя краты джынсавую стужку. Менавіта ў зъняволеныні разумееш, наколькі важным для чалавека зъяўляецца адчуваныне салідарнасці. У камэры жывеш думкаю, што пра цябе памятаюць, клапоцяцца, спачуваюць і ведаюць.

Асобнымі словамі трэба ўзгадаць яшчэ некалькі рэчаў акрэсыцінскага абыходку. «Сцэна» — драўляны ложак, памер якога вызначае колькасць чалавек у

камэры. Сцэна — гэта стол, крэсла, ложак і пляцоўка для шпацыру. Яна ўпічэнт размалювана надпісамі й шматлікімі дошкамі для разнастайных гульняў. Па-над дзвярыма зъязе вялізны надпіс «Малады фронт», выразаны яшчэ ў 2001 г.

Серада й чацвер праходзяць вельмі спакойна. Чутны толькі складныя сыпевыя салдацікаў з нагоды 23 лютага. Пятніца. У камэры вельмі халодна, бо малады задзвірлівы лейтэнант, які працуе ўнізе, прымусіў разбраць акно. Пішам чарговую нататку з надзеяй выкінуць яе ў дзірку ў шыбе — чакаем, што хтосьці абавязкова перадасць «Нашу Ніву». Слухаем цікавую ангельскую казку пра лагоднага цмока, якую чытае 33-гадовы Алег.

Субота. Абвяшчаю пост перад нядзелляй, малюся за наш гаротны край, за ўсіх беларусінаў, каб Бог даў ім розум і съмёласць, каб зрынуў путы савецкага рэжыму і абвесьціў Сваё валадарства над Беларусью.

Барыс Гарэцкі (на фота зльева)

нар. у 1986 у Менску. Бацька, сп. Кастьс, — мастак, маці, спн. Эла, — журналістка. Барыс — хрысьціянін, ходзіць па пратэстанцкую царкву Яна Прадвесніка. Вольнага ад палітыкі часу для хобі, як прызнаўся, ня мае. Седзячы на Акрэсыціна, перачытваў кніжкі далёкага сваяка — Максіма Гарэцкага.

Надыходзіць доўгачаканая нядзеля. З раніцы съвяточная малітва, чытаем Святое Пісанье. Ямо. Апошні дзень праходзіць найболыш марудна. Нарэшце прыходзіць наш знаёмы малады старшына.

— Гарэцкі, Корбан, Фігурын — з рэчамі...

— И вось! Мы на волі! Пасьля дзесяці дзён у смуроднай турме найбольш моцна адчуваецца паветра свабоды — той вецер пераменай, які праз месяц зъменіць гэтую краіну.

Шчучынскія баевікі

Шчучынскія дэмакратычныя актыўісты апошнім часам зазналі з боку праваахоўных органаў пільную ўвагу.

2 сакавіка позна ўвечары ў Шчучыне ў двух актыўістай штабу Аляксандра Мілінкевіча адбыліся ператрусы. Сяргей Ляшкевіч пасыля ператрусу даставілі ў СІЗА. Супраць яго заведзена крымінальная справа паводле арт.293 ч.3 Крымінальнага кодэксу (навучаныне ці іншая падрыхтоўка асобаў да ўздезлу ў масавых беспарядках). Васіль Бязьмена падазраюць у тэрарызме. Міліцыянты азнаёмілі сп.Васіля з пастановай пракурора і запрапанавалі, каб той паказаў выбуховых рэчывы. Канфіскавалі матэрыялы з асабістага архіву, систэмны блёк камптара, дыскеты. Ператрус праводзіўся ў адсутнасці адваката.

У Шчучынскім РУУС тлумачыць, што стала падставай для крымінальнай справы, адмовіліся. Затое патлумачыў міністар Уладзімер Навумаў у інтэрвю расейскаму Першам-

му каналу 4 сакавіка: «Апазыцыя ўзмоцнена рыхтуеца да 19 сакавіка ўсімі магчымымі процізаконнымі сродкамі. У Шчучыне адзін з грамадзянаў сам звярнуўся, што яго рыхтуюць як баевіка. Мы канфіскавалі вялікую колькасць кацэтаў, на якіх паказана, як патрэбна паводзіць сябе ў часе масавых беспарядкаў, як супрацьдзеянічаць міліцыі».

Сяргей Ляшкевіч кажа, што некалькі тыдняў таму яму прыйшлі некалькі позваў, аформленых з парушэннем заканадаўства, у якіх яго вінавацілі ў распаўсюдзе ўлётак пра выступ Мілінкевіча ў СМІ. Сяргей напісаў заяву ў пракуратуру і 2 сакавіка атры-

маў запрашэнне на разгляд заявы. Па дарозе ў пракуратуру яго затрымалі міліцыянты ў цывільнім і паведамлі, што супраць яго заведзена крымінальная справа. У Шчучынскім РУУС Сяргея азнаёмілі з заявай грамадзяніна Бурдзея, які прызнаў, што сп.Ляшкевіч навучаў яго «як баевіка». Потым быў ператрус і 36 гадзінай у мясцовым СІЗА, у якім «жахлівая ўмовы — аднаразовае наведваныне прыбіральні ў суткі і аднаразовае харчаваныне, якое, праўда, някепске. Плюс холад і вільготнасць».

Пра сп.Бурдзея Сяргей распавёў наступнае: «Гэты хлопец прыйшоў да нас у ініцыятыву группу пры канцы году зъбіраць подпісы. Пра што пазней папкадавалі. На Новы год ён пабіўся з міліцыянтам, а пазней яго арыштавалі па падзрэнні ў крадзяжы будматэр'ялаў. Некалькі тыдняў таму яго пад падпіску пра нявыезд выпусцілі з гарадзенскага СІЗА». Паводле Ляшкевіча, будучы «баявіком» неаднаразова тэлефанаваў яму з правакацыйнымі пытаннямі кішталту: калі ўжо на Менск, што з сабою браць? Сяргей кажа, што неяк жартам адказаў: «Калі ты такі дурань, то бяры з сабою гранаты ці што ў цябе там ёсьць». Ён цвердзіць, што амаль упэўнены, што яго телефон праслушоўваецца.

Цяпер сп.Ляшкевіч на волі. Яму ня высунулі афіцыйнага абвінавачання, аднак могуць зрабіць гэта цігам 10 сутак, то бок да 12 сакавіка. Пакуль ён праходзіць па справе ў якасці падзраванага і мусіць зьяўляцца на выклікі съедчага, а таксама паведамляць пра змену месца жыхарства. «Гэтыя ператрусы і арышты — праява незадаволенасці мясцовай вэртыкалі самім фактам пражывання Мілінкевіча ў гэтай мясцовасці. Ды яшчэ нашая актыўнасць пад-

бокам. Але назьбіраць матэрыялаў на нас ня выйшла. Таму і канфіскоўвалі, што пад руку трапіла».

В.Бязьмен кажа, што дзякуючы Інтэрнэту пра Шчучын даведаўся ўвесе съвет. Падчас ператрусу міліцыянты канфіскавалі нават сьпісы сяброў гарадзкой суполкі ТБМ, якую ў 2002 г. так і не зарэгістравалі. У ролі панятых выступілі жыхары іншых райцэнтраў — сп.Ўрбановіч з Ліды і сп.Коўшык з Астраўца, якія на гэты момант адбываюць пакараныне на шчучынскай «хіміі». Міліцыянты не здаволілі просьбу Васіля Бязьмена запрасіць у якасці панятых яго суседзяў. Ператрус суправаджаваўся апэратыўнымі здымкамі, што, аднак, не знайшло адностранных выніковым пратаколе.

Перасыед з боку ўладаў зазнаюць і паплечнікі перасыедаваных актыўістаў. Так, сп.Генадзь Кіенка і Пётра Кухарчык цвердзяць пра тое, што за імі сочыць, пра праверкі на дарогах, затрыманні падчас раздачы ўлётак. Некалькі разоў яны прыкмячалі за сабою «хвост» — чырвоную «жыгулі». Апошніе затрыманні адбылося на гарадзкім рынку, дзе актыўісты разам з В.Бязьменам затрымалі за раздачу афіцыйных агітацыйных матэрыялаў. Пратакол складаў маёр Мікалайчык у прысутнасці супрацоўніка пракуратуры Віньницкага, які съяршча адмовіўся назвацца.

Заўважаныя былі пры гэтым і панятая, што прысутнічалі пры ператрусе на кватэры Васіля Бязьмена. Як патлумачыў маёр Мікалайчык, гэта «нашыя штатныя панятая».

Пётра Кухарчыка паведаміў, што некалькі дзён таму яго пасярод гораду бліжавалі два аўтамабілі. Міліцыянты патлумачылі кіроцу, што яго аўтамабіль быў заўважаны побач з месцам злачынства. Анічога не знайшоўшы ў салёне ды багажніку, аўто сп.Кухарчыка адпусцілі.

Сямён Печанко

Сяргей Ляшкевіч (зьлева) і Васіль Бязьмен на магіле Цёткі (Алаізы Пашкевіч) у вёсцы Стары Двор Шчучынскага раёну.

15 крымінальных справай

палітычнага характару за апошнія два месяцы.

Крымінальныя справы напярэдадні выбараў растуць як грыбы пасля дажджу. На мінулым тыдні міліцыя ў Нясьвіжы распачала справы супраць 24-гадовай актыўісткі Насты Азаркі і двух яе таварышаў. Гэта 14 і 15-я за апошнія два месяцы крымінальная справа ў дачыненых да моладзевых актыўістаў.

28 лютага Насту выклікалі ў райадзел і паведамілі, што ў горадзе зьявілася шмат палітычных графіці. Таму адкрытая крымінальная справа, у якой дзяўчына фігуруе як падзраваная. У дзяўчыны адбрылі пашпарт, паабяцаўшы аддаць дакумэнт па заканчэнні следства.

2 сакавіка Наста мелася прыехаць у Менск на сустрэчу выбарцаў з А.Мілінкевічам, але ня здолела: у гэты дзень у яе і яшчэ двух моладзевых актыўістаў — Максіма Кокарава і Ўладзімера Хоміча — узялі падпіску пра нявыезд. Наста кажа, што ёй паказалі пастанову: супраць яе распачатая крымінальная справа за ўдзел у не зарэгістраванай арганізацыі.

Настава даўно вядомая ўдзелам у палітычным жыцці. 21 ліпеня 2004 г. яна ўдзельнічала ў акцыі, прысьвечанай 10-гадовому кіраванню Лукашэнкі, адседзела суткі, пра што напісала ў «НН». «У Нясьвіжы, — кажа дзяўчына, — да апошняга часу думала, што я адна». Хаця ў горадзе ёсьць і суполка БНФ, і «казулінцаў». Наста перажывае, што ў справе фігуруюць меншыя хлопцы — Максім і Ўладзімер.

Беларушчына для дзяўчыны — плён сямейнага выхавання: «Мае дзед з бабуляй сядзелі ў сталінскіх лягерах, дзе пазнаёміліся з беларускімі нацыяналістамі. Бацька на пачатку 1990-х быў у БНФ».

Юр'я Радзівіла (на першым пляне), кіроўцу Аляксандра Казуліна, вінаваціць у замаху на міліцыянта.

Працы ў Нясьвіжы Наста цяпер знайсці ня можа, хоць скончыла пэдкаледж (настаўніца малодшых клясаў) і курсы праграмістаў.

7 сакавіка ў Нясьвіжы адбыліся ператрусы — у самой Азаркі ды ў актыўіста КХП-БНФ Алеся Язвінскага (па ейнай справе). Канфіскавалі падшыўкі «НН», «НарВолі», улёткі розных часоў. Найблей цікавілі міліцыянтаў дакумэнты цяперашняй кампаніі. «Сочаць увесь час. 4 сакавіка, у Дзень міліцыі, выйшли на вуліцу — дык нас спынілі і агледзелі, ці ня сём з сабой балёнчыкі з фарбай». Крымінальная справы заведзеныя на нясьвіскіх актыўістаў Уладзімера Хоміча і Максіма Кокарава: іх вінаваціць у «пісаныні дзяржмаё-масыці» палітычнымі графіці. Справу рас懈сьледуюць міліцыянты з суседняга Клецку, але камэнтароў ніякіх на гэты конт не даюць. Хлопцы маюць абскарджаць заведзенныя справы, бо кажуць, што ніякіх доказаў іхнага ўдзелу міліцыя ня мае.

Актыўізаваліся міліцыянты ня толькі ў Нясьвіжы. 2 сакавіка яны двойчы цягам дня

приходзілі дадому да Паўла Красоўскага ў Жодзіне — з пастановай на арышт, падпісанай прокурорам. Нагадаем, што на Паўла заведзеная крымінальная справа за «абразу прадстаўнікоў улады»: ён зъмісціў карыкатуры на чыноўнікаў гарвыканкаму ў блюлетэні «Назіральніку». Арыштаваць Красоўскага не змаглі, бо яго не было дома. На выключчана, што неўзабаве на дошы «Іх шукae міліцыя» побач з партрэтам Аўтуховіча мы ўбачым партрэт Красоўскага. Розыніца толькі ў тым, што Красоўскі падпіску пра нявыезд не даваў, таму фармальна закону не парушаў.

Асноўны «крымінальны» ўдар, нанесены ўладамі, сёлета прыпаў на моладзь. Зьміцер Касцяпяровіч ужо асуджаны на 5 месяцаў. У Магілёве ў пастарунку ад 14 лютага сядзіц Яўген Суворав: на яго завялі крымінальную справу за ўхіленне ад войска (арт. 435, ч. 1), хаця хлопец камісаваны паводле зроку. У «амэрыканцы» КДБ сядзяць Эніра Браніцкая, Мікола Астрэйка, Аляксандар Шалайка і Цімох Дранчук. У менскай «Валадарцы»

чакае суду Артур Фінькевіч, пакуль што на волі яго «падзельнік» Аляксей Янушэўскі. Адкладзены суд над барысаўскімі актыўістамі Аляксандрам Казаковым і Зымітром Зубром.

Івана Крука ў Астраўцы вінаваціць у супраціве міліцыянтам.

Аксану Новікаву ў Менску вінаваціць у падробцы пашпарту.

Аднавілі крымінальную справу на кіраўнічку БХК Тачану Процьку за нібыта нясплачаныя падаткі.

Сяргея Ляшкевіча з Шчучына вінаваціць наўпрост у падрыхтоўцы беспарадкаў.

Гэзэту «Згоды» вінаваціць у распальваныні рэлігійнай варожнечы.

Юр'я Радзівіла, кіроўцу А.Казуліна, аўвінавачваюць у непадпариадкованыні міліцыі ды пагрозе гвалтоўных дзеянняў у дачыненіі да міліцыянта.

Завяршае гэты пералік кандыдату прэзыдэнты Аляксандар Казулін, якога вінаваціць у хуліганстве за спробу прарвавацца ў Нацыянальны прэс-цэнтар і на ўсебеларускі сход.

Аркадзь Шанскі

Андрэй Ганчарук

«Süddeutsche Zeitung»: Прыгожы парадокс «Беларусь»

Восем прычынаў для таго, каб, нягледзячы ні на што, захапляцца Беларусью.

Набліжаюцца прэзыдэнція выбары ў Беларусі. А што акрамя гэтага? Што мы ведаєм пра Паўночную Карэю Эўропы, акрамя таго, што адтуль прыйдзяць адно дрэнныя навіны і што там нельга сымяцца, бо гэта псуе настрой прэзыдэнту? Падчас свайго нядавнага візиту ў Бэрлін старшыня Беларускай асацыяцыі журналістаў Жанна Літвіна паскардаўлася на тое, што брэнд «Беларусь» зводзіцца да гэтай брыдкай карціны. Ня здолеўшы стрымаць згрывозты сумленыня, мы накіраваліся ў пошуку.

«Студумка»

Людзей з усходу Эўропы ўяўляюць сабе як істотаў, якія ўпарты супраціўляюцца сучасным тэндэнцыям ды, апрануўшы скураную куртку, спартовыя штаны ды памахваючы поліэтыленавым пакетам, цягнуцца ў парк карміць галубоў. Лухта! І доказ гэтаму — студэнцкі часопіс «Студумка». Яго галоўны рэдактар Сяргей Сахараў стварыў, бадай, найкруцейшы моладзеўскі часопіс ва Ўсходняй Эўропе.

Шагал

Варты прызнаць: Віцебск дайшоў да ручкі, вуліца за вуліцай поўняцца сацыялізмам, які рассыпаецца ў друз. Але раней гэты горад быў фарпостам індустрыяльнай рэвалюцыі, квітнечай мэтраполій. З трамваем ды ма-стакай школай, якая зьявіла

свёту такія моцныя фарбы ды формы, што яны хвалююць і дагэтуль. Яе самага знакамітага прадстаўніка мы даўно лічым французам. Усё-ткі вымавіць Мойша Захаравіч Шагалаў цяжэй, чым Марк Шагал. Але ў яго карцінах, раскіданых па музэях усяго свёту, жыве стary Віцебск.

Тысяча блакітных вачэй

У Беларусі больш за тысячу азёраў, абкружаных сасновымі барамі ды бярозавымі гаямі. Улетку там можна плаваць, лавіць рыбу, смажыць шашлыкі і сядзець на беразе ды аддавацца самым вар'яцкім ідэям. Мой тамтэйшы сябра неяк сказаў: калі-небудзь я буду зарабляць на турызме. Гэта мая мара. Сённяня ён, згубіўшы надзею, сядзіць у сваёй кватэры.

Сусветная культурная спадчына

Беларусь не Кітай. Не такая вялікая. Не такая старая. Хутчэй, гэта краіна для дасыледчыкаў, якія радыя малым адкрыццям. Напрыклад, руінам. Ваяўнічыя нацыі, якія маршам хадзілі па гэтых краях, рэдка клапаціліся пра тое, каб нешта тут пакінуць некранутым. Але, нягледзячы на гэта, па колькасці помнікаў ЮНЕСКО

Беларусь апярэджае Грузію ды Гаіці і толькі крыху адстасе ад Ізраілю ды Чылі. Калі бачыш Мірскі замак ці палац у Нясвіжы, не даеш веры: няўжо калісьці гэта ўсё было ў СССР?

«Народны альбом»

Беларуская мова? Як яна

гучыць? Каб захаваць паліткарэктнасць, варта адмовіцца ад параднанінні ды паклассыціся на сілу музыкі. У 1997 годзе Міхал Анемпадыстай разам зь цяпер забароненымі рок-гуртамі стварыў арт-фольк-м'юзыкал пра заходнебеларускую мястэчку міжваенных часоў. Сённяня гэты збор песняў ужо зрабіўся клясыкай. Нягледзячы на засільле тэхна, папсы ды шлягераў-шансонаў, у краіне разъвілася моцная падпольная музычная культура. Як кажа сэпявак ды паэт Лявон Вольскі, «адразу бачна, што мы жывём у краіне, дзе яшчэ траба за нешта змагацца. І гэта нашмат болей сур'ёзна, чым барацьба супраць «Макдоналдсу».

Думкі

Людзям, якія думаюць, па савецкай традыцыі даводзіцца туга. Іх лічаць лайдакамі, блазнамі, раздражняльнікамі грамадзкага парадку. Беларусы — народ сялянскі, яны цэнтры ўсіх, хто ўмее працаўваць у гародзе. Але ёсьць і такія, каго было не затапіць і ў савецкія часы — пісьменнікі Васіль Быкаў ды Ўладзімер Каракевіч. На жаль, яны ўжо адышлі ў лепшыя сьвет. Аднак пра наступнікаў хвалявацца ня варта — пра гэта съведчыць высокі ўзровень часопісу «ARCHE».

Дрыгва і душа

Ці гэта магутнайя Белавеская пушча, ці шырокія прынёманскія даліны, але пры першым поглядзе на сваю прыроду беларусыробіцца беларусам з галавы да ног. Асаблівую ролю адыгрывае самы вялікі балотны масіў Эўропы — Палесьсе. Тут, на

гэтаі непрадказальныі гле-бе, бадай, і была вынайдзеная беларуская душа. Менавіта тут адбываецца дзея славутай трэлёгіі пісьменніка Івана Мележа «Палеская хроніка». Назму адной зь яе частак, «Людзі на балоце», традыцыйна разумеюць як аллегорыю: надзея ёсьць заўжды.

Захад і Ўсход

«Ды гэта ўсё тыя самыя расейцы». Лёгка сказаць. Але ў беларуса ад гэтых словаў шапка на галаве расце. Стэрэатыпы будаваліся на глыбокіх падвалінах: ва ўсходнім блёку БССР быў вядомая сваімі файнімі лядоўнямі і архаічнымі саламянімі лялькамі, гуртом «Песняры», які прадаў 20 мільёнаў пłytag, ды чырвонымі чарцяномі-трактарцом МТЗ-50. А яшчэ ўсе ведалі: беларусы — спрэс партызаны. Самі сябре яны называюць талерантнымі. Заўжды спадзяюцца, што навальніца хутка скончыцца.

Людзі на Захадзе лічаць сябре адукаванымі эўрапейцамі ды кляпці з усходніх дзікуноў, якія ня ведаюць, што такое вадаправодны кранік, затое ў іх у жылах цячэ чисты сыпрытус. Але няхай беларускія вёскі і сапраўды маглі быць кулісамі для сярэднявечнага фэсту, затое ў Менску распрацоўваюць сацыялістычныя варыянты танных Windows. Па дарогах ездзяць на вазах, але нярэдка сустрэнеш і дарагі лімузін. Прыгожы парадокс гэтая Беларусь.

**Інга Пэтц, для «Süddeutsche Zeitung».
Пераклад са скаратамі
Алесь Кудрыцкі**

Каб штотыдзень атрымліваць газету, дасылайце адрасы і прыватныя ахвяраваньні

Каб гарантавана чытаць «Нашу Ніву» цяпер, калі «Саюздрукам» і «Белпошце» забаронена распайсоджваць газету:

1) Просім усіх ахвотных чытаць газету паведамляць у Рэдакцыю свае адрасы і тэлефоны. Гэта можна зрабіць па телефоне, факсам, праз пошту ці электронную пошту.

Тэлефоны: (017) 284-73-29, (029) 260-78-32 (МТС), (029) 618-54-84

e-mail: dastauka@tut.by

паштовы адрас: а/с 537, 220050 Менск.

2) Просім кожную сям'ю чытачоў пералічваць на рахунак газеты ахвяраваньне з разылку 6 000 рублёў на месец. Гэтага будзе досьць для выхаду і даставкі газеты. **У блянку банкаўскага паведамлення ці паштовага пераказу, калі ласка, дакладна і разборліва пазначайце ваш адрас, у тым ліку паштовы індэкс і код пад'езду.** Тыя, хто перакажа 18 000 рублёў за раз, забясьпечаць выхад газеты на тры месяцы. Хто ж мае магчымасць пераказаць 36 000 рублёў адразу, забясьпечаць публікацыю «НН» адразу на паўгоду.

0402280179
ІЗВЕЩЕНІЕ

Фонд выдання газеты «Наша Ніва», УНП 101 115 521
МГД ААТ «Белівестбанк», вул. Калектарная, 11, Мінск, код 764

Счет по- лучателя	3015 212 000 012	Лишевый счет	
----------------------	------------------	-----------------	--

(Фамилия, імя, отчесці, адрас)

Вид платежа		Дата	Сумма
Ахвяраванье			
Пеня			
Всего			

Кассир
Плательщик:
Фонд выдання газеты «Наша Ніва», УНП 101 115 521

МГД ААТ «Белівестбанк», вул. Калектарная, 11, Мінск, код 764

Счет по- лучателя	3015 212 000 012	Лишевый счет	
----------------------	------------------	-----------------	--

(Фамилия, імя, отчесці, адрас)

Вид платежа		Дата	Сумма
Ахвяраванье			
Пеня			
Всего			

КВІТАНЦІЯ

Кассир

М.П.

Плательщик:

На які рахунак пералічаць грошы?

Ахвяраваньне можна перавесыці ў любым аддзяленні банку, на любой пошце. Улічыце, што пры пераказваньні грошай паштовым пераводам пошта спаганяе дадаткова 3%, а пры пераводзе грошай праз «Беларусбанк» прайнту не бяруць. На банкаўскай квітанцы ў графе «Від плацяжа» трэба пазначыць:

«Ахвяраванье». У графе: «Атрымальнік плацяжа» трэба пісаць: «Фонд выдання газеты «Наша Ніва», УНП 101 115 521». У графе «Найменаванье банку» трэба пісаць: «МГД ААТ «Белівестбанк», вул. Калектарная, 11, Мінск, код 764». У графе «Рахунак атрымальніка» 3015 212 000 012. Пры перасылцы грошай па пошце тое саме трэба пісаць у рубрыках «Каму» і «Куды».

Ці трэба паўторна даслаць адрасы у Рэдакцыю?

Не, аднойчы даслаўшы, больш ня трэба (калі вы рэгулярна атрымліваеце газету). Тады досьць не забывацца рэгулярна пералічаць ахвяраваньні.

Хто дасылаў ахвяраваньні, але не паведаміў адрасу

Прабачце, што газета прыйшла вам запозынена. Рэч у тым, што вы пераказалі ахвяраванье, але не паведамілі Рэдакцыі адрасу адразу. Квіток ахвяраванья трапляе да нас праз 5—10, а часам і болей дзён.

Шукаем чытачоў!!!

Калі хто ведае наступных чытачоў «НН», просьба падказаць ім скантактавацца з газэтай.

Чытач з Зарніцы Спасава, дашліце свой дакладны адрес і прозвішча.
Леанід Мікалаевіч Н. з вул. Калініна, удакладніце свой адрес.
Сп. Міхайлаў з вул. Багдановіча, скантактуйтесь з Рэдакцыяй.

Калі вы
не атрымалі
газэты

да панядзелка,
а ў Менску — да суботы,
абавязкова тэлефонуіце
у Рэдакцыю.
Пытцаца Аляксандру.

Тэлефоны:

(017) 284-73-29,
(029) 618-54-84,
(029) 260-78-32 (МТС)
dastauka@tut.by

Правілы падачы адрасоў

Абавязкова падавайце індэкс, бо зь індэксам газэта дойдзе хутчэй.

Калі вы жывяще ў вёсцы ці ў мястэчку, пазначайце раён і вобласць.

Ня трэба дасылаць квіток, пакіньце яго ў

сябе, гэта вашае пацьверджанье того, што вы зрабілі ахвяраванье.

Разборліва падавайце свае звесткі.

Атрымліваць газэту можна зь любога нумару, толькі паведаміце ў Рэдакцыю свой адрас.

запрашаем
прыватных
прадпрымальнікаў

браць газэту на
распаўсюд у
Менску і
рэгіёнах.

Вельмі просім
чытачоў, якія ад
Новага году
чытаюць «НН» у
Інтэрнэце, а не на
паперы, таксама
дасылаць
прыватныя
ахвяраваньні з
разъліку 6000 на
месяц з пазнакай:
«за Інтэрнэт». Бяз
збору грошай
газэце не захаваць
якасці.

Дзякую за ахвяраваньні!

Івану Я., Віктару К., Генадзю К.,
У.К., Вячаславу П., Паўлу Ф., Марыі М.,
Міколу Г., Канстанціну З., В.Г., Алене М.,
Э.Н., Аўгінні М., Н.Б., Аляксандру Л.,
Марыі Г., Зымітру К., Альбэрту С.,
В.Г., В.П., З.К., Тацянэ Г., Максіму С.,
Міхailу Б., Аляксандру Л., Мікалаю Б.,
Сяргею Ц., Барысу К., Міхailу Ж., Анатолю
В., Юр'ю М., Івану К.,
Р.Н. зь Менску.
Мікалаю К. з Лунінецкага раёну.
Пятру П., Вользе А., Аляксандру С.
з Горадні.
В.Д. з Барысава.
П.Г. з Мастоўскага раёну.
Валянціне З., Натальлі А. з Гомелю.
Анатолю К. з Баранавіцкага раёну.
Багуславу У. з Івейскага раёну.
А.К. з Гомельскага раёну.
Аляксандру К., Канстаціну М.
зь Берасця.
Паўлу К. з Наваполацку.
Фёдару К. з Талачынскага раёну.
М.Ж. з Баранавіч.
Алене Дз. з Наваградзкага раёну.
І.Д. зь Мядзельскага раёну.
Анатолю П. з Смалявіцкага раёну.
Сяргею Д., Аксане Б. зь Лідзкага раёну.

Гісторыя аднаго старшыні

«Саша, ці ты кодэкс выбарчы ведаеш, ці разумееш, што гэта ж — злачынства? Як жа ты мог пагадзіцца?» А той: «Я законаў ня ведаю. Мяне папрасілі, я і пагадзіўся». Пра ўладу на месцах піша Зыміцер Дрыгайлі.

Усялякімі словамі называлі

У 1989 г. намесніка дырэктара ПТВ №23 па выхаваўчай працы Міхаіла Розума абраў дэпутатам Сымілавіцкага пасялковага савету. 17 гадоў ён кіраваў саветам, перамагаючы у чатырох выбарах запар. Розум ганарыцца тым, што ў 1999 г. прымаў у мястечку кіраўніка краіны. Нядайна 58-гадовы старшыня з уласнага жадання перастаў быць кіраўніком. Кажа, што ня вытрымаў ціску раённых начальнікаў.

Пакуль у мястечку не намагаліся працаўаць самі на сябе, праблемаў у М.Розуме не было. Але старшыня пасялковага савету (які згодна з Канстытуцыяй ёсьць і старшынём выканкаму) у 2000 г. стварыў службу камунгасу са сваімі рахункамі і дырэкторам. Раённаму начальнству гэта не спадабалася, і на выбарах 2003-га ўрайсовет — М.Розум з'яўляецца таксама дэпутатам Чэрвеньскага савету дэпутатаў — яму ўпершыню выставілі альтэрнатыву. Але Розум тады на выбарах перамог.

«Усе грошы зь бюджету, — кажа сп. Міхайл, — забіраўся ў раён. Я настойваў, каб хоць 50% падаходнага падатку заставаліся ў мястечку. Гарбарны завод і фабрика даюць неблагі прыбытак, фармуюць аснову бюджету, у якім нават графы не было на добраўпарадкованыне. Новы экскаватор прывёз, съмецьцевоз, трактар, машыну-самазвал — 6 адзінак тэхнікі».

Аднак з ініцыятывы райвыканкаму ў 2003 г. сымілавіцкі ЖКГ далучылі да Чэрвеньскага. Розум кажа, што гэта было не на карысць мястечку. Пасыль гэтага на самога старшыню пачаўся ціск. «Ну й замардавалі мяне ў раёне апошнім часам! Торгалі на раённых нарадах. Усялякімі словамі называлі: «Сасунок, прысадаўся да ўлады». Ганілі не аднаго мяне, таксама і розных кіраўнікоў аграрнадпрыемстваў, паважаных людзей, добрых спэцыялістаў, рознымі словамі. Вось такая падзяка за ўсё, што рабіў многія гады. Мястечка на 80% газіфікаўнае, раённы бюджет эканоміць вялікія грошы, тыя, якія раней выкідаліся на торфабрыкеты й дровы. Параўнайце зь іншымі мястечкамі. У нас жа багацей жывуць. Запытайце ў каго хочаце!»

Мы і запыталі. Настаўніцу школы, прадавачку крамы, дзеда на ровары, кабету з фабрыкі. Усе спачуваюць: «Розум у Сымілавічы ўсё цягнуў, асфальт клаў, элекцрычныя слупы ставіў, фарбаваў нешта. Наш чалавек».

Нагода

24 сінегня ў абласной «Мінскай праўдзе» быў выдрукаваны артыкул пра Сымілавічы, у якім Розум сказаў колькі словаў пра добраўпарадкованыне мястечка. Аднак 26 сінегня старшыню выклікалі да абласнога кіраўніка Мікалая Дамашкевіча.

«Чым Дамашкевіч быў не задаволены, ня ведаю. Але сказаў: «Трэба ўмацаваць

Міхайл Розум.

кадры ў Сымілавіцкім савете». Мабыць, гэта была нагода для старшыні Чэрвеньскага райвыканкаму Лапаткі, разбрацца са мной, — мяркуе Розум. — Потым мяне месяц тэрарызавалі. Дэпутатаў таксама прэсавалі, таму на сесіі 31 студзеня я папрасіў іх вызваліць мяне ад пасады».

Выканцаўцам абавязкаў старшыні пасялковага савету стала дырэктар мясцовай школы Аляксандар Вусікаў. Міхайл Розум дзвівіцца: «Ну ня можа быць старшынём чалавек, які не з'яўляецца дэпутатам, гэта ж парушэнне заканадаўства! Выконваць абавязкі мусіць мой былы намеснік, якога дэпутаты зацвердзілі ў 2003 г., — Васіль Сабан, дырэктар валюшна-лямцавай фабрыкі. Я Вусікаў кажу: «Саша, ці

ты кодэкс выбарчы ведаеш, закон аб мясцовых саветах, ці разумееш, што гэта ж — злачынства? Як жа ты мог пагадзіцца?» А той: «Я законаў ня ведаю. Мяне папрасілі, я і пагадзіўся».

Відавочна, што парушаны артыкул 20 Закону аб мясцовым кіраванні й самакіраванні, дзе дакладна сказана, што старшыня савету абраецца на сесіі зь ліку дэпутатаў. А вось пазбавіць яго паўнамоцтваў дэпутаты ня могуць, толькі з уласнага жадання. Альбо праз працэдуру адклікання дэпутата ціляхам збору подпісаў выбаршчыкаў. Нічога такога зроблена не было.

Розум, які знаходзіцца ціпер у адпачынку, спадзяецца, што яго папросіць вярнуцца. Столікі ж недаробленых справаў!

Сымілавічы — мястечка ў Чэрвеньскім р-не Менскай вобласці, на 35 км шашы Менск—Магілёў. 5500 жыхароў. З 1791 г. Сымілавічы належалі Манюшкам. Эта радзіма мастака Хайма Суціна й гісторыка Ібрагіма Канапацкага. Мусульманскі цэнтар: тут здаўна жывуць татары, у мясцовай мусульманскай суполцы — 61 чалавек, нядайна пабудаваны новы мячет. Ёсьць праваслаўная царква, пратэстанцкі малітоўны дом. Працуюць гарбарны завод (280 работнікаў), валюшна-лямцавая фабрыка (160 работнікаў), пякарня.

Пакаваць па поўнай!

Для вярхоў ужо рызыкоўна «кінуць» апазыцыянэрам галасоў у межах статыстычнай пагрэшнасці. Піша **Аляксандар Класкоўскі**.

Ссунуўшы кампанію на зіму, улада, аднак, не замарозіла, як меркавала, актыўнасць тых, каго кліча «адмарозкамі».

Апазыцыйныя кандыдаты ўдала выкарысталі квоты на тэлевыступы ды паказалі здольнасць да рэзкіх, нестандартных, асымэтрычных дзеяньняў. І гарадзенскі фізык, і марскі пяхотнік спарадзілі розгалас, на тле якога «народнае вече» выглядала бліклай ксэракопіяй зъезду КПСС.

Калі што й прымагніціла публіку да экранаў, дык гэта імправізацыі галоўнай дзейнай асобы.

На думку менскага эксперта Валер'я Карбалевіча, презыдэнт, завочна распачаўшы недыпламатычную палеміку з канкурэнтамі, парушыў сама мала два каноны выбарчых тэхналёгіяў. Па-першае, палітык паказвае слабасць ды нягнуткасць, калі пачынае наўпрост, са съязою ў голасе, апраўдаўца. Гэта съведчыць, што ініцыятыва — на іншым баку. Па-другое, улазячы ў спрэчку зь меней рэйтынгавымі фігурамі, фаварыт міжволі дадае ім ачкоў.

Скептыкі заўважаюць: а хто іх будзе лічыць, гэтыя ачкі?

Па-першае, каму трэба, падлічаць.

Між іншым, «наверсе» таксама будуць ведаць рэальны расклад, і ён можа ўразіць.

Па-другое, і самі выбарцы зазвычай эмпірыйчна адчуваюць, наколькі хто моцны. Спачатку Мілінкевіч, а цяпер ужо й Казулін пэўна перасягнулі ту ю мяжку папулярнасці, калі для ўлады становіцца рызыкоўна «малываць» ім галасы ў межах статыстычнай пагрэшнасці. Надта ж многія не павераць. Зь іншага боку, адносна вялікі адсотак — гэта сталы пропуск на легальнае палітычнае поле.

Кіроўныя вярхі апінаюцца між двух

агнёў.

Натуральна, можна чакаць і зьдзеклівых лічбаў, і здушэння вулічных пратэстаў. Аднак пераход на цалкам гвалтоўны сцэнар утрымання ўлады (сярод Паўлічэнкавых арлоў такое называецца «пакаваць па поўнай») гранічна абвострыць адносіны з Захадам. І тады можа высьветліцца, што дасюль у яго проста рукі не

даходзілі да беларускага пытаньня.

Зь іншага боку, і пра пазыцыю Масквы ня варта меркаваць па выказваньнях паслужлівых візітэраў кшталту Грызлова. У расейскай эліце ёсьць дастаткова разумных галовы, каб не складаць усе яйкі ў адзін кошык. Ёсьць вэрсія, што менавіта Масква (за якой стаяў дзядзька Сэм) праціснула рэгістрацыю Мілінкевіча.

Пэрспектыва старшынёства ў «вялікай восемцы» таксама змушае Крэмль трохі ўшчуваць хаўрусыніка, хаця б кульярна, за зусім ужо брутальны антыдэмакратызм. Але болей рассейцы будуть пераймацца зь іншася нагоды. Неўзабаве, імаверна, пачненца чаргове высьвятленыне стасункаў вакол «Белтрансгазу», які для «Газпрому» ўжо колькі часу бы моркаўка перад

ЮЛІЯ ДАРАШКЕВІЧ

пысай восьліка.

У выніку і на замежнай арэне беларускае кіраўніцтва рызыкую трапіць між молатам ды кавадлам. Калі і Захад, і Расея наважаща, хай сабе з розных прычынаў, «пакаваць па поўнай», то мала не падасца.

Расейскі палітоляг Сяргей

Караганаў прадракае, што 19-га Лукашэнка атрымае Піраву перамогу. У інтэрв'ю «БелГазете» Караганаў заўважыў, што «доўга такога кшталту лідэры ў сучаснай Эўропе не затрымліваюцца».

Караганаў часта кажа тое, чаго ня можа ўслыхаць Путін.

На фота: камандзір СОБРу Дэ́мытры Паўлічэнка (зълева) набліжаецца да кандыдата ў прэзыдэнты Аляксандра Казуліна (зялёны на падлозе).
Праз сёкунду будзе ўдар. Менск,
Палац чыгуначнікаў, 2 сакавіка.

Гэты дзень ў гісторыі

Другі дзень вясны 2006 г. увойдзе ў падручнікі гісторыі, якія хутка дзецеі будуць вывучаць у форме тэстаў. У афіцыйных падручніках гэта можа выглядаць наступным чынам... Фэльетон Лёліка Ушкіна.

Тэст: для вучняў 5-й класы «Ці добра вы ведаеце афіцыйную вэрсію падзеяў 2 сакавіка 2006 г.?»

1. Хто быў рэжысёрам казулінскай акцыі ў Палацы чыгуначнікаў паводле беларускага МЗС?

А) Сусьеветная грамадзкасць — інакш бы кіраўнік АБСЭ гэтак апэратыўна не зрабаваў бы на арышт лідэра сацыял-дэмакрататаў.

Б) Стывэн Сыпілбэрг, якому Казулін паабіцаў у выніку перамогі прадаць за бяспечнай увесе «Беларусьфільм» для экранізацыі сэрыялу «Гарбатая гара».

В) Азаронак, які зайнтрыгаваў Казуліна перспектывай стаць зоркай яго новага сэрыялу «Казулін — прафэсар Зло». А то Лябедзька і Шушкевіч ужо прымільгальці.

2. Што рабіў Казулін у Палацы чыгуначнікаў?

А) Правяраў, ці не згубіў былы гарнімарскага пехацінца: збіваў жанчын, распіхваў міакоў, ужываў сілу у дачыненіні да супрацоўнікаў міліцыі.

Б) Спрабаваў зарэгістравацца на сход, пасля чаго быў моцна зьбіты невядомымі асобамі пад кіраўніцтвам Паўлічэнкі.

В) Зарэгістраваўшыся, прайшоў на сход, натаваў выступ прэзыдэнта, гучней за ўсіх пляскаў у далоні.

Актыўнасць была адзначаная Самім. Таму атрымаў на толькі тэлевізар і бляшанкі з ікрой — падарунак для кожнага ўдзельніка сходу, — а яшчэ і запасны пульт.

3. Як бы вы паступілі на месцы агента спэцслужбаў, які заўважыў, што некаторыя асобы ў аўтамабілі спрабуюць зьнікнуць з месца расправы над казулішчамі?

А) Пачаў бы проста страліць. З напышымі судамі ўсё роўна крайні будзе вадзіла.

Б) Апаніўшы, што пальба не пагражает бяспечны, узяняў бы ўверх пісталет, зрабіў бы кантрольны папераджальны стрэл.

В) Зразумеўшы, што пасля такога праколу — уцёкі журналістаў — прэміі не відаць, ад жаху застрэліўся.

4. Дырэктар МУС Навумаў заяўіў, што журналіст «Камсамолкі» атрымаў чэрнна-мазгавую траўму ад яго арлоў у выніку таго, што палез «у саме пекла». Пад пеклам маецца на ўвазе...

А) Спраба рабіць здымкі, узлезішы на плот.

Б) Масавы хапун прыхільнікаў Казуліна.

В) Спраба зрабіць матэрыял вачыма чалавека з чэрнна-мазгавой траўмай. Для гэтага журналіст папрасіў, каб міліцыянт трэнснуй яму ў табло. Той так і зрабіў.

5. Гонар якой асобы і якім чынам пакрыў дзіў Казулін у міліцыйскім пастарунку?

А) Гонар прэзыдэнта, разламаўшы яго партрэт.

Б) Гонар прарока Мухамада, намаляўшы на яго карыкатуру на сцяне «абязьяньніку».

В) Гонар Мілінкевіча, разарваўшы ўлётку адзінага з крыкам: «Дзе гранты, Аляксандар, аддай народу гранты».

6. Што зрабіў Казулін пасля выхаду з турмы і для чаго?

А) Патэлефанаваў прэзыдэнту з радыкальным ультыматумам — напісаць яму 32% галасоў, а Мілінкевічу — 5—6.

Б) Наведаў акцыю Мілінкевіча ў цэнтры гораду.

В) Патэлефанаваў Лукапэнку і, калі той сказаў «алё», кінуў слухаўку, атрымаўшы сапраўднае маральнае задавальненне.

Падлічыце зь дзецьмі вынікі з разыліку А—1, Б—2, В—3 і праверце іх на веданыне падзеяў 2 сакавіка. Калі нехта не набраў 7 балаў, то сітуацыя вельмі дрэнная: вучань — патэнцыйны апазыцыяніер. Рэкамэндуем тэрмінова выключыць яго са школы.

Міністар адукцыі
Лёлік Ушкін.

Давай аб'ём!

Фото: Вячаслав Ісаев

Пагоня за лічбамі даводзіць «Програму адраджэння вёскі» да абсурду. З Докшыцкага раёну піша чытач «НН».

Каб паказаць людзям свой клопат пра іх, улада гатовая выдаткоўваць любяя грошы. Вось вам і «бясплатныя» канцэрты «За Беларусь!», і так званае «адраджэнне вёскі». Чаму я называю і гэту кампанію прапагандысцкай?

Каб адрадзіць сельскую гаспадарку, трэба хоць бы паступова пераходзіць на прыватную ўласнасць на зямлю — прыватнік заўсёды гаспадарыць лепш. Але нават ва ўмовах захаваньня калгасна-саўгаснае систэмы не такой складанай сітуацыя была б, калі б прадпрыемствам далі большую свабоду гаспадарання. Каб не прымушалі, як мне расказвалі на съвінафэрме ў Сітцах, прадаваць съвіней за

бяспечнак толькі дзяржаўным прадпрыемствам, а не прыватнікам, якія плацяць куды больш. Каб ня ўказвалі, што, калі і дзе сеяць. Каб не загадвалі падчас замараўкі выганяць на кругласутачную пасыбь каровы, у выніку чаго часам, як летась у Мёрах і Шаркаўшчыне, гіне жывёла. Каб не прымушалі замест неадкладных патрэбай тэрмінова выдаткоўваць грошы на фарбу, каб памаляваць дзвіверы на фэрмах, як гэта зрабілі пры канцы леташняга году ў Гняздзілаве. І такіх прыкладаў шмат.

Найбольш згубным для сельской гаспадаркі стала будаўніцтва так званых «аграгарадкоў». Ніхто не аспрэчвае: жылыё на вёсцы патрэбна. Аднак не ў тых маштабах. У вёсках і так шмат пустых хат, а насельніцтва з кожным годам скарачаецца.

Тым ня менш, летась у Докшыцкім раёне збудавалі 77 «лукашэнкаўскіх домікаў». На гэта выдаткована 3,1 млрд руб. (1,5 млн даля-

Аграгарадок Навасёлы на Піншчыне. І яго старажылы.

раў) у выглядзе крэдытагаў. Гэтыя гроши можна было б выкарыстаць на закупку новай тэхнікі ці на якія-небудзь іншыя патрэбы. Аднак уладам ня трэба якасьць жыцця і працы на вёсцы — ім патрэбна толькі колькасць домікаў ды аграгарадкоў. При гэтым ніхто не звяртае ўвагі на якасьць будаўніцтва. Калі будаўнікі ня хочуць сумленна працеваць, то і якасьць будаўніцтва адпаведная.

Даводзілася чуць ад работнікаў, што ў падмурак домікаў можна лёгка забіць цвік, а ганкі пачынаюць абвалівацца амаль адразу пасля здачи домікаў. Да таго ж, гэтыя домікі няможна называць паўнавартасным жылыём для вяскоўцаў. Бо ў вёсцы побач з дамамі павінны быць гаспадарчыя пабудовы. Аднак апошнія сваімі памерамі часта хут-

чай нагадваюць прыбіральні...

Дамы шмат дзе стаяць пустыя, у некаторыя засяляюць п'яніц, якія ня могуць ні сумленна працеваць, ні нават трymаць парадак на сваёй сядзібе. Тое, што шмат дзе ў новым жылыём няма патрэбы, бачна нават голым вокаам. Вось, у Глінным стаіць пустая двухпавярхоўка — у ёй няма каму жыць. Аднак побач збудавалі больш за дзясятак домікаў. Гліннае зборающа пераўтварыць у аграгарадок у 2007 г. Тое, што палова дамоў у гэтым аграгарадку будуць пуставаць, нікога не цікавіць. У Тумілавічах побач з новымі дамамі стаіць вялікі недароблены будынак. Вялікі цагляны жылы дом з забітымі вокнамі стаіць у Бярозаўцы. А побач, зноў жа, будуюць дамы. У Крулеўшчыне стаяць недабудаванымі трохпавярхоўка і сельскі клуб — у былой в. Янушэва. Аднак і тут збудавалі дзясятак дамоў і плянуюць да 2007 г. збудаваць яшчэ столькі ж.

Вядома ж, паляпшаць жыццё вяскоўцаў трэба. Аднак гэтага не дасягнуць пагоняй за колькасцю дамоў. Бо пустыя дамы нічога не паляпшаюць. Ды і жыхарам Таргуноў, напэўна, ня стала лепш жыць ад бтонных агароджаў і ад бруку, што паклалі на ходніку. Зараз Таргуны зборающа газыфікація. Які сэнс весьці газаправод за пяць кіляметраў, калі з-за высокіх коштаваў на падлучэнні атрымаюць «блакітнае паліў» толькі лічаныя жыхары?

Па сутнасці, «Програму адраджэння вёскі» хутчэй трэба называць «Програмай будаўніцтва «пацёмкінскіх» вёсак» — нікому не патрэбных і стратных для дзяржавы. Ці патрэбна нам марна траціць гроши дзеля славутай «паказухі»? Задумайцеся над гэтым, калі будзеце вырашыць, за каго галасаваць на выбарах...

Янка Зуброўскі, Лапута

Жыцьцё й лёс Карласа Шэрмана

У пятніцу 3 сакавіка на Паўночных могілках Менску ў бетоннай сцяне калюмбарыю зявілася яшчэ адна сціплая шыльда белага колеру. На ёй надпіс: Карлас Рыгоравіч Шэрман, 25.10.1934 — 4.03.2005.

Ягоныя парэшткі прывезла з Нарвегіі ўдава пісьменьnika Тамара Шэрман. Год спатрэбіўся на тое, каб уладкаваць розныя справы й фармальнасці, перш чым удалося даставіць скрыню з парэшткамі ў Беларусь, дзе ён хацеў быць пахаваны. Рэзвітацца зь ім на могілкі прыйшли некалькі дзясяткай чалавек — дзеци, унукі, сябры літаратара.

Народжаны ва Ўругваі ў сям'і эмігрантаў, ён доўгі час жыў у Аргентыне, дзе змагаўся з дыктатурай. Потым эміграваў у БССР, быў сябрам Саюзу пісьменьнікаў, перакладаў з гішпанскай мовы на беларускую славутых паэтаў — Нікаляя Гільена, Пабла Неруду, многіх іншых. Заўажнай літаратурнай падзеяй 1970-х стаў выхад у часопісе «Неман» раману Габрыеля

Гарсія Маркеса «Восень патрыярха», які Шэрман пераклаў разам з Валянцінам Тарасам.

Жыцьцё і дзейнасць Карласа Шэрмана ў незалежнай Беларусі непарыўна звязана з імем Васіля Быкава, які быў старшынём Беларускага ПЭН-цэнтра. Шэрман быў намеснікам Быкава на толькі паводле фармальнай пасады — сама гэтая праваабарончая пісьменніцкая арганізацыя ўзынікла ды існавала ў многім дзяякуючы напаганням выканачага дырэктара беларускага ПЭНу.

Карлас Шэрман памёр у нарвэскім хоспітэ, дзе працаў апошнія гады жыцьця. Да самага апошняга моманту ён трymаў сувязь па телефоне са сваімі сябрамі і знаёмімі ў Менску, цікавіўся грамадzkім і літаратурным жыцьцём.

Пахаваны за тысячы кіляметраў ад месца свайго нараджэння, ён застаўся сынам Беларусі, якой прысьвяціў лёс і жыцьцё.

Віталь Тарас

УЛАДЗІМЕР ШПАЛАК

Слова пра бацьку, Міколу Латушкіна

Мой бацька, Мікола Латушкін (да 1945 г. — Уладзімер Гарэлік. — «НН»), нарадзіўся 15 студзеня 1922 г. у маленькай вёсцы на Магілёўшчыне (вёска Сілайлы ў Бялыніцкім раёне. — «НН»). Мей трах братоў і сястру. Скончыў школу-сямігодку ў Навашолках, дзесяцігадовую — у Галоўчыне. У кастрычніку 1940 г. бацьку мабілізавалі ў Чырвоную Армію. Служыў спачатку ў Вэнтсыліс (Латвія), дзе скончыў кавалерыйскую школу ў званні лейтэнанта. У ліпені 1941 г., праз месяц пасля нападу Нямеччыны на СССР, мой бацька быў цяжкі паранены і трапіў у палон, дзе прабыў роўна год. Яго ўдалося вызваліць з дапамогай актыўістаў Саюзу беларускай моладзі. Бацька стаў актыўістам СБМ (быў ад'ютантам Міхася Ганька). — «НН»).

Пры канцы вайны Мікола Латушкін апынуўся ў нямецкім Карлсфельдсе. Бацька не хацеў вяртацца ў СССР, бо ведаў, што там яго ў лепшым выпадку чакае турма і сасланье. Такі лёс напаткаў яго старэйшага брата Хведара. У вайну ён таксама

трапіў у палон, а калі вайна скончылася, вярнуўся дадому і тут жа быў сасланы ў Сібір, дзе неўзабаве й памёр.

У 1945—1949 гг. бацька вучыўся ў вэтэрынарных школах у Карлсфельдсе і Рэгенсбургу, а потым працаў па спэцыяльнасці. У Рэгенсбургу ён стаў актыўным сябрам Беларускага камітэту, браў удзел ва ўсіх мерапрыемствах.

9 жніўня 1950 г. бацька пара-

平淡ам прыплыў у ЗША. Жыў спачатку ў Філадэльфіі, у 1954 г. пераехаў у Кліўленд (штат Агаё), дзе вывучаўся на мэханіка. Там сама браў актыўны ўдзел у працы Беларуска-амэрыканскага культурнага цэнтра, стаў чальцом рады гэтага аўтаднанья.

У траўні 1957 г. бацька пераехаў у Чыкага (штат Ілінойс), дзе бацька пачаў працаўаць у будаўнічым бізнесе. Тут сама ён сустрэў прыгажуню Сафію Багдановіч. Яны моцна пакахалі адно аднаго і ажаніліся 26 кастрычніка 1957 г. У верасні 1958 г. нарадзіўся мой брат Ўолтер. Я нарадзілася 24 лістапада 1964 г., а 1 траўня 1959 г. бацька атрымаў амэрыканскую грамадзянства.

У лістападзе 1958 г. у Чыкага адкрылася Беларуская праваслаўная царква Св. Юр'я (падпарадкаваны Сусветнаму патрыярхату. — «НН»). Бацька і маці разам з дзедам Янкін Багдановічам были яе фундатарамі і заснавальнікамі.

Шмат гадоў бацьку выбіралі на землемірным сакратаром Царкоўнай рады, ён быў адным з актыўных спевакоў у царкоўным хоры. Як спэцыяліст-механік і будаўнік ён шмат рабіў у спрэве рамонту царквы, яе перабудовы і афармлення. Актыўна займаўся грамадzkай дзейнасцю, быў сакратаром Беларуска-амэрыканскага нацыянальнага камітэту ў Чыкага, прадстаўляў у нашым горадзе Беларускі кангрэсовы камітэт Амэрыкі.

На пэнсію бацька пайшоў у 1987 г., але працягваў браць актыўны ўдзел ва ўсіх беларускіх асобых у Чыкага. Калі Беларусь стала незалежнай дзяржавай, тата пачаў на радзіму. Адбылося доўгачаканае спатканне праз 54 гады пасля таго, як пакінуў Бацькаўшчыну.

13 чэрвеня 1998 г. трагічна загінула маці — яе забіў п'яны афіцэр паліцыі, і бацька застаўся ўдаўцом... Усім нам гэта было страшнай трагедыяй. Горка плакалі і дзьве ягоныя ўнучкі — Зоя і Катарына.

Мікола Латушкін пасля цяжкай хваробы пайшоў з гэтага жыцьця 31 сінтября 2005 г., не дажыўшы два тыдні да свайго 84-годзьдзя.

Мой бацька вельмі любіў Амэрыку, краіну, якая дала яму і многім яго сучаснікам магчымасць жыць і працаўаць свабодна і пленна. Але да апошній сваёй хвіліны ён быў сапраўдным патрыётам Беларусі, яе гісторыі, яе культуры. Усё сваё жыцьцё ён думаў пра Бацькаўшчыну, пра беларускі народ і рабіў усё магчымае, каб наблізіць час яго свабоды і незалежнасці.

Вечная яму памяць!

Ліза Латушкіна-Боскавіц, дачка

Пераклад з ангельскай
Ванкарэм
Нікіфаровіча

Канец тыранії

Фултанаўская прамова Чэрчыля застаецца актуальна ў сучаснай Беларусі. Піша Віталь Тарас.

Існуе адрэзак вымірэння часу, па заканчэнні якога сучаснасць ператвараецца ў гісторыю. Вальтэр Скот лічыў, што гэта адрэзак у 60 гадоў. Калі пагадзіцца з шатляндзкім раманістам, прамова Ўінстана Чэрчыля ў амэрыканскім мястечку Фултан 5 сакавіка 1946 году ўжо належыць гісторы. Таксама, як і адказ Сталіна на гэтую прамову ў газэце «Правда» праз тыдзень. Ён параўнаў Чэрчыля з Гітлерам і абвінаваціў былога брытанскага прэм'ера ў распальванні вайны Захаду з СССР. Гэтыя дзіве падзеі лічацца пачаткам халоднай вайны, якая скончылася пры канцы 1980-х гадоў мінулага стагодзьдзя распадам Савецкага Саюзу.

Але ж варта перачытаць зусім кароткую прамову Чэрчыля ва Ўэстмінстэрскім каледжы ў Фултане, каб пераканацца, наколькі актуальным застаецца яе змест для нашых дзён. Асабліва калі пакласці побач, да прыкладу, тэкст выступаў кіраўніка Беларусі на трэцім усебеларускім сходзе.

Чалавек, які стварыў Захад

Нагадаем, што Чэрчыль у 1946-м годзе ня быў прэм'ер-міністрам Вялікай Брытаніі, а толькі лідэрам апазыцыі. У Фултане ён выступаў у якасці прыватнай асобы. Аднак маральны аўтарытэт экс-прем'ера ў

съвеце быў настолькі высокі, што ягоныя слова мелі кардынальнае значэнне для лёсу чалавецтва ў дваццатым стагодзьдзі. Паводле амэрыканскага презыдэнта Роналда Рэйгана, дзякуючы Чэрчылю ня толькі нарадзіўся сам панятак «захад», але ўдалося захаваць мір на зямлі.

Чэрчыль у сваёй прамове канстатаваў зьяўленыне «жалезнай заслоны» ад Шчэціна на Балтыцы да Трыесту на Адрыйскім моры й прадказаў дзіве галоўныя небясьпекі, з якімі, на ягоную думку, сутыкнецца міжнародная супольнасць — гэта войны й тыранія. Ён ня толькі канстатаваў гэты факт, але сформуляваў стратэгічную канцепцыю, на падставе якой Захад аб'яднаўся ў барацьбе за выжыванніе сучаснай цывілізацыі.

Вось што Чэрчыль казаў аб тыраніі: «Мы ня можам заплощчаць очы на тое, што свабоды, якімі карыстаюцца грамадзяне ва ўсей Брытанскай імперыі, ня дзейнічаюць у значнай колькасці краінай, некаторыя зь якіх вельмі магутныя. У гэтых дзяржавах улада навязваецца простым людзям усюдысіннім паліцэйскім ўрадамі. Улада дзяржавы ажыццяўляеца без абмежавання дыктатарамі альбо шчыльна згуртаванымі алігархіямі, якія ўладараць з дапамогай прывілеяванай партыі ды палітычнай паліцыі. У цяперашні час, калі цяжкасцю ўсё яшчэ так шмат, у нашыя абавязкі ня можа ўваходзіць гвалтоўнае ўмішаныне ва ўнутраныя справы краінай, з якімі мы не перабываєм у

стане вайны. Мы павінны нястомні і бясстрашна дэкляраваць вялікія прынцыпы свабоды й правоў чалавека, якія ўյўляюць сабой супольную спадчыну ангельскамоўнага съвету і якія праз Вялікую Хартью, Біль аб правох, закон пра склад злачынства (Habeas Corpus Act — заканадаўчы акт, прыняты парламентам Ангельшчыны ў 1679 годзе, які вызначае правілы арышту і прыцягнення да суду абвінавачанага. — Рэд.), суд прысяжных і ангельскае агульнае права набылі сваё самае славутае выражэнне ў амэрыканскай Дэкларацыі Незалежнасці.

Яны азначаюць, што народ кожнай краіны мае права і павінен мець магчымасць шляхам канстытуцыйных дзеянняў, шляхам свабодных несфальшавальных выбараў з таемным галасаваннем выбраць ці зъяніць харектар альбо форму праўлення, пры якіх ён жыве; што ўладарыць павінны свабода слова й друку, што суды, бесстороннія і незалежныя ад выкананіяў улады, павінны праводзіць у жыццё законы, ухваленыя значнай большасцю насельніцтва альбо асьвячонай часам і звычаямі. Гэта падставовая права на свабоду, якія павінны ведаць у кожным доме».

Калі прыбраць згадку аб Брытанскай імперыі, якая спыніла сваё існаванніе ўсяго праз дзесяць год пасля гэтага выступу, магло бы стварыцца ўражанніе, што гэтыя слова Чэрчыль прамаўляюць сёньня.

Фюрэр і іншыя

Чэрчыль, зразумела, ня

быў анёлам ці нават рыцарам бяз страху і заганы. На ягоным сумленні засталася, сярод іншага, гвалтоўная выдача пасля вайны савецкаму ўраду тысячаў рэсейскіх казакаў, якія эмігравалі ў Ангельшчыну. Іхнае вяртаныне разам з сем'ямі, якое азначала для іх немінучую съмерць, было саступкай Сталіну, і не адзінай з боку брытанскага прэм'ера. Тым ня менш, Чэрчыль, як бадай нікто зь ягоных калегаў-сучаснікаў, умеў засвойваць урокі мінулага. У Фултанскай прамове ён нагадаў аб tym, што ў 1930-я гады нікто з палітыкаў не схацеў слухаць ягоных перасыярогаў наконт Гітлера. Паводле перкананыя Чэрчыля, самую зынішчальную ў гісторы чалавецтва вайну можна было лёгка спыніць агульнымі намаганнямі ў 1935-м ці нават 1936-м годзе, калі б небясьпека была распазнаная і адэватна ўспрынятая.

Дарэчы, паводле зьбегу гістарычных датаў, акурат за дзесяць гадоў да прамовы Чэрчыля, 7 сакавіка 1936-га году, німецкія войскі ўвайшли ў дэмілітарызаваную зону на Райне. Паводле Вэрсалскіх пагадненняў, падпісаных па выніках Першай сусветнай вайны, Німеччына ня толькі павінна была сплачваць краінам-пераможцам гіганцкую кантрыбуцыю, ня толькі ня мела права нарошчаваць узbranejnі і колькасны склад войскаў, але ні ў якім выпадку не павінна была парушаць дэмілітарызаваную зону. У той час німецкі вэрмахт быў яшчэ вельмі слабы. Варта было дзяржавам Антанты — найперш Францыі — ужыць

ваенню сілу, і авантура Гітлера на Райне скончылася б паразай. Нават гітлераўскія генэралы лічылі, што фюрэр робіць вялікую памылку, ідучы на падобную рызыку. Але авантура з бляскам удалася. Ніводная зь пераможных дзяржаваў не адрэагавала належным чынам на грубую, нахабную правакацыю, і Гітлер стаў троюмфаторам. Шлях да Другой сусветнай вайны быў распачаты.

З тагачасных падзеяў Чэрчыль зрабіў выснову, што Гітлер, таксама як і Сталін ды іншыя дыктатары, разумее і паважае толькі адно — сілу. Іншымі словамі сфермуляваў гэта Эрнест Гэмінгўэй у рамане «Па кім звоніць звон?» на тэму грамадзянскай вайны ў Гішпаніі ў 1930-я гады. Ён параўноўваў фашистыстаў (і фашизм у цэлым) з бандытамі, зь якімі няма сэнсу размаўляць пра высокія матэрый, заклікаць да сумлення, намаўляць і г.д. Трэба браць у руکі дубіну, аўтамат — што заўгодна і біць нягоднікаў съмяротным боем.

Зразумела, прамова Чэрчыля была звернутая не да Сталіна і ягоных стаўленікаў у краінах так званай «народнай дэмакратыі» і нават ня столькі да прыгнечаных савецкай акупацыяй народу, колькі да краінаў Захаду. Ён заклікаў кіраўнікоў гэтых краінаў да маральнай адказнасці перад лёсам тых, хто апынуўся пад гнётам тыранаў. Варта зьвярнуць увагу, што Чэрчыль нідзе ня кажа аб камуністичным прыгнёце, ці аб хрысьціянскіх капітуюнасцях, ці нейкіх перавагах капіталізму над сацыялізмам. Ягоная прамова пазбуйленая ідэалічнага налёту ці англосаксонскай пыхі. Чэрчыль выказвае захапленыне мужнасцю расейцаў, праяўленай у вайне з фашизмам. Ён кажа аб прынцыпах свабоды і права, на якіх заснавана сучасная эўрапейская цывілізацыя, якую цаной невера-

годных ахвяраў Захаду ўдалося адстаяць, воляю абставінаў, з дапамогай народаў СССР.

Заслона над глупствам

Немагчыма не здыўляцца прароцтву Чэрчыля, які казаў сваю прамову ў той час, калі паслявасная Эўропа яшчэ ляжала ў руінах, калі ў Ангельшчыне яшчэ адчуваўся дэфіцыт прадуктаў, а ў большасці астатніх краінаў панаваў сапраўдны голад. «Калі прадухліць не бяспеку вайны й тыраніі, — казаў аратар, — дык, несумненна, навука й супрацоўніцтва ў бліжэйшыя некалькі гадоў, максымум дзесяцігодзьдзяў, прынясуть съвету, перавучанаму ў жорсткай школе вайны, рост матэрыяльнага дабрабыту, нечуваны ў гісторыі чалавецтва». На думку Чэрчыля, выказаную ім крыху далей, «няма ніякіх прычынаў, акрамя чалавечага глупства й нялюдзкіх злачынстваў, якія не далі б усім краінам без вынятку пакарыстацца надыходам веку дастатку».

Праз 60 гадоў гэтыя слова ня страцілі сваёй актуальнасці. Глупства й злачынства нагадваюць аб сабе на кожным кроку ў нашым сённяшнім жыцці.

Даклад, які прагучай на трэцім усебеларускім сходзе, некаторыя параўноўваюць з дакладам генэральнаага сакратара ЦК КПСС. Пэўнае падабенства заўважыць было няпцяжка. Толькі вось пра які зъезд трэба весьці гаворку? Пра дваццаць сёмы, на якім Гарбачаў гаварыў пра паскарэныне навукова-тэхнічнага прагрэсу ды барацьбу за цівілізацію лад жыцця? (Дарэчы, пачатак ціперашняга зъезду ў Менску супаў зь яшчэ адным юбілеем — 75-годзьдзем Міхаіла Гарбачава, пры якім была зруйнаваная Бэрлінская сцяна, сымбал халоднай вайны). Пра дваццаць шосты зъезд, дзе была прынятая Харчовая праграма, чаму спадарожні-

чала аднаўленыне карткавай систэмы разъмеркаваныня харчу ў многіх рэгіёнах Савецкага Саюзу? А можа, дзесяццяццаты — апошні сталінскі зъезд, калі ў залі панавала змрочная ціша, якую толькі зредзь перапынілі загадзя сплінаваныя аплядымэнты?

Так, на ўсебеларускім зъездзе не было тых славасловлюйу на адрас першай асобы, якіх заўсёды хапала ў выступах дэлегатаў на ўсіх зъездах кампарты альбо сходах Вярхоўнага савету ды

Уінстон Чэрчыль:
«Народ кожнай краіны мае права і павінен мець магчымасць шляхам канстытуцыйных дзеяньняў, шляхам свабодных несфальшаваных выбараў з таемным галасаваньнем выбраць ці зъяніць характар альбо форму праўлення, пры якіх ён жыве; уладарыць павінны свабода слова й друку, суды, бесстароннія і незалежныя ад выкананія улады, павінны праводзіць у жыццё законы, ухваленыя большасцю насельніцтва альбо асьвячоныя часам і звычаямі. Гэта падставовыя правы на свабоду, якія павінны ведаць у кожнім доме».

ўсялякіх іншых сходах і зъездах — прафсаюзаў, пісьменнікаў, жывёлаводаў, работнікаў санаторна-курортных установаў, настаўнікаў, камсамольцаў і г.д. Але ж атмасфера ў залі Палацу Рэспублікі, дзе выхаду на трывалы кіраўніка дзяржавы дазве з паловай тысячы чалавек чакалі ў мёртвай цішыні, паклаўшы руکі на калені, на гадвалі нешта даўно забытае. Тоё, што міжволі ўспывалася з падсвядомых глыбінёй генэтычнай памяці. Памяці аб мільёнах расстраляных і закатаваных, высланых і выключаных — з партыі, з камсамолу, з Саюзу пісьменнікаў, з жыўлёвага кааператыву, выкрэсленых з жыцця з кляймом «ворагаў народу» ці «антаграмадзкіх элемэнтаў». І каго могуць падманіць слова першай асобы аб тым, што яму непрыемна было чуць, калі пахвалы на ягоны адрас у выступах дэлегатаў гучалі болей за адзін раз? Ні ў водным з выступаў крытыка ці хоць бы намёк на крытыку першай асобы не прагучалі аніводнага разу. Адзіны чалавек, які мерыўся выступіць з крытыкай, быў спынены на далёкіх подступах да Палацу Рэспублікі — яго жорстка зьблілі. І тое, што гэты чалавек застасцца канцыдатам на прэзыдэнта, як і адзіны канцыдат ад апазыцыі, толькі ўзмацняе падабенства апошніх падзеяў з фарсам.

Аўгіевы стайні

Калі кажуць, што гісторыю аднойчы перажываюць як трагедыю, а другім разам — у выглядзе фарсу, забываюць, што фарс таксама можа быць трагічны. І тое, што людзей на пачатку XXI стагодзьдзя ў эўрапейскай краіне не расстрэльваюць без суду й съледztва ў Курапатах, не арыштуюць сотнямі й тысячамі, не высылаюць у Сібір, —

Канець тыранії

Працяг са старонкі 29.

вельмі слабое суцяшэнъне для нашых сучаснікаў. Для тых, чый лёс сёньня растаптаны ўладай, каго зневажаюць і цуюць з высокіх трывунаў, на тэлеэкранах і старонках урадавых газетаў, каго пазбаўляюць працы й надзеі на будучыню, чыю свабоду абмяжоўваюць у пераносным і самым простым, фізычным сэнсе. І ўсё гэта толькі за тое, што ніхто з гэтых людзей ня хocha сказаць ўхвалынага слова на адрас вышэйшага кіраўніка. «Ну, хоць бы аднаго разу, аднойчы сказалі б», — настойліва падказваюць упартым апанентам улады. Але ж цнатлівасць таксама губляюць аднойчы.

Публічна абяцаць апазыцыянэрам аддаць іхных дзяцей у салдаты — да такога не дадумаўся б, напэўна, нават расейскі самаўладца ў XIX стагодзьдзі.

Таксама немагчыма ўявіць, каб у дакладзе першага сакратара ЦК КПБ, напрыклад, Скарына быў «прыпісаны» да Піцера, каб дагадзіць расейскім таварышам.

Праўда, у Расеі даўно ўзынікла традыцыя называць дзікунства ў цемпрашальства «асобымі шляхамі развязвіцца цывілізацыі», рабства ды лісьлівасць — «высокай духоўнасцю й саборнасцю».

Брутальнае хамства ў бессаромнай мана апошнім часам становіцца стылем жыцця ва ўсіх яе праявах і ў Беларусі. У рэптыльнай прэсі яны зрабіліся сынонімам съмеласці й сумлення. Калі вышэйшая асoba называе демакратычныя краіны Захаду «дер'ямократычскими», дык якімі ж словамі ў стылем застаецца карысташца прапагандыстам на тэлебачанні, на радыё, у газетах? Лёзунгі кшталту «Разьбіц сабачыя галовы!» і «Съмерць здраднікам Радзімы!», здаецца, ужо лунаюць

у паветры. «Пачакайце, пасыля выбараў мы ім пакажам!» — супакойвае тых, хто прагне крыві, кіраўнік дзяржавы. Сёння яшчэ не прысьпеці час. Сёння, пакуль у краі-не застаюцца заходнія назіральнікі, трэба працягваць камэдыю пад назвай «выбары».

Потым над краінай апусціцца заслонна — хай не жалезная, як 60 гадоў таму, а сатканая з анучаў, набрыньяльных нашым уласным страхам і пахам застарэлых нечыстотаў.

Цывілізаваны Захад у адказ, хутчэй за ўсё, толькі мацней заціснёне нос ды будзе старанна адвядзіць вочы ад «апошняй дыктатуры ў Эўропе». І працягваць перамовы з хаўрусынікам Лукашэнкі Пуціным — так бы мовіць, з прагматычных меркаванняў. Гісторыя хутка забываеца — асабліва ў краінах, якія дасягнулі высокага ўзроўню жыцця за апошнія дзесяцігодзьдзі.

Таму фултанаўскую прамову Чэрчыля варта помніць сёньня і на Захадзе, і ў Беларусі, грамадзянам якой рана ці позна давядзенца вычысьціць свае аўгіевы стайні. Чым раней, tym лепей. Інакш давядзенца чакаць завяршэння наступнага 60-гадовага цыклу.

«Жить стало лучше, жить стало веселей...»

У мяне на стале — спэцнумар «Советской Белоруссии» за верасень 2001 г. Прэзыдэнт трymае на руках шчаслівую дзяўчынку, ніжэй вялікім літарамі слоган «От добра добра не ишут».

Сённяшняя выбарная кампанія праводзіцца афіцыйнымі СМІ з выкарыстаннем усяго арсэналу палітычных тэхналогіяў і ўсіх магчымых сродкаў доступу да народнага вока, вуха, страўніка. Прачынаесьць ад воклічаў радыёвядоўцаў, якія захлынаюцца ад радасыці, рассказываючы пра рост ВУП, увечары зямля ходзіць хадуном ад воклі чаў «За Батьку» патрыётаў-тэлепузікаў з АНТ. Але і гэта ня ўсё. Забясьпечваюцца адпаведнай літаратурай і кадры будучых прапагандысташ, якіх хутка можна будзе ўбачыць на прадпрыемствах і іншых дзяржуваніях.

Невялікія стыльныя кніжачкі з чырвона-зялёным сцягам на вокладцы пад грыфам Інстытуту сацыяльна-палітычных даследаванняў пры адміністрацыі прэзыдэнта. «Беларусь у пытаннях і адказах», «Беларусь. Статыстычны даведнік», «Беларусь і краіны сьвету». Наклады па 30—40 тыс. асобнікаў, у кішэнным і большым варыянтах. Гарадзенцы дадаткова накладам 50 тыс. асобнікаў надрукавалі брашуру эканаміста Чаркаўца зь мілітарнай называй «Беларускі прарыў». Чаго толькі мы ні даведваемся з гэтых брашур — і аб заробках 250 даляраў, і аб выключчай сацыяльнай зарыентаванасыці нашай эканомікі, і аб паскудных антыканстытуцыйных спро-

бах апазыцыі захапіць уладу.

Шмат інфармацый дае кніжачка «Беларусь у пытаннях і адказах». «Прэзыдэнт здзяйснівае асабліве месца ў дзяржаўным ладзе і систэме падзелу ўладаў: у арганізацыйным сэнсе ён самастойны (выбираецца народам), **на ўключаны ні ў адну з галінаў ўлады**» (с. 11). Такі «пэрл» магла спарадзіць толькі беларуская прававая наука. А ўніверсітэцкая мужы мяне так доўга пераконвалі, што прэзыдэнцкая ўлада — вышэйшая ступень выкананія ўлады.

Найбольш цікавы раздзел «Ідэалёгія беларускай дзяржавы». «Нацыянальная ідэнтычнасць складаецца з многіх фактараў: тэрыторыя, этнічны склад насельніцтва, паноўная рэлігія, палітычная культура, канстытуцыйны лад, супольная тэрыторыя пражывання, супольная мова зносінаў усёй супольнасці, супольная культура нацыі, супольнае вярхоўнае кіраўніцтва краіны, супольныя палітычныя інтарэсы, супольная палітычная систэма». Тут зъмяшаліся разам і коні, і людзі.

Ёсьць крыху марксізму, крыху чарнасценшчыны (паноўная рэлігія — для Беларусі — правааслаўе). Усе астатнія складнікі «беларускай» нацыянальной ідэнтычнасці аж занадта палітычныя — палітычная культура, супольнае вярхоўнае кіраўніцтва краіны, супольная палітычна-систэма... Разам з «абшчыннай псыхалёгіяй» усё гэта набывае рысы не дзяржавы пачатку XXI ст., а фэадальнай імперыі XV ст. І зусім няма ніякага акцэнту на нацыяналь-

Спецназ съвяткуе Масльеніцу.

нае, быццам мы не жывём у краіне, дзе 80% насельніцтва складаюць прадстаўнікі беларускай нацыі і якай называецца Рэспубліка Беларусь. Больш за тое, ёсьць паняцьці (этнічны склад насельніцтва, супольная мова зносінаў усёй супольнасці), якія намякаюць на адваротнае. Адным словам, беларуская нацыя — гэта ўсе народы, што жывуць у рэспубліцы і гавораць паміж сабою па-расейску. Ага, а замест нацыянальнага фальклёру ў нас песні Паліны Смоловай і замест кнігай Скарыны —

падручнікі Трапчанка.

Усё гэта было б вельмі съмешна і выключна цікава з навуковага гледзішча, калі б не было так небяспечна. Систэма выразна спрабуе стварыць нацыю «пад сябе», не прыстасаваць дзяржаву да патрэбаў нацыі, а наадварот. Гэта, па сутнасці, працяг старой палітыкі стварэння адзінага савецкага народу, толькі ў межах адной рэспублікі. У першую чаргу за кошт беларускай нацыянальнай культуры. Іначай яны ня ўмеець.

Андрэй Павач, Горадня

28 студзеня 1996 г. памёр сапраўды вялікі паэт XX ст. Ёсіф Бродзкі. Асоба з жыцьця пісам, тыповым для генія мінулага стагодзьдзя, народжанага ў таталітарнай дзяржаве. Нарадзіўся 24 траўня 1940 г. у Ленінградзе, у 15 год кінуў сярэднюю школу — «прагрэсіўную» савецкую систэму адукацыі. У 1963 г. паэт быў арыштаваны, а ў 1964 г. асуджаны на 5 год высылкі з абавязковым прыцягненнем да фізычнай працы «за тунеядство». Ініцыятарам расправы над маладым паэтам было праўлененне Ленінградзкага аддзялення Саюзу пісьменнікаў. Заступніцтва вядомых асобаў — Анны Ахматавай, Дзымітрыя Шаставовіча, Самуіла Маршака, а таксама актыўнасць замежных дзеячаў культуры і палітыкі, а таксама звыкльых грамадзян спрычыніліся да датэрміновага вызвалення Ёсіфа Бродзкага ў 1965 г. У 1972 г. «ідэолягі» з КГБ і партыйнага апарата змусілі яго пакінуць Радзіму.

На шчасьце, Ёсіф Бродзкі быў асобай ня толькі творчай і інтэлектуальнай, але і вельмі камунікабельнай і актыўнай. Ён ня стаў у адзін шэраг з тымі дысыдэнтамі, што плакалі па Рәсей, па страчаных магчымасцях і злавалі на парадкі ў тых краінах, дзе ім даводзілася жыць. Ён напроту з асалодай жыў і тварыў. Сваёй паэзіяй ён прычыніўся да ўзмацнення аўтарытэту сваёй Радзімы ў сусвете. У 1984—1985 гг. у СССР памерлі яго бацькі, так і не атрымаўшы дазволу пабачыцца з сынам. А ў 1987 г. Ёсіф Бродзкі атрымаў Нобэлеўскую прэмію ў галіне літаратуры.

Сярод багатай паэтычнай спадчыны Ёсіфа Бродзкага знайдзецца некалькі дзясяткаў эсэ. У іх паэт выказваўся на актуальныя грамадзка-палітычныя альбо агульначалавечыя тэмы. Сярод гэтых эсэ найбольш важным для сённяшняга беларускага грамадства ёсьць тэкст «Пра тыранію», напісаны ў 1979 г. Яго можна назваць сацыяльным, а яшчэ лепей анатамічным аналізам зъявы.

Альбіна Семянчук і Генадзь Семянчук

**ЁСІФ
БРОДЗКІ**

Пра тыранію

Хвароба і съмерць — вось, бадай, і ўсё, што ёсьць супольнага ў тырана з яго падданымі. Ужо ў гэтым сэнсе народу карысна, каб кіраваў стары. Ня тое, каб думка аб непазыбежнасці съмерці абавязкова асьвятляла і зъмянчала нораў, але час, заняты тыранам на развагі аб сваім, скажам, абмене рэчываў, ёсьць часам, аднятым ад дзяржаўных справаў. І ўнутраныя, і міжнародныя пэрыяды защишта прама працарцянальныя лічбе хваробаў, якія грызудзь вашага Генэральнага Сакратара альбо Пажыццёвага Прэзыдэнта. Нават калі яму хапае здольнасця ю навучыца мастацтву дадатковай бяздушнасці, якому вучаньце ўсе хваробы, ён не съняшаецца выкарыстаць гэтае набытая мастацтва да палацавых інтрыгай альбо замежнай палітыкі, хоць бы таму, што інстынкты ўна імкненца павярнуцца ў ранейшы здаровы стан, а то і вे-рыць, што цалкам ачуяне.

У тырана час, адведзены на развагі пра душу, выкарыстоўваецца для разылікаў, як захаваць статус-кво. Гэта выходзіць таму, што чалавек ў яго становішчы ня бачыць розніцы паміж сучасным, гісторыяй і вечнасцю — дзяржавірапаганда зыліла іх разам, бо так зручней і самому тырану, і насельніцтву. Ён трymaeцца за ўладу, як іншыя людзі старога ўзросту за свае пэнсіі і ашчаджаныні. Тоэ, што часам падаеца чысткай наверсе, успрымаеца народам як спроба падтрымаць стабільнасць, на якую народ жа і разылічваў у першу чаргу, дазваляючы тыраніі ўмацавацца.

Устойлівасць піраміды зредку залежыць ад яе вяршыні, але ж менавіта вяршыня прыцягвае нашу ўвагу. Раней ці пазней погляд назіральніка стамляеца ад яе нязноснай геамэтрычнай дасканаласці, погляд патрабуе зъменаў. Аднак, калі зъмены адбываюцца, яны амаль заўсёды да горшага.

Стары, які змагаецца за тое, каб пазьбегнуць ганьбы і няёмкасця, якія асабліва непрыемныя ў яго узросце, прынамсі, цалкам прадказальны. Якім бы гноўным і злым ні выглядаў ён у гэтай барацьбе, яна не адбіваецца ані на ўнутранай структуры піраміды, ані на ценю, што падае навонкі ад яе. Дый

Сярэдняя працягласьць добрай тыраніі — 10—15 год, самае вялікае — 20.

Тыя, з кім ён змагаецца, супернікі, цалкам заслугоўваюць жорсткага стаўлення, хаця б за таўталягічнасць іхных амбіций пры розніцы ва ўзросце. Бо палітыка ёсьць ні чым іншым, як найчысьцейшай геамэтрыяй, аб'яднай з законам джунглій.

Там, на кончыку голкі, хапае месца толькі для аднаго, дык някай ён лепей будзе старым, бо старыя не прыкідваюцца анёламі. Адзіная задача старэючага тырана — утрымаць сваё становішча, ягоная дэмагогія і крывадушна не прыгнітаюць розумы падданых неабходнасцю ў іх верыць альбо тэкстуальнай разнастайнасцю; у той час як малады выскакча з яго сапраўднай альбо паказнай руплівасцю і мэтанакірава

Ёсіф Бродзкі, высланы «за тунеядства» ў Архангельскую вобласць.

«СОВЕТСКАЯ БЕЛОРУССИЯ»

насьцю заўсёды ўрэшце падвышае ўзровень грамадзкага цынізму. Азіраючыся на гісторыю чалавецтва, мы можам упэўнена сказаць, што цынізм — сапраўдная мера прагрэсу.

Бо новыя тыраны заўсёды прыносяць новую сумесь крывадушнасці і жорсткасці. Адныя больш націскаюць на жорсткасць, іншыя — на крывадушнасць. Узгадайма Леніна, Гітлера, Сталіна, Мао, Кастро, Кадафі, Хамэйні, Аміна. Яны заўсёды напімат пераўзыходзяць сваіх папярэднікаў і па-новому выкручваюць руکі сваім грамадзянам, як, зрешты, і разум назіральнікам. Для антраполіга, які назірае збоку (і на вельмі значнай адлегласці, вядома), такі тып развицьця надзвычай цікавы, бо пашырае нашыя ўяўленыні аб магчымасцях чалавецтва як віду. Неабходна адзначыць, аднак, што апісаны працэс залежыць ня ў меншай ступені ад тэхнічнага прагрэсу і агульнага росту насельніцтва, чым ад выключчайнай шкоднасці дадзенага дыктатара.

У наш час усе новыя сацыяльна-палітычныя ўпрадкаваныні, як дэмакратычныя, так і аўтарытарныя, адводзяць усё далей ад духу індывидуалізму да статкавага націску масаў. Ідэя экзистэнцыйнай выключчнасці чалавека замяняеца ідэяй ананімнасці. Асоба

гіне ня столькі ад мяча, колькі ад пэніса, і, якой бы малой ні была вашая краіна, яна патрабуе (ці робіцца аб'ектам) цэнтральнага плянаванья. Подобныя абставіны лёгка спараджаюць туго ці іншую аўтакратыю, у такім кантэксьце тыранаў можна разглядаць у якасці кампутараў састарэлага ўзору.

Але калі б яны былі ўсяго толькі кампутарамі састарэлых узору — гэта было б яшчэ цярпіма. Бяда ў тым, што тыраны здольныя набываць новыя, па апошнім слове тэхнікі кампутары і імкнуща карыстацца імі. Прыклады эксплюатацыі састарэлай мадэльлю сучаснай тэхналёгіі: Шыкльгрубэр апанаваў мікрофон, а Сталін карыстаўся тэлефонным падслушоўвальнем дзеля зынішчэння сваіх апанэнтаў у Палітбюро.

Людзі робяцца тыранамі не таму, што адчуваюць да гэтага пакліканье, але і не зусім выпадкова. ...Зброя тыраніі — палітычная партыя (альбо армія, чия структура не адрозніваецца ад партыйнай), бо для таго, каб ускараскацца на вяршыню чагосці, трэба мець нешта, для чаго ўласцівая вэртыкальная тапаграфія. ...Адзінства свае радасці яны атрымліваюць у працэсе карасканьня, калі бачаць, што ўдалося перамудрагіць суперніка, адштурх-

У тырана час, адведзены на развагі пра душу, выкарыстоўваецца для разылікаў, як захаваць статус-кво.

нучь, звольніць.

(...)

Сярэдняя працягласць добраі тыраніі — 10—15 год, самае вялікае — 20. За гэтымі межамі непазыбежнае саслыгівтанье ў нешта вельмі пачварнае. Тады мы маем справу зь веліччу, якая выяўляеца ў развязваныні войнаў альбо тэрору ўнутры краіны альбо таго і другога разам. Прырода, дзякую Богу, бярэ сваё, часам, праўда, карыстаючыся як сваёй зброяй супернікам тырана, і, як правіла, у пару, то бок першым наш герой задумае абесцьмяроціць сваё імя чым-небудзь жудасным. Маладыя кадры, якія зусім не такія ўжо і маладыя, націскаюць зынізу, вышываючы яго ў блакітныя прасыцягі чыстага Хронасу. Таму што зь вяршыні піраміды далей рухацца можна толькі ўжо ў гэтым напрамку. Праўда і тое, што нярэдка прыродзе здаряеца дзей-

Пра тыранію

Працяг са старонкі 33.

нічай самой, сустракаючи страшэні супраціў з боку органаў дзяржаўнай бяспекі і каманды асабістых лекараў тырана. З-за мяжы ляціць самалёты з

Чысткі наверсе ўспрымаюцца народам як спроба падтрымаць стабільнасць, на якую народ жа і разлічваў у першую чаргу, дазваляючы тыраніі ўмацавацца.

замежнымі спэцыялістамі, каб выцягваць нашага героя з глыбіні маразму, у які ён занураецца. Урады, якія іх пасылаюць, самі глыбока зацікаўленыя ў захаванні статус-кво. Часам замежныя лекары дасягаюць такога посыпеху ў сваіх гуманітарных місячах, што да вялікага чалавека вяртасцца дастаткова сілаў, каб пагражанаць гібеллю іхним краінам.

Урэшце, ва ўсіх апускаюцца руکі. У органаў, бадай, менш ахвотна, чым у лекараў, паколькі мэдычная герархія ня так залежыць ад будучых пераменаў. Але нават і органам урэшце надакучвае гаспадар, якога яны так ці інакш перажывуць, і ахоўнікі адварочваюцца, і ў дзіверы прасыліваюцца съмерць з ка-сой, сярпом і молатам. Наступнай ран-іцай насельніцтва будзяць не пунктуальныя пеўні, а хвалі «Пахавальнага маршу» Шапэна, што лъюцца з рэпра-дуктараў. Потым ідзе пахаванне з венімі ўшанаваньнямі, коні цягнуць ляфэт, наперадзе крочыць узвод жаўнераў, нясуть на пунсовых падушачках ордэны і мэдалі, якія ўпрыгожвалі пінжак тырана, як грудзі сабакі-прызыра. Бо гэта менавіта тое, чым ён і быў, — сабакам, які атрымліваў прызы, вый-граваў сабачыя скачкі. І калі насельніц-

тва аплаквае ягоны скон, як часта зда-раеца, гэта сылёзы тых, хто рабіў стаў-ку і прайграў: народ аплаквае згублены час. А потым зъяўляюцца чальцы Палітбюро, падпіраючы плячыма кумачом накрытую труну, адзіны агульны між імі назоўнік.

Покуль яны нясуть свой памерлы назоўнік, трашчаць і пstryкаюць камэ-ры, а замежнікі і мясцовыя напружана ўгляданоцца ў глухія твары, спрабуючы ўгадаць пераемніка. Мажліва, памерлы быў настолькі славалюбны, што пакінуў палітычны запавет, але яго ўсё роўна не апублікуюць. Рашэнне будзе прынята патаемна, на зачыненем (для насельніцтва) паседжанні Палітбюро. То бок падпольна. Таэмнасць — даўнія завядзёнка партыі, рэха яе дэмаграфічнага паходжання, сляўнага нелегальнага мінулага. Так што твары нічо-га не выяўляюць.

Гэта ім асабліва ўдаеца, таму што выяўляюць няма чаго. Таму што зноў будзе ўсё тое ж самае. Новы будзе ад-рознівацца ад старога толькі зынешнє. І духоўна, і ў іншых адносінах яму прыйдзенца стаць дакладней копія па-мерлага. Гэта, мажліва, і ёсьць самы галоўны сакрэт. Калі задумацца, зъмены ўнутры партыі — гэта адзіная нам дас-тупная форма ўваскрэсеньня. Вядома, паўтарэнне спаряджае нуду, але калі яно адбываецца патаемна, то не пазбаў-лена займальнасці.

Самае ж займальнае — гэта калі разу-мееш, што з гэтых людзей кожны можа зрабіцца тыранам. Уся разгубленасць і няяснасць вышыкае з таго, што прапа-нова перавышае попыт. З-за таго, што мы маём справу не з тыраніяй асобных прадстаўнікоў, а з тыраніяй партыі, якая папросту паставіла вытворчасць тыранаў на індустрыйную аснову.

(...)

Вось гэтым і займаецца тыранія: арганізоўвае для вас вішае жыцьцё. Робіць яна гэта як мага стараньней, ужо, безумоўна, лепей, чым дэмакра-

тыя. Да таго ж яна робіць гэта для ва-шай жа карысці, бо кожная праява індывидуалізму ў натоўпе можа быць небяспечная: перш за ўсё для таго, хто яго праяўляе, але і пра таго, хто стаіць побач, таксама трэба падумаць. Вось дзеля чаго існуе кіраваная партыяй дзяржава, з яе службамі бяспекі, псы-хіятычнымі лякарнямі, органамі ўнут-раных справаў і адданасцю грамадзян. І ўсё ж нават усіх гэтых устаноў недас-таткова: у ідзяле кожны чалавек павінен стаць сам сабе бюрократам. Дзень, калі гэтая мара стане рэальнасцю, ўсё бліжэйшы і заўважнейшы. Бо бюрокра-тызацыя індывидуальнага існавання пачынаецца з роздумаў пра палітыку і не сканчаецца з набыццём кішэнага калькулятара.

Так што, калі хто настроены элегічна на пахаванні тырана, то гэта адбываеца ў асноўным з прычынай аўтабія-графічных і таму, што гэты скон надае большую канкрэтнасць насталыгі па «старых добрых часах». Урэшце, ня-божчык таксама быў прадуктам старой школы, калі людзі яшчэ адчувалі розніцу паміж тым, што яны гаварылі і што рабілі. Калі ў гісторыі яму будзе адве-дзена ня больш за адін радок, тым лепей: значыць, сярод сваіх падданых ён не ўчыніў дастаткова кровапраліцця, каб набралося на цэлы абзац. Кахранкі ў яго былі таўсматыя і нешматлікія.

Вось гэтым і займаецца
тыранія: арганізоўвае для вас
вішае жыцьцё.

Пісаў ён мала, таксама й не маляваў, і ня граў на музычных інструментах; таксама ня ўвёў новага стылю мэблі. Ён быў прости тыран, але ўсё ж такі лідэры найвялікшых дэмакратый жудасна імкнуліся пачіснуць яму руку. Карацей кажучы, ён не перастарайся, і гэта час-ткова дзяякуючы яму, адчыняючы акно раніцай, мы пераконваемся, што дала-гия яшчэ ня стаў старчама.

Дзяякуючы харкатару яго працы, ніхто ня ведаў, што ён думае на самай справе. Цалкам магчыма, што ён і сам ня ведаў, што ён на самай справе думае. Гэта магло б стаць добрай для яго эпі-тафіяй, каб не было жарту, які фіны распавядаюць пра тэстамэнт іхнага пажыццёвага прэзыдэнта Урхе Кеканэна. Ён пачынаецца словамі: «У выпадку, калі я памру...»

Нечужая Бацькаўшчына

— А-а, гэта з тых, хто
Беларусь шукае.

— А нашто яе шукаў,
яна пад нагамі.

**В.Адамчык. «Чужая
Бацькаўшчына»**

Здольны вучань

Сярод затрыманых за палітычную дзеянасць у Барысаве — знаёмае прозьвішча: Мацвея Бялей. Падчас дзяржпрактыкі я выкладаў у ягонай клясе мову і літаратуру. Чамусьці з больш чым двух дзясяткаў вучняў запомніўся менавіта Мацвея. Неардынарны, творчы, няўрымсьлівы. Упэўнены, ён таксама не забыўся на практиканта, які празмер-

На фота : 8 сакавіка сустрэцца з А.Мілінкевічам да кінатэатру «Бярэсцце» (Менск) прыйшлі больш за 1000 чалавек.

на часта выклікаў яго да дошкі. Мацвея крыўдзіўся, часам адмаўляўся адказваць, але я гнуў ліню далей. Калі ўбачыў ягонае імя ў «Нашай Ніве», не зьдзівіўся, а хутчэй прыняў як належнае. А ў думках заварушылася, што, мабыць, не дарма прымушаў васыміклясыніку штудыяваць Багушэвіча і Купалу. Як бачу ціпер, у нечных галовах усё адклалася.

Апальны ксёндз

Былога пробашча барысаўскага касцёлу Робэрта Кшывіцкага бачыў двойчы. Абодва разы ў нефармальнай абстаноўцы. Першы раз, калі сівятар прый-

шоў у рэдакцыю даваць абвестку пра тэлефон даверу, які ня першы год функцыянуе пры касцёле. У кепцы, з кароткай фрызурай і MP3-плэзарам у вушах. Цяжка было даць веры, што гэты разъяволены замежнік — ксёндз. Тады ён доўга гаварыў, што з прыходам Качынскага да ўлады яго Бацькаўшчына канчаткова развітаетца з савецкай спадчынай, чаго жадаў і нам, беларусам.

Другі раз кс.Кшывіцкага ўбачыў, калі мясцовыя ўлады за зъмешчаныя ў касцёле фатаздымкі людзей са сівечкамі салідарнасці вырашылі не падаўжаць грамадзяніну Польшчы візу. Ён прыйшоў разъвітацца. А.Робэрт не

выглядаў прыгнечана, ён быў абураны цынізмам вэртыкальшчыкай. Пацінушы ўсім рукі, пажадаў нам посьпехаў і Боскай ласкі ды шматкроць паўтарыў: «Усё, я зъяджаю». Робэрт Кшывіцкі, удзельнік славутай «Салідарнасці», напэўна, не зразумеў бы, што пасля яго сышоду ня ўсе супрацоўнікі незалежнай газэты згадзіліся паставіць подпіс у ягоны падтрымку.

Праз хабар — у войска

За часамі ППРБ служба ў войску стала элітнай зъявай. Для большасці хлопщаў войска адкрывае прывабныя перспектывы. Пасля служ-

Нечужая Бацькаўшчына

Працяг са старонкі 35.

бы можна застацца на контракт альбо ўладкавацца ў міліцыю ці МНС. Таму і рвуцца паесыці салдацкай кашы і крывыя, і касыя. Знаёмец, які сёлета сканчвае Мар’інагорскі тэхнікум, казаў, што яму нядайона ў ваянкамаце заявілі, што ў войска пойдуть толькі пэтэвэшнікі, а тыя, хто скончыў ВНУ і ССНУ, могуць разылічваць толькі на разэрву. Для вялікай колькасці маладзёнаў гэта асабістая трагедыя. Знаёмец гаворыць, што напрамілы Бог будзе прасіцца слу жыць, бо інакш усе жыццёвыя пляны пачынаюць бурыцца. Колькі за апошнія гады давялося праслушаць падобных гісторый — ня злічыш. Калі раней хабар давалі, каб ня тратпіць на службу, то цяпер ужо не за гарамі час, калі ўсё будзе наадварот.

Трэба змагацца

Знаёная вярнулася са стажыроўкі з Любліна. «Ведаеш, — кажа, — на пэўна, паеду ў Польшчу назаўсёды. Беларусь адтуль мне падаецца нават

бліжэйшай, чым з Барысава ці Крупак. А што тут лавіць? Хам на троне, п’яныя рожы паўсюль, няма з кім пабеларуску павітацца. І гэта ты называеш сваёй краінай? Вядома, гэта Бацькаўшчына, толькі разумееш, як у Адамчыка, яна нейкая чужая». Клясная яна дзяўчына. Выхаваная ў беларускім духу. Толькі я катэгарычна не згаджаюся зь ёй, дый не адзін я. На барысаўскіх съценках зьяўляецца ўсё болей палітычных графіці і налепак. Для нас Беларусь не чужая, а проста Бацькаўшчына. І за яе трэба змагацца.

«За Беларусь»

Дамарослым ідэолягам няўсям, што назва «За Беларусь», пад якой гастралююць за бацьку беларускія поп-зоркі, не арыгінальная. Акурат з такой называй дзеянічала падпольная арганізацыя ў Пастаўскай пэдвучэльні ў 1945—1946 гадах. Група маладзёнаў утварылася на знак пратэсту супраць русіфікацыі *ix alma mater*. На Дзень Волі 1946 году пад бел-чырвона-белым сцягам і Пагоняй яны прымалі

прысягу на вернасць Беларусі. Потым паставаўцы злучыліся з арганізацыяй глыбоцкіх патрыётаў — стварыўся Саюз беларускіх патрыётаў (Глыбокае—Паставы). Але ў лютым 1947 г. МГБ разгроміла СБП. Былыя «забеларусы» атрымалі ад 10 да 25 гадоў лягераў, апінуўшыся далёка ад Радзімы, на высылцы ў Сібіры і на Поўначы. Многія з іх так і не вярнуліся ў Беларусь.

Чамусыці здаецца, што пра гэта дакладна ня ведаюць айчынныя зоркі, якія пяноць пра спэцбрыйгаду «Алмаз», і аніводзін спажывец, што прыходзіць на падобныя канцэрты. Шкада.

Пасля нашай з вамі перамогі, думаю, варта ўшанаваць памяць патрыётаў-«забеларусаў». Назваўшы вуліцы Паставаў, Глыбокага, Шаркаўшчыны імёнамі Міколы Асіненкі, Алеся Адамовіча, Янкі Рымдзёнка, Алеся Фурс, якія ў самых цяжкіх умовах зрабілі нашмат болей, чым увесь гэты скоп музыкаў.

За Беларусь!

Зыміцер Панкавец, Каstryца

Сяргей Дубавец пра страх

Страх перад систэмай. Кантрактнай, пэнсійнай, рэпрэсійнай... Вось тое, што нас сёньня яднае як націю і грамадзства і службы матарам нашага жыцця. Я знайшоў верш Ларысы Геніюш, напісаны ў далёкія застойныя гады, і падзвіўся тamu, наколькі ён актуальны цяпер:

Страх — за праўду кінуцца ў бой,
страх — не дагадзіць акупантам,
быць у дома самім сабой,
чалавекам быць — страх пракляты!
Суд — за думкі вольны размах,
воля — толькі прадажнаму слову.
Беларусам быць — тройчы страх,
страх — валодаць роднаю мовай.
Страх — ў чужыне сваіх братоў,
перед зьдзекам страх не скарыцца.
Страх — маліца на мове бацькоў,
дзікі страх — наагул маліца!

Страх — што ўвечары Каляда,
і за сына, што пойдзе ў школу,
страх — што бліжняга не прадаў,
страх — што чесны, што не жывёла.
Брыгадзіраў страх на сяле,
страх падлізаў зымленых ўсюды,
страх — хадзіць па сваёй зямлі,
гдзе начальнікі і луды.
Страх — гуманасці, дабраты,
перед рускім страх, перед ляхам, —
мы ж ня горшыя, што ж, браты,
можа, холіць гэтага страху?

Калі грамадзства доўгі час жыве ў страху перад систэмай, яно прызвычайваецца да гэтага і перастае заўважаць ці аналізуваць свой страх. Бо яно ня ведае альтэрнатывы.

Паводле праграмы «Вострая Брама» радыё «Свабода»

Збор сродкаў на кніжку Сыса

Сродкі, прызначаныя
для выдання
літаратурнай спадчыны
Анатоля Сыса, можна
накіроўваць на
спэцыяльны рахунак
аддзелу культуры
Рэчыцкага
райвыканкаму:

P/r 3735000170040
у філіі №323 АСБ
«Беларусбанк»,
код 682

УНП 400001176

ДЖЭФ БАНІФАЦЫНО

Баніфацыно здымае Беларусь

Фатограф з Парыжу Джэф Баніфацыно прыехаў у Беларусь, каб зрабіць сэрыю рэпартажаў. Што та-
кое Беларусь для заходніх фатографаў? Гэта Чарно-
быль, паліцэйшчына і са-
вецкая панурасць. Часам
сіроты, часам калгасная
Афрыка. Нешта лукашоід-
нае або шакуючае, каб ілю-
страваць стэрэатыпы або
выбіць сълёзы. Такая Бела-
русь трапляе на экраны
сусветных радараў.

Джэф вырашыў паказаць
іншую Беларусь — съвет-

лых людзей, поўных жыць-
цёвай сілы. Для сваіх рэ-
партажаў ён выбраў дэль-
тэмы: па-першае, беларус-
кія інтэлектуалы і артысты,
а па-другое, стыль жыцьця
беларусак.

Пісьменнік Адам Глёбус
з дачкой, рэжысэр Андрэй
Кудзіненка ля бігборда «60
год Перамогі», выдаўцы
часопісу «Студэнцкая дум-
ка», графік Міхал Анемпа-
дыстаў, рок-гурт «N.R.M.» і
маленкі сын Піта Паўлава,
акторкі Купалаўскага, Ры-
гор Барадулін за працай —

вось што складае аснову
першага сюжэту.

Джэф не прызнае лічба-
вых камэраў. Джэф — брэ-
тонец і носіць на куртцы
съязжок свайго кельцкага
народу. Джэфу 28 гадоў. У
Рэдакцыю «НН» ён прый-
шоў таксама, каб фатагра-
фаваць для рэпартажу. Гэта
другі ягоны прыезд у Бела-
русь — першыя здымкі ён
зрабіў улетку.

...Зыміцер Вайцюшкевіч —
цяжкі арэшак для фато-
графаў. У яго не зусім пра-
вільны твар, доўгія рукі і

парыкулярная жэстыкуля-
ция. Удала зняць яго на
канцэрце немагчыма. Вай-
цюшкевіч-артыст — гэта
набор дэталяў, якія рас-
сыпаюцца пры фатаграфа-
ванні. Я чую пра гэта ад
незраўнанага Анатоля
Клешчука.

Не лягчэй злавіць ягоны
вобраз і ў студыі. Пры сва-
ёй эстраднасці, Вайцюш-
кевіч — закрыты чалавек,
реч у сабе. Зняць яго цяж-
ка, як радыёхвалю. Каб
злавіць вобраз съпевака,
Джэф паехаў за ім на яго-
ную бацькаўшчыну, у Бяро-
зайку. Кадар, які задаволіў,
быў зроблены ў роднай
хаце Зымітра — у пакоі, у
якім ён вырас.

Рэпартаж пра беларускіх
інтэлектуалаў і артыстаў
мае выйсці ў дадатку да
«Монд», а пра жанчын Бе-
ларусі — у «Эль» перад 19
сакавіка.

Мікола Бугай

А цяпер гарбаты!

У 1840 г. Ігнацы Ходзька надрукаваў у сэрыі сваіх славутых «Літоўскіх малюнкаў» апавяданье «Самавар». Просьценькі сюжэт служыць выдатнай ілюстрацыяй нашай матэрыяльнай культуры. Нібы кінааператар, Ходзька склаў вокам той няўлоўны гісторычны момант, калі гарбата на землях былога ВКЛ з прадмету раскошы ці экзатычных усходніх лекаў імкліва зрабілася рэччу звыклай. Мы цяпер і не задумваемся пра абставіны пранікнення гарбаты ў Беларусь. Між тым, ейны шлях да простага чалавека быў няпросты, на якім супрацьстаялі ідеалічная баражба ды літоўска-польскі кававы патрыятызм.

Усё пачалося з Ангельшчыны

У беларускую мову слова «гарбата» трапіла праз польскую — *herba thee*, што ёсьць лішнім пацверджаньнем таго, што з экзатычнай травой першымі пазнаёміліся аптэкары. Нават у Кітаі — на раздзіме чайнай культуры — па першым часе (IV—VI ст.) лісьце чайнага дрэва выкарыстоўвалася выключна ў лекавых мэтах — пакуль яго не пачалі запарваць і піць праста так, дзея асалоды.

З эўрапейцаў першымі пазнаёміліся з гарбатай вялікія падарожнікі партугальцы, што завезлы да сябе чароўнае лісьце на пачатку XVI ст. Завезлы і надзейна схавалі за сваімі межамі, нават ад гішпанцаў.

У Галіндыю гарбата трапіла на стагодзьдзе пазней, аднак спатрэбілася яшчэ 50 гадоў, перш чым пра кітайскую дзіву ад галіндцаў дазволіся ангельцы. Відаць, спрычыні-

ліся да таго «кантакты» зь нідэрляндзкім каралеўскім домам Аранскіх. Але нават Ангельшчыне спатрэбліся доўгія дзесяцігодзьдзі, каб напой сапраўды стаў нацыянальным ды, пераадолеўшы ўсеагульны недавер, трапіў у Эўропу. Так супольнымі выслікамі галіндцаў і ангельцаў кантынэнт пазнаёміўся з новым напоем. Але вялікай папулярнасці напой не здабыў: уся Цэнтральная і Ўсходняя Эўропа «сядзела» на каве.

Да нас — з Рәсей

У нашую малодшую «сястру» казацкія атаманы з Кітаю, дзе былі ў пасольстве, прывезлы першыя звесткі пра гарбату яшчэ ў 1567 г. Але прыйшлі доўгія 70 гадоў, по-куль у 1638 г. гарбата трапіла да царскага двара. Справы пайшлі хутчэй: ужо ў 1670-х гарбата прадавалася ледзь ня ў кожнай маскоўскай краме. Таму першае знаёмства жыха-

роў Беларусі з кітайскім напоем, відаць, адбылося пры ма-лапрыемным пасярэдніцтве маскоўскіх вайсковых абозаў падчас вайны 1654—1667 гг. альбо ў сібірска-ўральской высылцы.

У Польшчу гарбата прыйшла цераз кантакты зь Нідерландамі. Але толькі ў другой палове XVIII ст., калі пайшла мода на ўсё ангельскае, звычай піц гарбату не як лекі, а дзеля асалоды ды прэстыжку, пранік у вышэйшыя пласты грамадзтва. У Літве таксама смак напою ведала хіба найвышэйшая арыстакратыя. Прынамсі, пра гэта некалькі разоў згадвае берасцейскі кашталин, знаны мэмуарыст XVIII ст. Марцін Матушэвіч.

Кававы патрыятызм

З далучэннем да Рәсей жыхары былога ВКЛ мусілі зжывацца з новымі реаліямі. Самастойны гандаль з Эўропай застаўся ў мінульым, і цяпер гарбата трапляла на нашыя землі выключна праз Сібірскі «чайны» шлях. Расейскі урад абкладаў імпарт гарбаты больш як 100% мытам, транспартныя выдаткі былі калясальныя, да таго ж на гарбаце як сълед «наварвалі» маскоўскія купцы. У выніку кошт у раздроб быў у 10—12 разоў вышэйшы, чым у Захоўнай Эўропе. Дадайце сюды і пагарду да «маскоўскага» акупацийнага напою, і вы зразумееце адсутнасць ейнай папулярнасці.

Апроч таго, сур'ёзным апанаентам гарбаты выступала кава. Коліс таксама сустэрэта ў Рэчы Паспалітай не без забабонаў і кпінаў (бо мода на яе прыйшла ад найгоршых ворагаў — туркаў), да пачатку эпохі падзелаў кава пасыпела

Паводле Ігната Ходзькі, у XIX ст. гарбата на беларускіх землях была сродкам ідеалічнай барацьбы.

наша страва

GNAUTELA.PL

ня проста заваяваць папулярнасць, але зрабіцца сапраўдным нацыянальным напоем. Гэта было апошнjeе стагодзьдзе сінага незалежнага існаванья. Таму натуральна, што для многіх патрыётаў кава, у адрозненіне ад гарбаты, сымбалізавала часы былой «залатой вольнасці».

Расейцы навучылі нас піць на толькі гарэлку

Тым часам у Рәсей аб'ёмы спажывання расылі. У першай палове XIX ст. імпарт вырас з 75 да 360 тыс. пудоў у год, адпаведна, гарбата таньнела і становілася больш даступнай. У тым ліку і на беларускіх землях.

Звычай піць гарбату на землі былога ВКЛ прынеслі расейскія вайскоўцы і чыноўнікі. Ад іх гэтую звычку пераймалі спачатку нацыянальна абыякавыя, шчыльна звяза-

ныя з расейскім інтэресамі колы. Таму схільнасць да бяскрыўднага напою ў вачах патрыётаў Рэчы Паспалітай выглядала ледзь ня сымбалем нацыянальнай зрады. Гісторычна гэты час супадае з пэрыядам мікалаеўскае рэакцыі, падаўленнем паўстання 1830—1831 гг., закрыццём Віленскага ўніверсітэту ды скасаваннем Уніі.

У губернях, прылеглых да этнічай Рәсей, пранікненне гарбаты ішло хутчэй, чым у сэрцы гісторычнай Літвы, ня кожучы ўжо пра Карону. Ян Баршчэўскі, пісьнёр Полацка-Віцебскага краю, у аповесьці «Драўляны дзядок і кабета Інсэкта» (1844) зафіксаваў гэтыя змены: «Няшмат часу прайшло, ужо і самавар прынеслі, наліваючы гарбату, стары пан Ротмістар, седзячы ля стала, сказаў гаспадыні: — Мая пані, даўней гарбата была

Калі б Кітай
прыслаў нам усе
свае атруты,
ня здолеў бы
нам больш
пашкодзіць, чым
сваёй гарбатай...
Частае
ўжыванье гэтай
цёплай вады
аслабляе нэрвы
і органы
страўнасці,
а таксама
надзвычай
расслабляе.
Дзесям і
маладым асобам
яна заўжды
шкодная.

**Кшыштраф
Клюк.
«Слоўнік
расылін»,
XVIII ст.**

лекамі ад галавы, цяпер безъ
же і жыць ня могуць, якія пера-
мены ў съвеце» (падзеі адбы-
ваюцца ў 1835 г.).

I ўжо пісьнёр гісторычнай Літвы I.Ходзька ў апавяданні «Берагі Вяліі» пісаў: «Зараз ня ўмеюць ужо гатаўца добрай кавы. Ня ведаюць ужо зараз шмат якіх патрэбных для гэта-
га сакрэтаў, бо на тое, Мосыці Дабрадзею, абавязкова пат-
рэбны і алені рог для ачыш-
чэння кавы, ды сымтанкі ня
шкодзіць дадаць, трохі міг-
далаў для паходу і пазалоты пен-
кі; цыкорыю, барані Божа, ня
больш як чацвёртую частку, такая
прапорцыя дае прыга-
жэйши колер і смаку ня шко-
дзіць. А зараз ужо з палову си-
пяць, але, зжаліся Божа, якая
гэта кава! Трэба яшчэ ведаць,
як смажыць».

Кава пачала здаваць пазы-
цыі.

Алесь Белы

«Бандыты карысталіся беларускай гаворкай...»

У зборніку друкуюцца да-
кумэнты пра супрацьдзеянь-
не польскай дзяржавы бела-
рускай дывэрсійнай дзе-
насьці ў 1920—1925 г. Гэта
афіцыйныя польскія даку-
мэнты, таму карціна атрымлі-
ваеца аднабаковай, хоць публікатар і абуровіў падобо-
ны выбар у назіве кнігі. Каб выйсці з замкнёнаага кола
вайсковых рапартагаў, Войцех
Сыляшынскі зрабіў пашы-
ранныя аўтарская ўводзіны.

Аўтар адразу адзначае:
«ідэя будовы незалежнай бе-
ларускай дзяржавы ўвайшла
ў канфлікт з нацыянальнымі
польскімі памкненнямі на
крэсах». Фэдэралісцкая шля-
ны набудовы дзяржавы меў
Юзаф Пілсудзкі, але поль-
ская кросовая супольнасьць
не лічыла мэтазгодным дзялі-
цца атрыманымі пазыцыямі
зь іншымі нацыянальнасця-
мі. Як вынік, польскому
боку бракавала паслядоў-
ных плянавых учынкаў.

Беларусамі новая дзяр-
жаўная структуры ўспрыма-
ліся як акупацыйныя, а вай-
сковыя рэквізыцыі і злоўжы-
ваньні 1919—1920 г. вялі да
ўзынікнення ў сялянства на-
стальгіі па стабільнасьці
«добрах царскіх часоў» ды
спрыялі пралітоўскай, а аса-
бліва прабальшавіцкай пра-
гандзе. Беларускія дзеячы, у
свою чаргу, не жадалі адмая-
ляцца ад ідэі незалежнай
дзяржавы.

У канцы 1919 — пач. 1920
г. на заходнебеларускіх абра-
рах узыніла левая беларуская
партызанка, генэратарам
якой быў эсэры. З канца 1920
г. саюзікамі беларускага
руху стала Літва, улады якой
актыўна пратэставалі супраць
заніція палякамі Віленшчыны.
Колы, згрупаваныя вакол
БНРаўскага ўраду Ластоўскага,
началі супрацоўнічаць з

ковенскім урадам, што такса-
ма знайшло падтрымку ня-
мецкага боку, занепакоенага
паўстаньнем новай поль-
скай дзяржавы. Ластоўскі ат-
рымаў на сваю дзеянасьць па-
зыку ў 40 млн марак. Задачай
была арганізацыя ўзброеных
сіл, гатовых дзеянальці з па-
чаткам польска-літоўскай
войны. Між тым дывэрсійныя
беларускія аддзелы на Белас-
точчыне і Гарадзеншчыне
з'яздзілі напады на паства-
рункі паліцыі, лясніцтвы,
іншыя адміністрацыйныя
установы, сядзібы польскіх
землеўладальнікаў. У ноч на
28 красавіка 1922 г. аддзел
пад кіраўніцтвам Яна Грычу-
ка («Чорта») увайшоў у
Кляшчэлі. Былі забітыя два
паліцыянты, уладальнік мяс-
цовай рэстарацыі, ягоная мат-
ка. Гэты выпадак шырока
асвятляўся ў беластоцкай
прессе.

Увесну 1923 г. у рапарце II

аддзелу Генштабу Польшчы
пісалася: «Дывэрсійныя ак-
цыі, што праводзіцца Ковен-
скай Літвой, датуюцца ад во-
сені 1921 г. У гэтым акрэсе
часу ўрадам Ластоўскага, пры моцнай падтрымцы ко-
венскага ўраду, былі арга-
нізаваны рэгулярныя бела-
рускія аддзелы, а таксама
паўсталі незалежныя банды
беларускіх партызанаў, сфор-
маваных пераважна з уцека-
чоў з Віленшчыны і Гара-
дзеншчыны... У студзені
1922 г. у Мерэчы быў арга-
нізаваны штаб беларускіх
паўстанцікі аддзелаў, а вяс-
ною таго ж году паўстанці
штаб стварыў на памежы і
на Гарадзеншчыне сетку ды-
версійную і выведеную, арга-
нізуваў цэлы шэраг дывэр-
сійных нападаў (падрывы
мастоў, разборку шпалай,
спаленне запасаў скарбава-
га дрэва, падпаленьне ўрада-
вых лясоў)...

Толькі ў Палескай акрузе
дзеяньчалі наступныя бела-
рускія аддзелы: у Косаўскім
павеце — Асіповіча, у Бе-
расцейскім павеце — Васі-
люка і Коршына, у Драгі-
чынскім павеце — Леванові-
ча, у ваколіцах Століна —
Стаховіча. Легендарным на
Віленшчыне і ў Заходнім Па-
лесьсі стаў аддзел пад каман-
даю Мухі (Міхальскага) —
былога вахмістра царскай
арміі, які арганізаваў вакол
себе баяздольную каманду
авантуристу, у тым ліку і
крыміналінікаў. Сам Муха ў
аповедах мясцовых жыхароў
быў адначасова бандытам і
героем; распавядалася, што
агняпальную зброю ён ужываў
толькі ў выключчных вы-
падках.

Вось як выглядаў напад
дывэрсійнай групы паводле
вайсковага рапарту: «Дня
19.XI.1923 г. а 19.00 гадзіне

напалі на двор Быхаўшчына,
гміны Ланьскай [Нясвіскі
павет. — А.Дз.] 8 бандытаў,
узброеных карабінамі і рэ-
валверамі, і на працягу 2—3
гадзін дашчэнту абра-
валі ўладальніка... Бандыты
карысталіся беларускай га-
воркай і дасканала ведалі
мясцовую ситуацыю, узброен-
ныя быў аднастайна. Удалі-
ліся ў паўночна-ўсходнім
кірунку ў бок мяжы».

Беларускі ўрад сцівяр-
джалі, што ў канец пірацтва
напагатове знаходзіцца каля 12
тыс. чалавек, падрыхтаваных
да ўзброенага выступу ў выпа-
дку загаду. Сярод гэтых
людзей найбольшую групу
складалі сяляне. Толькі част-
ка съядома змагалася за не-
залежную Беларусь, прыход
многіх у дывэрсійныя аддзелы,
адзначае Войцех Сыля-
шынскі, быў рэакцыяй на
гвалт польскіх жаўнероў, па-
ліцыятаў, чыноўнікаў. У та-
кой ситуацыі значная частка
беларускай інтэлігенцыі
трактавала новую Польшчу
як вароже дзяржава ўтвары-
вальнай. У 1922 г. почала
дзеянальці таксама беларус-
кая прасавецкая партызанка.
Арганізаторамі яе баявых ад-
дзелаў у канцы 1921 г. сталі
латыш Генрых Янсан і былы
царскі палкоўнік расеец
Шаткоў.

15 сакавіка 1923 г. Рада ам-
басадараў Лігі Нацый прызна-
ла дэмаркарыйную лінію
між Польшчай і Літвой дзяр-
жаўнай мяжой. Ня маючи
міжнароднай падтрымкі ў тэ-
рытарыяльной спрэчцы, Літва
начала адмаўляцца ад па-
літыкі дэстабілізацыі ў Поль-
шчы пры дапамозе беларускіх
дывэрсійных аддзелаў. Вяс-
ною 1923 г. Ластоўскі страціў
функциі прэм'ера, а ручайна
літоўска-нямецкай дапамогі
сталі засыхаць. Ініцыятыву
перанялі Саветы. Важная
роля тут адводзілася КПЗБ.
Фінансавая і кадравая дапа-
мога, а таксама зброя рэгуляр-
на паступалі зь Менску, але
галоўны штаб па кіраўніцтве
дывэрсійнай дзеянасьцю зна-
ходзіўся ў Замежным аддзеле
АГПУ ў Маскве.

Sleszynski, Wojciech.
**Walka instytucji
państwowych z
białoruską działalnością
dywersyjną 1920–1925.**
— Białystok, 2005.

[Сыляшынскі, Войцех.
**Барацьба дзяржаўных
інстытуцый з
беларускай
дывэрсійнай
дзеянасьцю ў 1920—
1925 гг.]**

Жаўнеры самастойнага беларускага атраду літоўскага войска (1919). Многія з іх папоўняць сабою партызанская аддзелы.

Найбольш значнай акцыяй, якая прымусіла ўрад Польшчы звярнуцца да пытання кантролю над паўночна-ўсходнімі краёсамі, быў заход Стоўпца. А 2.30 ночы 4 жніўня 1924 г. аддзел у 100 чалавек увайшоў у павятовы горад і атакаваў дзяржаўныя ўстановы. Апрацоўня была праведзена бліскуча — перад нападам адключана сувязь, перакрыты пад'язныя шляхі. Пасыля нападу асноўная частка ўдзельнікаў переправілася за савецкую мяжу. Кіраваў апрацоўняй Кірыла Арлоўскі, той самы Муха-Міхальскі. Той Арлоўскі, які пасыля II сусветнай на сваёй радзіме ў Кіраўскім раёне, карыстаўчыся дзяржаўнымі прэфэрэнцыямі, створыў узорную шматгаліновую савецкую гаспадарку — калгас «Рас-свет».

Выразны спад дывэрсійнай камуністычнай дзеяльнасці наступіў пад канец 1925 і на пачатку 1926 г., і было гэта звязана са зъмененем палітыкі ў Савецкім Саюзе — Сталін канчаткова замацаваўся ва ўладзе ды адкінуў канцэпцыю неадкладнага экспарту камунізму на Захад. Падрыхтоўка беларускага паўстаньня ў Польшчы страціла для Крамля былую

актуальнасць. Прагучала крытыка на адрас КПЗБ за празьмернае ўздыманье нацыянальнага пытання. Але на ўсе беларускія дывэрсійныя аддзелы жадалі распусканца. Адносна іх савецкія ўлады вымушаны былі выкарыстоўваць сілу. У жніўні 1925 г. пад Койданава ГПУ інсіпіравала ўзброены канфлікт паміж падпольнымі групамі, што прывяло да іхнія самаліквідацыі.

Беларускія палітыкі ў ХХ ст. ніколі не вызначаліся пераборлівасцю. Хоць праўда, што дзеяльнасць ім прыходзілася ў паранаідальных умовах — у сітуацыі паміж вынішчэннем ды акупацыяй. Імкненне ж дзеля дасягнення нацыянальных мэтай пайсьці на саюз з любой палітычнай сілай пераўтварала беларускіх актывістаў у ма-рыянэтак варожых да іх структураў.

Усё ж кніжка В. Сыляшынскага прысывечана не беларускаму руху, а барацьбе дзяржаўных інстытуцый супраць беларускіх дывэрсантаў. Апроч выкарыстання побач з паліцыйскімі адзінкамі таксама рэгулярных вайсковых частак быў зদейснены цэлы шэраг адміністрацыйных захадаў. У рэгіёне

пачалі дзеяльнасць надзвычайнікі суды са спрошчанай працэдурай вынісеньня сур'овых выракаў. Наваградзкі і Палескі пыўнільныя ваяводы былі пазбаўлены сваіх пасадаў, а іх месцы занялі кадравыя генэралы. Як вельмі эфектуўным ацінваеца стварэнне новай вайсковай фармацыі — Корпусу памежнай аховы. Але, як паўтарае В. Сыляшынскі, галоўнай прычынай спаду беларускай дывэрсійнай дзеяльнасці стала зъмена стратэгіі Крамля. Савецкая падтрымка беларускіх аддзелаў у Захднім Беларусі ўжо не была мэтанакіраванай, што дазволіла польскім службам бяспекі весьці супраць іх пасыпаховую барацьбу. Правакацыі бальшавікоў толькі спрыялі пагрому беларускіх актывістаў.

У кніжцы дасыледчыка зь Беластоку беларускія і польскія чытачы могуць знайсці многа сэнсацыйных дэталяў і фактаў. Усё ж трэба прызнаць: для кнігі быў абраны няслушны тэматычны фармат. Бачыце, якія пашыраныя тлумачэнні давялося мне зрабіць, каб толькі падвесыці да проблематыкі. Публікуючы дакументы, выяўленыя ў архівах Беластоку,

Варшавы, Горадні і Берасця, В. Сыляшынскі таксама мусіў зрабіць вялікі па памерах уступны тэкст, бо самі гэтыя дакументы ў сваёй пераможнай рэляцыі ды інтанацыйнай грэблівасці да Коўенскай Літвы і савецкай Рэспублікі як бы завісаюць без гісторычнага контэксту. Кніга «Барацьба дзяржаўных інстытуцый...» уяўляеца як арганічная частка больш маштабнай працы па гісторыі беларускага руху і палітычнай сітуацыі на паўночна-ўсходніх краях. Ці адва-жыцца на гэту працу аўтар?

І яшчэ адна заўвага, ад якой немагчыма ўстрыміцца. Гісторыку, у тым ліку і польскому, які займаеца беларускай праблематыкай, не пазбегнуть вывучэння беларускай мовы. Толькі з-за памылак у транслютарацыі называў беларускіх кніжак я б не напісаў гэтай неарыгінальнай фразы. Але заўважныя некаторыя крокі аўтара, што выклікаюць зьдзіўленне беларускага рэцензента. Так, кнішка заканчваеца двумя рэзюмэ — на ангельскай і расейскай мовах. Беларускае рэзюмэ ў кніжцы пра беларускіх дывэрсантаў адсутнічае, а кніжка рабілася ў Беластоку, дзе дастаткова беларускамоўных прафэсійных асяродкаў. Расейскі тэкст ба-гаты на граматычныя і синтаксичныя памылкі. Ангельскі ў гэтым сэнсе больш дакладны. Але паўсюль сур'ёзныя праблемы зь передачаю тапонімаў. Населенія пункты, якія цяпер знаходзіцца на тэрыторыі Беларусі, у ангельскім тэксле настойліва падаюцца аўтарам у польскім напісаныні (Glebokie — Глыбокае, Stolpe — Стоўпцы), у расейскім тэксле зроблена фанетычная транслютарацыя таксама з польскай мовы. На прыкладзе кнігі, што анатуеца, можна сцьвярджаць: сёняня вядомыя беларускай мовай — гэта ужо не прыкмета палітычных сымпатый, а сведчанне кваліфікацыі.

Алег Дзярновіч

Да 100-годзьдзя газэты «Наша Ніва»

РГА «Беларускі ПЭН-цэнтар»

пры падтрымцы газэты «Наша Ніва», часопісаў «ARCHE»,
«Дзеяслоў», інтэрнэт-выданьняў «Літара.net», «Кнігі.com»

абвяшчае

КОНКУРС ДЛЯ МАЛАДЫХ ЛІТАРАТАРАЎ

Да ўдзелу запрашаюцца творцы ад 16 да 26 гадоў (на момант абвяшчэння конкурсу). Ляўрэаты конкурсу будуць запрошаныя на літаратурны сэмінар і майстар-клясы, дзе перад імі выступяць знаныя пісьменнікі, выкладчыкі ВНУ, вучоныя, сыпевакі, адбудзеца зацікаўленая гутарка аўторах маладых аўтараў і літаратурнай дзейнасці.

На конкурс прымаюцца літаратурныя творы (вершы, апавяданні, эсэ, п'есы, сцэнары, дзёньнікі і г.д.).

Да разгляду будуць прымацца творы, дасланыя (паводле даты на паштовым штэмпелі або даты адпраўкі электроннага ліста) не пазней за 15 красавіка 2006 г. Падвядзенне вынікаў першага туру адбудзеца 25 красавіка. Літаратурны сэмінар пройдзе ў Менску ў першай палове траўня.

Журы конкурсу:

Уладзімер Арлоў,
Андрэй Дынко,
Ганна Кісьліцына,
Барыс Пятровіч,
Андрэй Хадановіч.

Творы дасылайце на адрес: e-mail: maladylitaratar@tut.by. Паштовы адрес: а/с 218, 220050, Менск, РГА «Беларускі ПЭН-цэнтар». У лісьце абавязкова пазначце дату нараджэння і контакты (паштовы і электронныя адресы, тэлефоны). Даведкі праз электронную пошту ці тэлефон (017) 284-73-29.

Расьцьвітае перамогі бэз

АНДРУСЬ ХРАПАВІЦКІ

ПАШТОЎКА З АМЭРЫКІ

Duke Tower працінае неба
сонны Дарам складаецца ўдвая
запіхваецца ў каперту
і некалі паштарка прынясе табе
адзінак гэтай Бадрыяравай пустэльні
бясконцай усьмешкі
на вялікім твары
што наяты на культурную традыцыю
магчымы дабрабыт
альбо добразычлівасць
як хочацца табе мне пажадаць
вясновай шчырай усьмешкі
і ўпэўненасці
што съвет ня зынік
нават калі ты на Акрэсьціна
праз краты ці ня чуеш
расьцьвітае перамогі бэз

**ПАКОІ
Вітальня**

у вітальнях вітаюцца
толькі ты праходзіш яе панурыўшы зрок долу
ў свой офіс дастаеш зь буру пісталет
і глядзіш што ён зараджаны
ты ня хочаш паслья рабочага дня
пакідаць свой насядзелы да гемарою
фатэль
бо прыйдзеца зноў вяртаци ў вітальню
дзе прынята вітацца

Прыбіральня

мы з вамі атручаныя розным
я капитализм і рокам
вы лукашызмам і таматным сокам
які вам прадалі ў краме
сказалі што съвежы
ваш стравінік гэта адчуў

Гасьцёўня

мы ў гэтым съвеце на імгненьне
жыг — і няма
і як ты пражывеш гэты час залежыць
толькі ад цябе і ад абставінаў
найгоршое ў съвеце адзінота
сябры сбрамі застакоцца
нават калі съвет
навокал падае ў прорву
калі вочы АМОНаўца
безэмасціна глядзяць
бы дулы аўтаматаў
ты адчуваеш руکі сяброў
у сваіх рукох

Зала

16-га съвечка ў твайм акне
мне нагадала што ты блізка так
усяго праз вуліцу
і мы з табой ужо ня бачыліся
ад пачатку сънежня
як шпарка бяжыць час
нібы машины па гасьцінцу
але праз шкло я бачу
што мы разам
і гэта акрыляе

Мараўі ўва Ўінстан-Салеме

яны размаўляюць на дзіўнай мове
гатуюць шыкоўнае печыва са смакам імберцу
апранаюць старажытныя строі
іх съвет — лялечны тэатар для турыстаў
дзяячоў рэлігійны каледж
царква тавэрна дзе ночыў джордж вашынгтон
Біблія на старанямецкай мове
разъбярня кузьня цасълярня
усяго за дваццатку
лялькі цацкі печыва ПЕЧЫВА
аўтэнтыка ўсё сапраўднае
нават прыбіральня а-ла в.Інчукі
вось толькі ў хляве схаваны
за дрывалкай
аўтамат з Cosa-Cola
а ля старажытных хатак
прыпаркаваныя машины
з паяночна-каралінскімі нумарамі

Ўінстан-Салем (ЗША)

наша шлястыянянча

Капітан Танака

Панядзелак — дзень цяжкі.
Пячы будзем піражкі.

Надвячоркам у аўторак
Нахапаем зь неба зорак.

У чацьвер —
вось гэта дзіва! —
мы чытаем
«Нашу Ніву».

А у пятніцу
зайжды
Мы на сонейку
ляжым.

Рана ранкам у суботу
Ўзьняцца з ложка нам ляната.

Ды затое мы
ў нядзелю
Будзем лётаць
на арэлях!

Зрабі з газэты кнігу

«Нашу Ніву»
ў новым фармаце
зручна
пераплютаць
у квартальнікі
ці гадавікі.

Пераплётныя паслугі
ў Менску:
«Апэратыўнае тыражаванне»
Тэл. 284-68-18, 284-72-17,
284-81-07,
8-029-6-400-100
Выезд, дастаўка.

«Аўрора-плюс»
Вул. Варвашэні, 3
Тэл.: 284-81-84,
284-32-72

«Данарыт»
Вул. Чарнышэўскага, 10, оф. 37а
Тэл.: 285-79-29,
8-029-645-99-54

«Інфамаркет»
Вул. Харужай, 3, оф. 307В
Тэл.: 284-37-07,
8-029-622-83-01,
8-029-622-83-04

«Karandash.by»
Падземны пераход паміж БДУ і
БДПУ
Тэл.: 22-77-133
Працуюць і ў сувязі, і ў нядзелі.

«Паліграфічныя паслугі»
Тэл.: 8-029-388-40-82,
8-029-570-74-11,
8-029-400-48-55

«Фармат»

Вул. Пугачоўская, 3, оф. 38
(рог Варвашэні і Чырвонай)
Тэл.: 8-029-758-06-16, 774-
62-13,
8-029-341-17-29

«Чэркас»
Вул. Цэткін, 18
Тэл.: 211-00-63/64/65, 226-
45-48,
8-029-643-80-77

Пераплёт таксама робяць
Нацыянальная бібліятэка
(вул. Чырвонаармейская, 7)
і **Цэнтральная наўуковая**
бібліятэка імя Якуба
Коласа (вул. Сурганава, 15).

Падарожжа ў першую беларускую сталіцу.
Шукаіце ў кнігарнях і ў незалежных
распаўсюдніках.

Ад Полацку пачаўся Свет

ТЭКСТ УЛАДЗІМЕРА АРЛОВА
ФОТА СЯРГЕЯ ПЛЫТКЕВІЧА
МАСТАКА ЗЬМИЦЕР ГЕРАСІМОВІЧ

НОВЫЯ КНІГІ, ДАСЛАНЫЯ Ў РЭДАКЦЫЮ

Актуальныя пытаныні вывучэння і выданыя
на Мэтрыкі ВКЛ. Матэрыялы міжнароднай
навук.-практ. канфэр. (Менск, 11—12 лістапада
2003 г.). — Менск: Інстытут гісторыі НАНБ,
2005. — 192 с., карта.

Беларускі археографічны штогоднік. Вып.6.

— Менск: БелНДІДАС, 2005. — 364 с.
Мэтадычныя рэкамэндацыі да публікацыі
лацінскіх дакумэнтаў XIII—XIV ст. / Аўтар-
складальнік А.Жлутка. — Менск: БелНДІДАС,
2005. — 50 с.

АДз

НАШЫ ШАШКІ

Шашысты зрабілі свой выбар

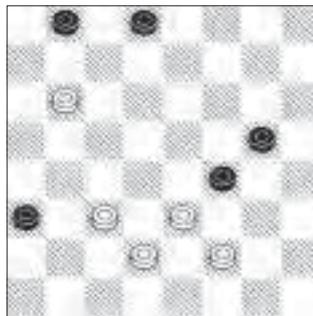
У сярэдзіне лютага прыйшло галасаваныне чальцоў Беларускай фэдэрацыі шашак: выбіраліся «Найлепшы судзьдзя», «Спартовец-адкрыццё», «Найлепшы спартовец», «Найлепшы трэнэр», «Журналіст 2005 году». Кандыдата Кірылы Хайнюка была вылучана выканкамам БФШ у судзейскай і трэнэрскай намінацыях. У першай сп. Хайнюк абышоў сваіх «канкурэнтаў», тытуляваных Вітала Варушылу і Аляксандра Шабаліна.

«У матэрыяльным плянне гэта нічога не дae, але прыемна, калі калегі за цябе галасуюць», — прызнаўся ляўрэат у інтэрвю «НН». Гэты малады чалавек, леташні «трэнэр году», мае нацыянальную катэгорыю і судзіць амаль усе стаўлічныя спаборніцтвы. Часцяком — на грамадзкіх пачатках.

Іншымі бела-чорнымі героямі былі абрания Марына Розаева — чэмпіёнка краіны па рускіх і міжнародных шашках («адкрыццё году»), Андрэй Валюк — чэмпіён съвету па шашках-64 («найлепшы спартовец»), Сяргей Насевіч — настаўнік вундэркінда Ігара Міхальчанкі («найлепшы трэнэр») і... рэдакцыя спартовых праграм АНТ (калектыўны «журналіст, адданы шашачнай тэматыцы»). Усе яны атрымалі дыплёмы БФШ.

ВР

Ваш ход
Бродзкі—Валюк. Ход чорных.

Адказ: 1... a2! 2. c1 ba? 3. ab2 a5! 4. b3
nepomniamiech & Deneapyci (1..).
1. e5! f6 2. d4 cb4. Hophniaqab6piahouq mukpy
i uanpi. f4. Hophniaqab6piahouq mukpy
i c7 5. cd4 cb4. Hophniaqab6piahouq mukpy
i c7 5. cd4 cb4. Hophniaqab6piahouq mukpy

ІМПРЭЗА**Магнаты і шляхта**

9 сакавіка (чацьвер) а 19-й на гісторычным факультэце БДУ (Чырвонаармейская, 6) адбудзеца лекцыя Алляксандры Кілбас «Тобытавая культура Беларусі. Магнаты і шляхта». Чакаем вас у аўдыторыі №44.

ТЭАТРЫ**Купалаўскі тэатар**

- 10 (пт) — «Кім».
 11 (сб) — «Івона, прынцеса Бургундзкая».
 12 (недз) — «Каханье ў стылі барока».
 13 (пн) — «Я не пакіну цябе».
 15 (ср), 16 (чц) — «Эрый XIV».
 17 (пт) — «Парфён і Аляксандра».
 18 (сб) — «С.В.».
 19 (недз) — «Паўлінка». *Ранішнія спектаклі*
 15 (сер) — «Афрыка».
Малая сцэна
 11 (сб) — «Адчыніце Кантраперту!».
 13 (пн), 17 (пт) — «Дзікае палаванье караля Стхаха».
 19 (недз) — «Варшаўская мэлодыя».

Тэатар юнага гледача

- 10 (пт), 17 (пт) — «Тарас на Парнасе».
 11 (сб) — «Залатое сэрцайка».
 11 (сб) — «Сястра май Русалочка».

Спампуй сабе «Песні Свабоды»! <http://music.fromby.net/slavery>

- 12 (недз) — «Маленькія трагедыі».
 12 (недз) — «Каліф-башмачнік».
 14 (аўт) — «Апошняя дуэль».
 15 (сер) — «Рыцар Ордэну Сонца».
 16 (чц) — «Марныя спробы каханья».
 18 (сб) — «Шлях на Бэтлеем».
 18 (сб) — «Гісторыя каханья Галасатага Ката і сэнъярты Ластаўкі».
 19 (недз) — «Папялушка».

Тэатар беларускай драматургіі

- 10 (пт) — «Кабала съятошаў».
 11 (сб) — «Воўк-марапланец».

ХАКЕЙ**Адкрыты чэмпіянат Беларусі**

- Адкладзены матч
 10 сакавіка (пятніца)
 «Дынама» (Менск) — «Сокал» (Кіев). Палац спорту (былы пр-т Машэрава, 4).
 Пачатак а 18.30.

ВАРТА ПАГЛЯДЗЕЦЬ**Субота, 11 сакавіка****БТ, 14.30****«Маём рэчы».**

Беларусь, 2006,
 аўтар і вядоўца
 Алеся Матафонава.
 Тэма выпуску — сядзіба.

СТВ, 20.15

«Знаёмцеся, Джо
 Блэк».

ЗША, 1998, рэж.
 Марцин Брэст.

Містычная мэліадрама.

Сымерць бярэ адпачынак і выпрашае даведацца пра сьвет людзей ад жыцця — люба Джо Перыша. Але дачка Перыша закахана ў маладога чалавека, цела якога выбрала сымерць

для вакацый... У ролях:
 Брэд Піт (Сымерць), Энтані Хопкінз (Джо Перыш).

БТ, 23.00

«Боўлінг для Калюмбіны».

ЗША—Канада— Нямеччына, 2002,
 рэж. Майкл Мур.

Дакументальны фільм.

Падлеткі расстралілі аднаклясынікаў у школе... М.Мур дасьледуе сацыяльныя карані гвалту.

СТВ, 01.10

«Пусты дом».

Паўднёвая Карэя, 2004,
 рэж. Кім Кі Дук.

Паэтычная прыпавесьць.
 Малады чалавек забіра-

еца ў пустыя дамы, прыбіраеца там і фатографуе сябе. Аднойчы да ягоных вандровак далучаеца гаспадыня. Жэсты, позіркі, плястыка рухаў — і гісторыя каханья.

Нядзеля, 12 сакавіка**СТВ, 20.25**

«Прыгажосьць па-ангельску».

Вялікабрытанія— Нямеччына—ЗША, 2004, рэж. Рычард Айр.

Драма.

Брытанія XVII ст. На сцэне звязе Нэд Кінастан, выканайца жаночых роляў. Але кароль выдае загад, каб жанчын у тэатры гралі толькі жанчыны. Касыцо-

мэрка Мэрайя даўно мары-

ла пра падмосткі...
 Ролі выконваюць: Білі Крадап, Клер Дэйнз, Рут Эвэрэт.

«Лад», 22.30

«Усё пра маю маці».

Гішпанія—Францыя, 1999, рэж. Пэдра Альмадовар.

Мэліадрама.

Пасля сымерці сына маці шукае ягонага бацьку, якога ня бачыла 20 год. Альмадовараўскі кактэйль з жаночых сълёзаў, транс-сэксуалаў, дараваньня й пачучыцевасыци. Прэмія «Оскар» за лепшы замежны фільм. У ролях: Пэнэлопа Круз, Марыса Парэдэс, Сесилья Рот.

БТ, 22.35

«Вясельле».

Францыя, 2004, рэж. Валеры Гіньядодэ.

Камэдый.

Маладыя бяруць шлюб. Сьведкі маладых — зьбіраюцца развесыціся. Бацькі — ізноў сысьціся.

Андрэй Расінскі

КІНО НА DVD

Master Records

Свабодная зона

Драма, Ізраіль— Францыя— Гішпанія—ЗША, рэж. Амас Гітаі.

У ролях: Наталі Партман, Хіам Абас, Ханна Ласла. Тры жанчыны сустракаюцца ў «свабоднай зоне» Ярданіі. Яны мусіць вырашыць асабістыя і фінансавыя праблемы.

Менск, Кісялевіца 12, 643-21-08

КІНО НА ВЫХОДНЫЯ**Гістарычны пэйзаж з гейшамі**

Мэмуары гейшы (Memoirs of a Geisha)

ЗША, 2005, каляровы, 145 хв.

Жанр: усходняя гістарычна мэліадрама.

Адзнака: 6 (з 10).

Маленьку дзяўчынку прадаюць у дом гейшай. Яна вырастает і становіцца прыгажунія Саюры, здольнай спініць мужчыну адным позіркам.

У карціне Роба Маршала «Мэмуары гейшы» ёсьць усе аtrybutы «ўсходняга кіно»: кімано, дождж, сакура, сяяцло ў цені, пяшчота ружовага і холад брунага. Нэздарма карціна атрымала «Оскары» за апаратарскую працу і касыцю. Але ўся апаратарская раскоша ўдала хавае адсутніць усходнюю атмасферу. Гэта імітацыя гістарычнага кіно.

Усхваленне Гітлера на японскім радыё, касыцю 30-х, згадкі пра акупаваную Манчжурыю. Кітайцы ўжо выказали свой пратест; іх абурывае тое, што гейшай, якія абслугоўваюць японскіх мілітарнікаў, гралят кітайскія прыгажуні Цзылі Чжан і Лі Гон. Але ўвесі гістарычны антураж — толькі фон для прыватнай гісторыі.

Гэта таленавітая імітацыя мэліадрамы. Таеннае каханье гейшы, якой нельга кахаць, але дазволена спакушаць, інтрыгі гульні і насоўка любага чалавека, заўліта дзвячымі съязамі. Усходняя жарсыцы сцішаныя дыдактычным каментаром і завяраюцца галіўдзкім хэпі-эндам.

Прадусаваў карціну Стывэн Сыпілберг, у якога геніяльныя іюх на посьпех. І хатыя стужка — імітацыя, хто ведае, які арыгінал?

Андрэй Расінскі

...Акадэмія навук атрымала загад аргументаваць презыдэнцкае выказваньне аб tym, што Скарэна жыў у Піцеры.

...беларусы рэагавалі на публікацыю карыкатураў на гаранта ў цэнтральнаэўрапейскай прэсе так, як мусульмане рэагавалі на карыкатуры з выявай Прарока.

— А ты што такі чысьценкі, га?
Ці ваша сям'я не байкатуе польскую «Досю»?

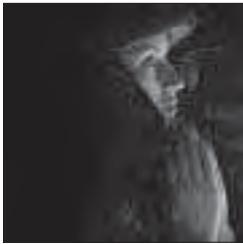
...у сілавых міністэрствах кіравалі дальтонікі.

— А я ведаю? Далі загад мачыць усіх, хто ў шэрым.

У НУМАРЫ

Малітва за Беларусь

Зварот вернікаў розных канфэсій.
Старонка 14.

Архіпэляг салідарнасці

Замежжа — за Беларусь. З Бэрліна піша Алесь Кудрыцкі.
Старонка 4.

«Бандыты карысталіся беларускай гаворкай...»

Алег Дзярновіч пра малавядомую старонку гісторыі.
Старонка 40.

А цяпер гарбаты!

Калі б Кітай прыслал ў нам усе свае атрутны... Наша страва з Алесем Белым. **Старонка 38.**

Расьцьвітае перамогі бэз

«Вітальня», «Залія», «Прыбіральня», «Гасьцёўня» і іншыя вершы Андрusя Храпавіцкага.
Старонка 43.

ЖАРТЫ

* * *

Насамрэч, усе дыназаўры былі адноўлькавыя.
Папросту розныя палеантолагі па-рознаму іх складаюць.

* * *

Дыктарка Беларускага радыё: «Сёньня ў сталіцы адкрыўся трэці ўсебеларускі народны сход. На ім Аляксандар Лукашэнка сустрэўся з усімі сваімі выбарцамі».

«НН» 100 ГАДОЎ З ВАМИ

Г. Смаргонь Вялейск. павету Віленск. губ. Смаргонь цяпер — першы фабрычны горад у Віленск. губ. (ня лічачы Вільні). Тутака кала 60 гарбаранаў і валькеранаў, апрач таго 3 шэрсыямыкі, 1 табачная фабрыка, 2 лесапілкі, 2 бровары (стаяць) і другі не-вялікі фабрыкі. За апошнія гады Смаргонь мае блізка саўсім гарадзкі выгляд. Тратуары, ліхтарні газавыя, будоўлі каменныя, кінематографы (2)... Саўсім горад!

Міхалка Смаргонскі

Гор. Палацак Віцебск. губэрні. Летасце восені быў у нас беларускі вечар і, здавалася, людзі аджылі, загаманілі. Але як выехалі тыя людзі, што рабілі вечар, то ўсё ізноў і заснула: ніхто нікай не вядзе работы.

C.B.
«НН». 1911. №9—10

ПРЫВАТНЫЯ АБВЕСТКІ

ВІТАНЬНІ

Любы Максінка! Віншую зь мінулым ужо Днём нараджэння! Шчасця табе! radaszczi! Love you tenderly. Your Sun

КНІГІ

Беларускія кнігі, CD, газета «Наша Ніва» ў Гомелі. Т.: 45-11-51

Шукаю касэты, дыскі зь песнямі «Янка Купала», «Даставай, Язэп, гармонік». Т.: 667-39-06 (будні — пасля 17.30, выхадныя — у любы час). Андрусь

Новыя ды рэдкія кнігі, слоўнікі (факсымільныя выданы), дзіцячая літаратура, музыка да фільмаў на CD, значкі, шалапікі, сцягі, «Наша Ніва» на Румянцева, 13 (ТБМ). Пн.—пт (15:00—19:30). Т.: 707-40-01

Распаўсюд. Абмен. Гісторыя, фальклёр, постмадэрнізм, літаратура, псыхалёгія, канфэрэнцыі, круглыя столы, кнігі, аўдыё, пошта, Інтэрнэт. E-mail: aleksnig@mail.ru; a/c 195, 220030 Менск

Пропаную: Лёсік «Збор твораў», «Беларускі клясычны правапіс», «Нашу Ніву» (факс. выд.), «Матэматычную энцыклапедыю», дзіцячыя кнігі, пісаныя клясычным правапісам, камплект падручнікаў па старабеларускай, старарускай мовах і іншай. Т.: 753-91-96

УДАКЛАДНЕНЬНЕ

У анататыі на новы нумар часопісу «Дзеяслоў» («НН», №9) напісана, што прыпавесць Уладзімера Някляева «Чмелі і вандроўнік» публікуюцца без пазнакі аб tym, што яна друкавалася ў «НН». Насамрэч спасылка ёсьць, толькі не пры канцы тэксту, а ўнізе першай старонкі. Прыносім пррабачэнны за сълепату.

КУПЛЮ

Куплю ўзнагароды БНР, БЦР, БКА, манеты ВКЛ, Рэчы Паспалітай, фота ваенных (беларускія нацыянальныя фармаваныя часоў 2-е сусветнае вайны). E-mail: zmagar@yahoo.com. T.: 722-46-04
Цікавіць інфармацыя, дакументы, фота, звязаныя з Булак-Балаховічам, «Злётым дубам», «Чорным катом», беларускай партызанкай — набуду. E-mail: zmagar@yahoo.com. T.: 722-46-04

Напішы Скрабутану

Яўгена Скрабутана выгналі з Гарадзенскага юніверсітэту за распаўсюд каляндарыкаў з партрэтам А.Мілінкевіча і надпісам «Люблю Беларусь».

Падтримай хлопца лістом:

230003 Горадня, вул. Праletарская, 67-77,
E-mail: zhеник@ua.fm

Наша Ніва

незалежная газета

заснаваная ў 1909, адноўленая ў 1991
галоўныя рэдактары «Нашай Нівы»:
З.Вольскі (1906), А.Уласаў (1906—1914),
Янка Купала (1914—1915), А.Лукшевіч,
У.Знамяроўскі (1920), С.Дубавец (1991—2000).

сакратары рэдакцыі
галоўны рэдактар
фотарэдактар
нам. галоўнага рэдактара
мастакі рэдактар
выдаці і заснавальнік

Настя Бакшанская
Андрэй Дацунько
Арцём Ляві
Андрэй Скурко
Сяргей Харэўскі
Фонд выданья газеты
«Наша Ніва»

АДРАС ДЛЯ ДОПІСАЎ:

220050, Менск, a/c 537

Tel/fax: (017) 284-73-29, 8-029-613-32-32,

8-029-707-73-29.

E-mail: nn@promedia.by

On-line: www.nn.by

© НАША НІВА. Спасылка на «Нашу Ніву» абавязковая. 12 палос фарматам A2, 6 друк. арк. Друкарня РУП «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». Менск, пр. Ф.Скарбіны, 79. Рэдакцыя не насе адказнасці за зъвест рэжымных абвестак. Кошт свободны. Пасведчаныя аб регістрацыі пэўдэнчынага выданыя №581 ад 4 ліпеня 2002 г., выдадзена Міністэрствам інформацыі Рэспублікі Беларусь. Юрдычныя адресы: г. Менск, вул. Калектарная, 20а, п. 112. Р/р 301521/2000012 у МГД ААТ «Белінвестбанка», Менск, код 764. Наклад 2421. Газета выдаецца 48 разоў на год. Нумар падпісаны ў друк 23.00 08.03.2006. Замова № 1194. Рэдакцыйны адрес: Менск, Калектарная, 20а/2а